poezia nordică modernă

CREŞTEREA ZILEI

Cînd noaptea muri înlăuntrul gheţarului, mîini tinere ieşiră din nori, şi se strecurară în pieptul meu şi traseră zăvoarele porţilor pentru ca luna să poată izgoni întunericul. Nu mai vreau să cutreier cîmpia şi să citesc pe pietre runele păgîne, doar tăcut să mă odihnesc pe fînul proaspăt precum zorii landei şi să contemplu cu ochi de copil lacrimile pe care noaptea le-a vărsat în bucuria de-a aduce pe lume o zi atît de pură.

(Einar Bragi)

ULTIMA FLOARE DE TOAMNĂ

Sînt cea din urmă născută floare a toamnei.
Am fost legănată în leagănul verii,
am stat de strajă cînd da să muşte vîntul din nord,
îmi arde în roşu obrazul,
odinioară alb.
Sînt ultima floare de toamnă.
Sînt cel mai tînăr copil al primăverii-ngropate.
Să mori cea din urmă — e-atît de uşor;
am văzut lacul minunat de albastru,
am simţit vara moartă răsuflînd sclipitor,
caliciul nu-mi mai poartă altă sămînţă decît a sfîrşitului.

Sînt ultima floare de toamnă.
Am văzut universul încremenit al toamnei,
am văzut lumina prietenă a două inimi depărtate,
e atît de uşor s-o urmezi,
acum voi închide poarta cea de pe urmă.
Sînt ultima floare de toamnă.

(Edith Södergran)

vol. I—II lei 10

editura pentru literatură

457

poezia nordică modernă

poezia nordică modernă

I (danemarca • finlanda • islanda)

Ilustrația copertei: *Mihu Vulcănescu*

poezia nordică modernă

I (danemarca • finlanda • islanda)

CULEGERE DE
VERONICA PORUMBACU ȘI
TAȘCU GHEORGHIU

TRADUCERI DE
TAȘCU GHEORGHIU, VERONICA PORUMBACU ȘI
PETRE STOICA

CUVÎNT ÎNAINTE, PREZENTĂRI ȘI
NOTE BIOBIBLIOGRAFICE DE

VERONICA PORUMBACU

1968

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

CUVÎNT ÎNAINTE

În România, mirajul Nordului nu e de dată recentă. De lungi decenii, generațiile succesive de copii cresc înduioșîndu-se de soarta *Fetiței cu chibriturile* și călătoresc pe aripile gîștei sălbatice care l-a purtat pe Nils Holgersson de-a lungul Suediei. Mult înaintea primului război mondial, mamele și bunicile noastre palpitau la ieșirea Norei din *Casa păpușilor*[1]. Între cele două războaie, *Foamea* și *Pan* de Hamsun erau absorbite de cititorii receptivi la teatrul lui Holberg și Ibsen[2], Strindberg[3] și Obstfelder[4], la proza Selmei Lagerlof și mai tîrziu a lui Silanpaa și Laxness, la noutatea bătrînei *Kalevala*[5] și explozia vitală

[1,2] După nenumărate ediții ale pieselor tipărite separat, în 1967 a apărut teatrul de Ibsen în trei volume (la E.L.U.). Dintre tălmăcitorii în românește ai dramaturgului nordic cităm pe Adrian Maniu, Virgil Teodorescu, Al. Sever, Sidonia Drăgușanu, Alecu Popovici, Radu Polizu-Micșunești, H. Grămescu etc.

[3] Din teatrul lui Strindberg s-a jucat pe scena Teatrului Național cu ani în urmă *Domnișoara Iulia*.

[4] *Picături roșii*, *Estera*, *Primăvara* au apărut în 1927, traduse și prefațate de Marcel Romanescu (Ed. Cartea românească).

[5] Epopeea fineză a fost tradusă de Barbu Brezianu în proză (Ed. Gorjan, 1942) și în versuri de Iulian Vesper (E.L.U., 1959).

a lui Lundkvist[1]. Ba poate tocmai din pricina temperamentului local, meridional, în ciuda paralelei 45, misterioasele nopţi întinse pe luni de zile şi soarele de la miezul nopţii cu care debutează verile nordice, ne-au atras curiozitatea prin forţa magnetică a contrastelor. În orice caz, aşa se explică dispariţia din librării a cărţilor mai sus amintite, la puţină vreme după apariţia lor, şi chiar şi epuizarea rapidă a primei noastre tentative, timide şi lacunare, de a apropia poeţii septentrionali ai secolului XX de lectorii din ţară.

Determinantul „nordic" e arbitrar, desigur, ca orice epitet geografic, mai puţin arbitrar totuşi decît ar suna o culegere să zicem din „lirica sudică". Între poezia greacă, sîrbă, română, bulgară, albaneză, italiană, turcă etc. s-ar putea mai greu invoca (în afara unor condiţii istorice care au solidarizat de-a lungul vremii popoarele din Balcani, în lupta pentru apărarea fiinţei naţionale şi independenţei politice, în afara unor mituri şi motive circulînd în tot bazinul mediteranean) o comunitate de structură literară şi filologică. Nici peisajul, nici clima, nici limba, nici temperamentul nu atestă acele note înrudite, care să îngăduie cuprinderea poeţilor din cinci-şase ţări într-o singură carte. După cum, pe de altă parte, ideea publicării unor „poeţi latini" (francezi, italieni, români, spanioli, portughezi, ibero-americani) ar ţine, în ciuda originii lor comune şi a asemănării de limbă, mai curînd de mentalitatea organizatorilor de concursuri florale la Montpellier, deci de secolul al XIX-lea, decît de o realitate a veacului XX.

Pentru poeţii din Suedia, Norvegia, Danemarca, Islanda şi Finlanda, problema se pune totuşi în alţi termeni. Istoria fiecărui popor şi ţări e substanţial diferită. Chiar dacă o seculară Confederaţie scandinavă a reunit în 1397 sub acelaşi sceptru danez Norvegia, Islanda şi Suedia, aceasta din

[1] Tradus de A. E. Baconsky în colecţia „Cele mai frumoase poezii" (Ed. Tineretului, 1965).

urmă s-a despărţit din îmbrăţişarea silnică în 1523, în timp ce ţara fiordurilor, vasală danezilor încă două veacuri şi jumătate, cedată după căderea lui Napoleon Suediei, avea să-şi declare independenţa abia în 1905. Islanda, întemeiată de norvegienii în surghiun, a devenit, la creştinare, pentru un veac, vasala „Metropolei" şi, prin ea, a rămas aproape şase veacuri sub tutela daneză, pentru a obţine autonomia în 1917 şi neatîrnarea în 1944. Iar finezii, la răspîntia Occidentului cu Orientul, au făcut şapte secole parte din regatul suedez, şi un veac din imperiul ţarist, dobîndindu-şi un stat propriu abia după Revoluţia din Octombrie.

Simpla schiţare a jocului de frontiere şi sceptre în aria boreală e suficientă pentru a ne face să renunţăm la ideea existenţei unei „poezii nordice" unitare. Departe deci gîndul de a reface, în cartea de faţă, o nouă confederaţie scandinavă. Pînă ce va fi însă posibilă editarea unor antologii separate, dedicate fiecărei ţări nordice, şi tălmăcite de specialişti în limba şi literatura respectivă, ne-am îngăduit să chemăm la întîlnire poeţii secolului XX (după Enzesberger, acesta e veacul celui mai universal limbaj al poeziei), şi anume liricii care trăiesc în Europa septentrională şi au, în ciuda separaţiilor istorice, cîteva caractere comune, din care rudenia de gintă, de trunchi originar, nu e cea din urmă: limbile nordice prezintă între ele suficiente asemănări, pentru ca un suedez să-l înţeleagă, fie şi sumar, pe un norvegian, şi un danez pe un finlandez (parcurgeţi indicele alfabetic şi apropierea numelor vă va izbi desigur; adăugaţi detaliul că norvegianul de origine Holberg a fost unul din cei mai mari dramaturgi danezi, că islandezul Snorri Hjartarson şi-a făcut debutul liric la Oslo, în norvegiană). În afară de aceasta, cadrul geografic, cuprins între aceleaşi paralele, e o realitate obiectivă, reflectată în nişte factori comuni ai liricii septentrionale (pe care Balcanii nu îl au în aceeaşi măsură), şi a căror frecvenţă vom încerca s-o sondăm în cele ce urmează.

*

Dacă la Sadoveanu s-ar putea face o interminabilă clasificare a sonorităţilor vîntului, ierbii şi ploilor, în Nordul cu iernile lungi poţi găsi toate ipostazele zăpezii. La danezul Ove Abilgaard, gerul *„sună în corzi de violină"*. La suedezul Ekelund, ninsoarea e reperată calm, printr-o delicată bătaie în oblonul ferestrei:

„Sînt fulgii.
E-atîta linişte-afară,
atît de calmi sînt copacii azi,
de tandru ceru-n extaz,
cenuşiu, bătînd înspre alb.

Adîncă şi limpede silabisire
căzu peste suflet..."

iar la norvegianul Carl Keilhau, neaua e atît de luminiscentă, încît iradiază ea însăşi lumina în toiul nopţii polare:

„Cu fiecare pas mă afund în zăpada moale.
În jurul felinarului e alb, alb!
Părul îmi e de mătase umedă. Umerii scînteiază.
Nu e lumină de zi. Dar Calea laptelui s-a risipit pe stîlpul felinarului."

Există însă şi senzaţia apăsătoare a iernii, mai lungă şi mai grea ca oriunde, sub cercul polar. În cea mai nordică insulă, un Stefán Hörđur Grímsson aude *„Din clopotul gol al tăcerii/... doar adîncile sunete/ cînd bate inima gheţii"*. Un anotimp care marchează şi aspectul şi psihologia localnicilor: *„Trec oameni prin ţara-ngheţată/ subţiri, cu picioare ca fusele,/ cu munţii înalţi pe umeri"*. Pentru Nils Brantzeg, iarna e *„cupolă de ger"* în care cerul a închis pămîntul. În versurile Eevei-Liisa Manner *„zăpada se înfăşură în steagurile beznei"*, sub care ochii, aceste *„geamuri subţiri, sînt acoperiţi de gheaţă"*. Uneori, înfruntarea zăpezii e dramatică. Sfîrşitul celor doi schiori finezi surprinşi la întoarcerea de la Narvik de o rafală de zăpadă, care îngheaţă undeva, pierduţi pe un deal lapon, fără să-şi poată aprinde focul, şi cîntînd ca să nu amorţească, are, în ramele unui poem de P. Mustapää, o grandoare epopeică.

*

Albul zăpezii e invariabil legat de întunericul care dăinuie peste acest vast spaţiu geografic, de la sfîrşitul toamnei pînă la începutul primăverii. Pierderea culorilor e în genere asemuită morţii, şi coborîrea omului în tenebrele polare ca într-o matrice, o socotea un Per Arneberg o penitenţă, fără de care nu e posibilă revenirea la lumină: *„Zilele nu mă vor/ pînă ce nu-mi voi fi odihnit obrazul/ în părul negru (al nopţii)/ şi nu voi fi implorat în şoaptă făptura maternă:/ purifică-mă!"* Iar apropierea de anotimpul stingerii, o priveşte Ekelöf ca o *„intrare în Ireal şi Absurd"*, în acel regn caracterizat prin *„absentia animi"* (sufletul fiind, subînţeles, asimilat cu lumina). În poemul cu acest titlu, pe care nu l-am putut include, din pricina amploarei, în culegerea de faţă, toamna are dimensiuni tragice:

„Toamna,
toamna cînd îţi iei adio,
toamna cînd toate barierele sînt ridicate pe şesuri absurde
în care putrezesc ciuperci ireale
şi urmele roţilor mustind de apă
iau drumul neantului — un melc o porneşte
şi-un fluture-n zdrenţe-o porneşte
înspre neant — o rază veştedă
foarte mică şi foarte urîtă. Şi ţînţarii, murdarii ţînţari
cu picioarele fragile, îmbătaţi de lumina lămpii de seară,
şi lampa însăşi murmură toropită:
zadarnic e-oceanul luminii, polarul ocean al gîndului

ridicat în valuri,
tăcuta foşnire a spumei,
a seriilor divizate în serii,
nimic împărţit la nimic e egal cu nimic,
teză antiteză, sinteză abraxas şi teză
(aidoma zgomotului unei maşini de cusut)
şi păianjenii ţes în noaptea tăcută pînza
şi toţi greierii pilesc întunericul —
Absurd.
Ireal şi Absurd."

De acum înainte numai felinarele însoţesc oamenii pe stradă, acasă, pe mare, lanternele, care sînt aproape un laitmotiv la poeţii norvegieni. În interiorul domestic, în odaia îndrăgostiţilor „*un felinar îşi aruncă reflexul pe masă./ Mai negru-ntunericul în jurul cercului alb*" scrie Astrid Tollefsen. Pe mare, felinarul e o sursă de curaj, un semn al puterii umane: „*În legănări egale, un fanar, în vîrful catargului,/ ca o frîntură de cometă pămîntească,/ trosnind în vînt, genunile înfruntă...*" (Gunnar Hernæs); alteori nici el nu poate îmblînzi furia vijeliei: „*Mîntuieşte-ne sufletele/ ropotul vîntului creşte/ văzduhul e un ciocan care sparge coloane/ valurile cresc şi se sfărîmă de zid/ felinarele fug, hăituită-i lumina*" (Carl Keilhau). Şi oare nu va fi favorizat şi obscuritatea penetrantă angoasele unui Lagerkvist şi disperarea „omului fără cale" care se simţea Lindegren?

Luni întregi, zilele cunosc în septentrion numai sclipirea lunară a unui astru mort care nu reflectă decît lumina pămîntului: „*Sub luna amo.../ Sub luna bibo.../ Sub luna vivo.../ Sub luna morior*", sună motourile fiecărei strofe dintr-un poem al lui Erik Axel Karlfeldt. Luna e unicul tovarăş de singurătate al omului. Omului din lună îi cere vagabondul din poezia lui Aaro Hellaakoski „*un dram de frăţie*". Luna e incapabilă să stimuleze viaţa, să germineze, să încălzească, şi pînă şi „Omul de zăpadă" al lui Einar Bragi îi simte neputinţa: „*Cine vrea să-i dea omului de zăpadă zdrenţe/ să-i acopere goliciunea, ca să nu tremure?.../ — Nimeni, răspunse clarul de lună, lunecînd/ pe patine din os de cal, pe gheaţa lucie/ de februarie*".

Dată fiind durata unui asemenea „popas în infernul" nopţii, e firească intensitatea şi tensiunea cu care se aşteaptă zilele lungi de primăvară, totdeauna sosită mult prea încet (*Primăvară lentă* e titlul unui poem de Tom Kristensen). În absenţa pe timp de luni a luminii, s-a amplificat cultul soarelui, întîlnit în cele mai vechi mărturii runice[1] ale Nordului, ca şi în cele mai moderne poeme. Karin Boye îi înalţă un soi de rugăciune păgînă:

„*Necruţătorule, cu ochi care n-au văzut niciodată*
întunericul!
Izbăvitor
care spargi cu ciocane de aur gheaţa,
adu-mi mîntuire!
Linii subţiri sînt tulpinele florilor
absorbite de cer;
mai aproape de tine vor să se legene cupele.

Pomii îşi reped puterea în sus, ca nişte coloane,
spre gloria ta."

Timbrul poemelor solare ale Edithei Södergran e de-a dreptul orfic:

„*Stau ca pe-un nor, mă-mbată fericirea.*
Roşu ard marginile norilor. E soare.
Soarele m-a sărutat. Nimic nu seamănă-n lume cu sărutul solar.

. . . .

Adie-mi, cerc de lumină, cunună pe frunte!"

[1] *Runele* erau semnele grafice în care se păstrează, gravate în piatră, primele documente scrise ale septentrionului.

Vara e o dezlănțuire de viață și dragoste, pe care o deschide sărbătoarea focului purificator, dansul folcloric și săriturile peste rug:

„Flacără, flacăra este a ta,
flacăra, hulubul arzînd care trece în zbor
peste capul tău, noaptea,
flacăra, focul de aur purtînd
sfîșiatul tău suflet, prin întunecime!"

(Gunnar Ekelöf)

De acum încolo începe bucuria nopților albe. Pămîntul nu se mai desparte de astrul îndelung jinduit:

„Viu și cald se rostogolește soarele pe cîmpuri și ogoare.
Ca să fie mai lungă ziua de vară,
asfințește doar pentr-un ceas,
dincolo de zare.
Apoi, timpuriu se trezește,
ca un țăran care știe prețul timpului."

(Harry Martinson)

Nopțile de vară, scurte, aproape inexistente, sînt miraculoase. Sub cerul nocturn, înseși cuvintele se pîrguiesc „*ca merele acelui mistic pom in extaz*", scrie Jens August Schade.

*

În peisajul nordic, cînd frenetic, cînd amorțit de ger, vatra, căminul e un punct fix deseori hipostaziat: „*Acest acoperiș îl pot cu mîndrie numi al meu* (scrie undeva Anders Österling); *aici sfîrșește infinitul./ Acest punct e sigur./ Pașii mi-i cunosc cei ce viețuiesc înăuntru,/ mă cunoaște și clanța ușii./ Și chiar și străinul printre sorii de la miezul nopții/ își găsește aici un refugiu.*"

Maternitatea e înconjurată de omagiul și adorația unanimă. „*Leagănul copilului — cel mai bogat dintre bogații lumii —/ odihnește o mică nemărginire.../ În scutec așteaptă forțele toate, faptele toate, inocența toată și toate păcatele,/ toate tainele vieții. Tremurați înaintea copilului...*" (Uuno Kailas)

*

Deși între Mediterană și mările polare sînt distanțe de mii de leghe, miturile antice traversează talazurile, într-o viziune specific boreală. La aceeași Edith Södergran, Dionisos e asociat fecundității solare: „*O, Dionisos, tu vii din spații îndepărtate, în carul soarelui. Țarina plînsă te-așteaptă/ O, Dionisos, Dionisos! Peste capetele noastre auzim uruitul carului tău./ Liber, liber cîntă frîiele repezi./ O, Dionisos, Dionisos!/ Mă urc în carul tău,/ Cu mîini nesăbuite mă agăț de roțile tale.*" Artur Lundkvist își propune să ducă „*o viață panică*", Rabbe Enckell îl poartă pe Odiseu spre o Itacă nordică: „*Să fii purtat spre casă și să nu fii/ acolo unde focul se naște din auroră./ Numai casa și noaptea/ somnul zeilor «asemenea morții»*." Iar Lars Forsell îl vede pe Ulise tînjind în Itaca după farmecul insulelor părăsite:

„Sînt purpure-n lume, Calipso,
atît de aprinse, încît o singură uncie
ar colora în roșu de sînge marea întreagă.
Atunci la ce bun să mai plec de la tine,
să las între noi să se-aștearnă distanțele?

Sirenele încă mă strigă, mă ispitesc și în somn."

Miturile istoriei sacre ocupă și ele un spațiu amplu explicabil la poeții unor popoare cu o îndelungă tradiție protestantă. Gustav Fröding scrie, la încrucișarea celor două secole, o serie de „fantezii biblice" în care diavolul își acordă singur iertarea refuzată de Dumnezeu, desființînd prin aceasta iadul, și Adam și Eva își dezleagă singuri păcatul originar. *Biblia* și *Evanghelia* sînt canavaua „ficțiunilor dalecarliene" ale lui Erik Axel Karlfeldt (Dalecarlia e provincia natală a poetului). „Ficțiunile" de care vorbim

sînt de fapt nişte tapiserii lirice, savuros şi folcloric colorate, pe motivele profeţilor. Dacă spaţiul ne-ar fi îngăduit, am fi inclus în carte nu numai clasica *Înălţare la cer a lui Ilie*, îmbrăcat în portul tipic al consătenilor poetului şi primit în văzduh de un stăpîn ceresc cu figură de gospodar patriarhal, de la care profetul trebuie să obţină bunăvoinţa pentru sărmanii săi compatrioţi. La fel de pitorească ar fi fost evocarea Mariei în chipul unei fecioare din sat, sau călătoria submarină a domnului Ionas, cel mai durduliu ţăran de pe corabia dalecarliană, care trebuie totuşi jertfit pentru îmblînzirea apelor pe timpul unei furtuni. Dialogul între echipajul convins de necesitatea sacrificiului, şi jenat că trebuie să-l ceară respectabilului şi pîntecosului lor compatriot, şi Ionas însuşi, jignit de lipsa de respect căreia îi cade victimă *(„Nu vedeţi ce profet şi om sfînt sînt eu?/ Ce vă trece prin gînd?“* etc.), e de un umor ţărănesc de cea mai puternică savoare.

În fine, Hjalmar Gullberg, gata să absoarbă în opera sa miturile antice (el e traducătorul tragicilor greci şi al lui Sykellianos) şi creştine, face să se perinde o galerie întreagă de personaje sacre: Noe, ciobanul, magii, Iosif, Maria, Irod într-un univers în care, susţine el, zeii sînt departe de a fi dispărut:

„Mai sînt pe lumea asta mulţi zei rătăcitori.
Alăturea de tine s-aşază deseori.

Dar n-ai să crezi că zeii pot, ca şi noi, muri!
Ei trec pe lîngă tine; distrat, nu-i poţi zări.

Nici sceptru, nici coroană nu poartă-n cap, pe drum.
Şi numai după fapte i-ai recunoaşte-acum.

Ştiut e, şi zadarnic te-ai face că nu ştii.
Prin lume, zeii umblă ades în travesti.“

★

Cum e firesc, motivele sudice se întîlnesc deseori cu cele ale mitologiei nordice. Legenda Graalului germanic apare într-o nouă variantă la acelaşi Fröding, ţăndările pocalului spart, încorporate în tot ceea ce există *(„asasin şi apostol, nou-născut şi porc“)* trebuind a fi reintegrate într-un întreg, pentru a ajunge în fine la mîntuirea unanimă. Eroul *Kalevalei*, pornit în căutarea maşinii de produs fericirea, care învie în versurile lui Eino Leino, e de extracţie fineză. Snorri Hjartarson evocă zeii fără vîrstă ai gheizerelor; în poemul altui islandez, Thorsteinn Valdimarsson, Pegasul apare în chipul calului cu opt potcoave al lui Odin, care scapără scîntei pe Calea Iernii (Calea lactee).

★

O tradiţie pe care o găsim mai în fiecare ţară nordică e cea a cîntecului. De la Belmann, trubadurul secolului XVII, Nordul e traversat de versurile acompaniate de ghitara unui Sjöberg, de liedurile sublimului vagabond Nils Ferlin, de cîntecele lui Wildenvey, Jakob Sande, André Bjerke, de melodioasele poezii ale lui Jeppe Aakjær, puse pe note şi incluse în atîtea cărţi de cîntece daneze. Şi poate că, în lungile şi neliniştitele nopţi din nord, cîntecul trece din loc în loc, din secol în secol, ca o lanternă sonoră menită să îmblînzească obscuritatea.

★

Curentele literare sub semnul cărora evoluează poeţii nordici se afirmă concomitent cu apariţia lor în Europa. Ca reacţie la naturalismul sfîrşitului de veac XIX, ajuns la paroxism după Ibsen, se configurează toate nuanţele de impresionism şi simbolism, de neoromantism şi decadentism, împotriva căruia se ridică zgomotos un Jensen, la începutul

veacului XX, pledînd pentru reînvigorarea liricii daneze. Curentul dominant, însă, în deceniul 2 și 3 este expresionismul, acest nou „Sturm und Drang" al veacului nostru, la gestația căruia Strindberg a avut un rol la fel de mare ca Wedekind și Dostoievski. La apropierea și în timpul primului război mondial, în mijlocul haosului generalizat, natura însăși nu mai poate fi un cadru neutru sau binevoitor, un refugiu al solitarilor de tipul lui Hamsun, nici arta „lenifiantul cerebral" de care vorbea Matisse. Patosul neliniștit al nordului, pe care îl descrie Wilhelm Worringer în *Formprobleme der Gothik*, se hipertrofiază, halucinațiile pîndind îndărătul realității se înmulțesc, spaimele veacului al XX-lea îl descoperă postum pe Kierkegaard. În mișcarea plastică, *Dansul vieții* unui Ed. Munch (ilustrul reprezentant al expresionismului norvegian), e bîntuit de „angoasa" celor trei personaje din uleiul cu același titlu, care nu fac altceva decît să privească prin noi, undeva, spre un punct terifiant și nedefinit. Dacă Munch scrie poeme și Strindberg pictează (în genere, mulți poeți nordici practică artele plastice și sînt exegeții lor competenți), nota comună a celor mai diferiți în intenție lirici expresioniști e neliniștea care tulbură cînturile orfice ale unei Edith Södegran, e neîncrederea în realitatea haotică, angoasa pe care o strigă sfîșietor, în 1916, Pär Lagerkvist, dezgustul față de valorile unei lumi dezumanizate și damnate. Cei doi „copii teribili" ai expresionismului, dadaismul și suprarealismul, irup zgomotos în literatură în deceniul 3 și se dezlănțuie în deceniul 4, însoțindu-și răzmerița literară cu protestul social: în Finlanda, moderniștii se centrează în jurul mișcării de stînga; suprarealistul, la debut, Lundkvist, întemeiază în Suedia un grup de tineri poeți proletari. Nume prestigioase sînt legate în țările septentrionale de aceste curente literare, de la un Ekelöf și Lindegren la Jens August Schade și Jørgen Nash, de la H. K. Laxness la Elmer Diktonius și Henry Parland. Ecourile modernismului se fac simțite și în scrisul generației afirmate după cel de al doilea război mondial, de la poemele

lui Lars Forsell și Sandro Kej-Åberg pînă la concretismul de origine Hans-Arp-iană al poeziei experimentale.

*

Fiindcă, dincolo de notele comune, fiecare literatură are o evoluție proprie, e firesc să folosim, ca unic criteriu posibil, prezentarea poeților nordici ai secolului XX, pe țări, iar în interiorul fiecărui capitol, cronologia ne va înlesni înțelegerea evoluției și diversificării curentelor. Dat fiind că traducerea e, în cazul fericit, radiografia scheletului fosforescent al inefabilului, nu ne facem iluzia că trei tălmăcitori, oricare ar fi experiența lor, ar putea să redea timbrul specific al fiecăruia dintre cei aproape 150 poeți cuprinși în acest — încă incomplet — atlas liric septentrional, cu atît mai mult cu cît accesul la textele originale a fost mediat, fie de tălmăcirile în alte limbi, fie de traducătorii literali ai textelor originale. Ceea ce sperăm însă e ca selecția și tălmăcirile noastre din cele cîteva zeci de volume consultate în timp de 5 ani, să fi îngăduit apropierea de „echivalența lirică" a atmosferei respective, pe care Ion Pillat o postula ca o condiție a traducerii de poezie.

Desigur, oricît de generoase ar fi două volume, capacitatea lor de cuprindere e totuși limitată, în ce privește numărul poeților. În schimb, din dorința de a prezenta polivalența fiecăruia, am inclus, ori de cîte ori a fost cazul unei evoluții sinuoase, piese din diverse etape ale aceluiași poet. Ceea ce am lăsat la o parte, au fost poemele prea ample, în special cele epice, care ar fi restrîns sensibil spațiul dedicat liricii, sperînd ca alte culegeri viitoare, pe țări, să acopere odată și aceste omisiuni. Cartea de față nefiind o crestomație riguroasă a poemelor, ci o întîlnire a poeților, se oprește îndelung la marile personalități ale fiecărei literaturi, tălmăcind uneori cîte zece poeme dintr-un singur autor, încadrat între confrați a căror creație e ilustrată prin

două sau trei poezii *(non multa, sed multum)*. În acest fel, cele cinci capitole geografice apar ca nişte casete: în montura bijuteriilor, briliantele centrale cîştigă în iradiaţie, înconjurate de pietrele de preţ în care rocile nordice sînt atît de darnice.

Şi, cu aceste considerente, încredinţăm iubitorilor de poezie cele cinci sipete hiperboreene.

VERONICA PORUMBACU

NOTĂ

Traducătorii aduc mulţumiri speciale lui Richard Wagner-Hansen (Danemarca); Pentti Saarikoski, Sakari Puurunen, Martin Santavuori (Finlanda); Mágnus Á. Árnason şi Einar Bragi (Islanda); Eli Krog şi Ruth Gustavsen, Dr. C. Cristophersen, Odd Bang-Hansen, prof. dr. Edv. Beyer, prof. dr. Johs S.Dale, prof. dr. Leif Flydal, Sygne Flydal, lector Aagot Karner-Smitz, Odd Solumsmoen, Hartvig Kiran şi Jardar Seim (Norvegia); Lars Forsell, Sandro Kej-Åberg, Krister Gidlund, Gunnar Harding, Peter Mathis, Gunnar Dahltsröm şi Arne Häggkvist (Suedia), precum şi editurilor Gyldendal (din Danemarca, Norvegia şi Suedia) şi Aschehoug (Norvegia) care au avut bunăvoinţa de a ne pune la dispoziţie volume de poezii şi studii despre poezie şi ne-au înlesnit confruntarea traducerilor. Menţionăm de asemeni că accesul la textele originale suedeze, norvegiene şi daneze ne-a fost înlesnit de Maria-Alice Botez şi prof. Valeriu Munteanu şi că majoritatea poemelor islandeze ne-au fost transmise prin strădania lui Ed. Mezincescu.

Antologia noastră a fost împărţită în cinci capitole, după numărul ţărilor reprezentate în antologie. În cadrul fiecărui capitol, poeţii au fost aşe-

zaţi în ordine cronologică. În cazul celor născuţi în acelaşi an, s-a adoptat criteriul alfabetic.

În ceea ce priveşte grafia numelor, am respectat semnele originale precizînd că ö se pronunţă identic cu o, å se rosteşte ca un o, în timp ce islandezul ð rezultat din contopirea lui d cu t se pronunţă mai apropiat de litera t. Diftongul æ ca şi ä are valoarea unui e deschis.

Ø, Ö, Å sînt ultimele litere ale alfabetului în limbile nordice. De aceea la indicele alfabetic şi în fişele bibliografice, am plasat scriitorii al căror nume încep cu Ø sau Ö la sfîrşit.

DANEMARCA

Primele cunoştinţe despre Danemarca se asociază totdeauna cu copilăria. După ninsorile basmelor lui Andersen, adolescenţa a cunoscut peninsula nordică prin Shakespeare, imaginea lui Hamlet evocîndu-ne ceţurile şi nefericirile castelului Elsenor. Imagine numai în parte conformă cu realitatea, temperamentul acestui popor de agricultori şi crescători de vite, de lăptari model şi pescari pricepuţi din tată în fiu, de marinari curajoşi şi constructori de vase fiind mai curînd aşezat şi gospodăresc, cel mult cu o ironie în colţul buzelor. Poate de aceea ecoul unui filozof al angoasei ca Søren Kirkegaard, va fi înţeles abia la aproape un veac de la apariţie.

În evul mediu, faima vechilor cavaleri danezi era cunoscută pînă în califatul Cordobei, unde ajungeau cu incursiunile. Regatul lor reuşise să reducă Norvegia şi o parte din Anglia la rangul de vasale, şi să alipească din 1397 şi Suedia la acea mare confederaţie scandinavă cu cetatea de scaun în mica Jutlandă. În 1525, Suedia se desparte însă, printr-un război, de suzerana sa, şi în 1814 Danemarca rămîne şi fără Norvegia (ca sancţiune a marilor puteri aliate împotriva lui Napoleon, pentru neutralitatea ţării în timpul blocadei), ba, în sec. al XIX-lea îşi vede răpită de

Prusia bismarckiană două provincii, Schleswig și Holstein, ce nu le recapătă decît după primul război mondial.

Aceasta e în racourci *istoria unei țări în care primele hagiografii au apărut în sec. al IX-lea, primii cronicari în limba latină în sec. al XII-lea, primii ioeți în sec. al XIII-lea, prima enciclopedie rimată pn sec. al XV-lea; acesta e drumul unui popor care dăruie dramaturgiei un Holberg în sec. al XVII-lea, lungi dinastii de iluminiști în veacul următor, prozatori de forța coloristică a lui Jens Peter Jacobsen, poeți romantici de talia unui Adam Oelenschläger în secolul XIX.*

După toate aceste eforturi spirituale, sfîrșitul veacului trecut respiră o dulce tihnă, populată de excursiile împăcate în natură ale lui Ludvig Holstein („O, floare gingașă de măr, / cine-ți dădu lumină, strălucire? / Eu sînt, cum vezi, solara ta iubire. / De unde vin luminile fierbinți / ce fragedu-ți obraz împurpurară? / Eu sînt, cum știi, mireasa ta de vară."); *de nostalgiile simboliste ale unui Sophus Claussen* („Cîntecele despre vise .cu parfumu-atît de blînd.../Ce sînt? Îngeri diabolici, visele pe-acest pămînt."); *sau de reveriile sprințare ale lui Helge Rode* („Primăvara voioasă m-a curtat de departe / Și inima mea se trezește din moarte").

Împotriva acestei „muzici în minor" se ridică secolul XX, cu o „fanfară ascuțită în major". Generația care apare în jurul lui 1900 reacționează violent împotriva parfumului fin de siècle, *năvălind în literatură, după caracterizarea criticului Harald Engberg,* „cu nechezatul de armăsar tînăr", *al lui Johannes V. Jensen (1873—1950):*

„Eu vin din păduri...
Aflați că sînt un sălbatic
cu coif danez!
Vă aduc din valurile albastre
inima albastră a mării."

În numele reînvigorării spirituale, el recheamă în memorie vremea vitejilor vikingi și Miturile *(cum sună titlul unui volum apărut în 1906). Așa se întoarce din călătoriile americane acela care îi alungă din scenă pe discreții verlainieni, devenind pentru decenii patriarhul literelor daneze și cîștigătorul în 1920 al Premiului Nobel. „Renașterea gotică", proclamată printr-un manifest din 1901, se desfășoară în amplele ritmuri whitmaniene, care nu mai ocolesc cu sfială imperiul mașinii. În prezența victoriilor industriei, aglomerate la expoziția mondială din Paris, Jensen exclamă:* „Ascultați cum cîntă acest oraș/cum cîntă orașul gigantic. / E un vers de fier, cu rime de oțel și de piatră." *Dacă admirația sa pentru cuceririle industriale avea să-l ducă la apologia forței în sine și ignorarea mulțimii anonime, contemporanii săi — Hans Andersen Nexö (1879—1954) în proză și Jeppe Aakjær (n. 1866) în poezie — intră în arenă în numele țăranilor și truditorilor:* „Iată-mă venind cu oștirea adîncurilor/ care cere lumii un răspuns!" *spune acest din urmă rapsod social, ale cărui balade, scrise în dialectul țărănesc, figurează, puse pe muzică, în orice carte de cîntece a oricărei școli populare din Danemarca.*

În jurul lui 1910, se afirmă doi poeți de talent: Valdemar Rørdam (1872—1946), cîntărețul nopților de iarnă, și Harald Bergstedt (n.1877), al cărui umor îmblînzește nostalgia reveriilor:

„Un arbor creştea în insula A;
Sub el visa careva,
Cu ochiul spre insula B aţintit.
Acolo, acolo s-ar fi dorit!

Dar în insula B, sub alt pom
Visează, pe cît ştiu, un alt om
Cu ochiu-ndreptat spre insula A.
Acolo, acolo s-ar vrea!"

În timpul primului război mondial, Danemarca este departe de a fi traversată de neliniştea ce va sfîşia sufletul unui Pär Lagerkvist, cel mai conturat liric fiind Thøger Larsen (n.1885), un poet du terroir *ar zice francezii, care îmbină muzicalitatea secolului al XIX-lea cu pasiunea pentru detaliile realiste a veacului XX. Versurile lui evocă, în mijlocul incendiului european, paşnicele păşuni cu cai şi vaci, privighetorile ieşite din „oul primăverii", miresmele specifice ale grădinilor peninsulei, vapoarele şi sirenele de pe coastă, tinerele fete ai căror ochi îi confirmă veşnicia Danemarcei... După război, poeţii afirmaţi între 1914—1918 preferă o existenţă epicureică în care mulţi încep a face pe clovnii sau bufonii, a-şi acompania recitările cu pocnete de pistol, sau alte efecte teatrale de acelaşi calibru. Acesta e cazul lui Hans Hartvig Seeddorff Pedersen (n.1903), un maestru al formei care va sfîrşi ca un cuminte poet de curte, şi chiar al celui mai talentat poet al generaţiei, Tom Kristensen (n.1893).*

În aproape unanima joie de vivre, *irizată ca nişte baloane de săpun, policromă ca nişte lampioane de carnaval, amintim totuşi cîţiva lirici care fac excepţie de la regulă: Otto Gelsted (n. 1888), căruia lumea flămîndă de plăceri îi apare în chipul unui „Vas-reclamă", o corabie a pierzaniei în ajunul scufundării, şi Nis Petersen (1897—1941), în al cărui drum sinuos se va putea citi într-un limbaj modern îngrijorarea continentului în pragul celui de-al doilea război mondial* (Europa în flăcări). *Deşi larga sa celebritate i-o va asigura romanul istoric* Strada cizmarului *(a cărui acţiune se petrece în epoca romană), opera lirică a lui Nis Petersen e socotită de exegeţii de poezie ca detaşîndu-se sensibil de versurile contemporanilor săi.*

Ceilalţi poeţi ai deceniului trei se configurează fie ca romantici ai subconştientului, fie ca suprarealişti, cel mai cunoscut reprezentant al acestora din urmă fiind teribilistul Jens August Schade (n.1903), care se prezintă cititorilor astfel:

„Îl cunoaşteţi pe strălucitul poet Schade?
L-aţi văzut în asfinţit?
Aici, în colţul acestui glob rotund
Stă şi-şi sărută condeiul.

Eu sînt SCHADE, eu voi cînta
Despre o fiinţă sălbatică şi stranie
Care va cuceri întunericul.

Îmi voi fixa cablul în nopţile în care
Cei mulţi sînt îndrăgostiţi de pămînt
Şi tu vei vedea o stea —

E viaţa..."

Dacă în acest concert baroc, o Hulda Lütken (n.1896), poetă de origine poloneză, aduce o inflexiune lunară, sumbră, care prevesteşte neoromantismul anilor 1940, versurile unui Gustav Munch-Petersen sună discordant şi neliniştit. În urma acestui poet care şi-a sfîrşit existenţa în tranşeele republicane spaniole, rămîne emoţionanta confesiune:

„Încet,
încet,
nu vorbi!

foarte foarte cu grijă
trebuie să plec
pentru a găsi ceva —
trebuie să plec singur
pentru a găsi ceva.

N-am găsit încă nimic.
N-am găsit
nici casa
nici iubita
nici cîmpurile —
și totuși trebuie să fie acolo unde n-am fost încă —
și doar am călătorit multă vreme

trebuie cu siguranță să am și eu o casă undeva —
fiindcă știu
că am o casă
undeva în țara mea —
și iubita nu poate totuși să mă aștepte la nesfîrșit —
am călătorit multă vreme —
nu-mi vorbiți —
mai am încă de călătorit
și poate va fi prea tîrziu —
încet-încet!
Trebuie
să-mi găsesc casa!"

În preajma și în timpul războiului, cînd se produce „năvala cenușie" a ocupanților, istoria trezește ecouri protestatare în lirica daneză. Tonurile pot fi diferite: simple pietre de praștie, lansate de un Kumbel Kumbell — pseudonimul sub care poetul Piet Hein (n. 1909) își publică, refugiat în Suedia, Gruk*-urile sale (epigrame al căror nume reprezintă o sinteză ad-hoc între* graad *= țipăt și* suk *= oftat); manifeste întru apărarea lirismului împotriva dezumanizării, scrise de un poet prestigios ca Paul la Cour (n.1902) sau* Ruga pentru viață *ridicată de un Harald Rasmussen (ce meserii nu a practicat acest vagabond, piccolo, bărbier, șomer, ziarist, care avea să publice după război o suită de* Rime infantile *înrudite cu „poezia concretă"!); pledoarii umaniste, duioase, despre copilărie și adolescență, despre umiliții și ofensații periferiilor, ca acelea ale poetei Tove Ditlevsen, dar și* Bilanțuri *zguduitoare, ca al lui Morten Nilsen, promisiune întreruptă de moarte în 1944. În anii de ocupație, se maturizează o serie de poeți și teoreticieni care regîndesc condiția umană, salvați, tocmai prin amintirea dezastrului, de calmul și tandrețea tradițională a ceea ce se cheamă „manufactura poetică". Așa se configurează direcția raționalistă ilustrată de un Paul la Cour, al cărui* Jurnal *are un larg ecou în Danemarca, și de Erik Knudsen, de multe ori patetic în protestul său. Ecourile obsesive ale războiului răscolesc strunele unui Jørgen Nash, făcîndu-l să scrie* Elegia atomului *(1946), atît de contrastantă cu suprarealismul agresiv din prima perioadă:* „Oh, exact așa— / Fără petale ocrotitoare / cheia cu care am descuiat broasca tainică (...) pentru că tocmai primăvara / e o nou-născută vitalitate / și sfîrcurile tale fierbinți — amulete ale fericirii / afirmînd / că privighetorile nu mor niciodată". *În anii postbelici, direcțiile poetice se diversifică. Opusă raționalismului lui Paul la Cour e orientarea estetistă a revistei* Heretica, *fondată și condusă de un neoclasic ca Ole Wivel, al cărui elogiu adus forței „Cuvîntului" îi caracterizează lirica:*

„Multe picturi au fost măcinate de vînt și de soare.
Temple s-au prăbușit în ruine, coloane frînte s-au rostogolit în iarbă, ca niște monezi enorme și fără pajuri.
Zeii au căzut de pe soclu, cu ochii enigmatic închiși,
altare au fost pustiite...
Table cu hieroglife zac uitate în beciuri...

Dar cuvîntul, nu al tău sau al meu, Cuvîntul rămîne...
și fetele-l cîntă cu vocile mamelor lor, pînă ce îmbătrinesc.
Nu-l atinge întunericul...
...e ca o lumînare
într-un sfeșnic...
ce neîncetat împrăștie lumina."

La Heretica *au colaborat activ un creator de mituri ca Thorkild Bjørnvig (aria lor e foarte întinsă: de la egipteanul „Anubis" la legendele vikingilor), traducătorul și exegetul lui Rilke, impus de la primul volum* Steaua dindărătul acoperișului *(1948), socotit drept unul din șefii de generație, și Frank Jäger, un* „tipic danez în fierbere" *cum îl caracterizează George C. Schoolfield. Printre poeții postbelici îl amintim pe Ole Sarvig, un melancolic îndrăgostit de pictura abstractă, retras acum în insulele Canare, un soi de „Obstfelder întîrziat", așa cum îl numește același studiu american, și pe Ove Abilgaard, meditativul clasicizant, influențat la debut de Thøger Larsen, ale cărui versuri au nu o dată o notă de amărăciune:*

„Ce a rămas
din excursiile mele
în străfundurile în care gestează viața?
Năluci de oameni palizi.
În fundul mării —
cuiburi părăsite
cu ouă frumos colorate

În scoici și perle de glod —
murmurul infinitului;
Doar departe, foarte departe,
se aude ecoul simțurilor."

Din generația tînără îl menționăm pe Klaus Rifbjerg, care a practicat în zece ani mai toate genurile literare (poeme, romane, librete, scenarii), pe Ivan Malinovski, traducătorul lui Pasternak, Pound și Enzensberger, care trece de la precizia desenelor realiste din versurile de debut la neliniștea răscolită de contactul cu poezia suedeză, pe Jørgen Sonne, poetul drumețiilor, editorul unei reviste moderne, cu un nume semnificativ pentru spiritul danez: Hvedekorn (Bob de grîu), *pe modernistul și exegetul de poezie modernă care este Jørgen Gustava Brandt, pe Uffe Harder, al cărui poem* Rachete *transmite ceva din angoasele erei atomice:*

„Vîrfuri de lăncii
tabele de comandă la bord
unghiuri ascuțite lame țigări
incandescență enormă

. . . .

falus teleghidat
destinația: lava
destinația: cenușa
încărcătura: zbîrnîitul tăcut monoton
fire electrice tic-tac de ceas
anvelopă scoarță orbire
un răget neauzibil
și legată în curele
moartea higienică
tone de țînțari uciși
un strat de cenușă vătămătoare
un fluviu ce se evaporă în scrîșnetul
celei mai deznădăjduite puteri încinse pînă la alb
și al neputinței
mai tîrziu: lumini
mai tîrziu: cenușă și nori
mai tîrziu: dispariție descompunere tăcere
distanță furnici care mor de foame eternitate".

Ceea ce se poate nota în general despre poezia foarte tînără daneză e un interes sporit pentru cotidian, pentru obiectele comune, pentru limbajul tehnic și cinematografic, pentru senzațiile vizuale pe care le vînează omul redus la privire dintr-un poem de Robert Corydon și omul avid de cunoaștere, al lui Benny Andersen:

„A vedea —
Știi oare ce-nseamnă a vedea?
Arborii, păsările, chipurile trecătorilor pe stradă
în tramvaie —
Asta înseamnă a vedea?
Totul e-o poză
ce-așteaptă să fie surprinsă de un aparat —
Dar, a vedea
înseamnă a pîndi subiectul
fără să fii pîndit.

Iată-mă în genunchi în fața găurii cheii mele
și văd:
Femeia de la etajul patru oprindu-se
ca să răsufle —
cine altul în afara mea a surprins-o
mărturisindu-și . obezitatea?
Factorul care se scarpină îndărătul ușii mele —
Un tînăr care se trage nervos
și fără încetare de mînecă —

Cerșetorul coborînd
cu o ricană pe scară —
Domnul țeapăn care se prăbușește —
Nefericitul care se ridică din nou —
Văd, văd pentru prima oară totul
în genunchi în fața altarului meu mărunt:
gaura cheii prin care trece
suflul înghețat al adevărului —

În fine respir —
În fine văd într-adevăr
acum, cînd nimeni nu mă pîndește.“

O lume cotidiană, traversată de teama neantului, se dezvăluie în versurile lui Jess Ørnsbo. Vidul începe să devină vizibil în jurul lucrurilor; în odaie nu rămîne decît un histrion, care nu mai are altceva de făcut decît să „sufle în trompetele negre — găurile cheilor“*; e o lume sfîșiată, cu măruntaiele* „atîrnînd ca franjuri de alge“*, străbătută de un suflu pustiit, dirijată de un creier blocat, o lume al cărei proprietar* „caută polițele de asigurare“*, gata să recurgă la sentința judecății, la supliciul pe roată al poeziei.*

De asemenea nu putem trece peste Povestea ghitarelor *de Per Sørensen, acest fragment de „ciné-verité“ filmat într-un bar al tinerilor furioși.*

Regretînd că spațiul nu ne îngăduie să exemplificăm lirica recentă cu versuri de Villy Sørensen și alții, încheiem scurta panoramă a poeziei daneze cu poeme de Poul Borum și Inger Christensen, soții preocupați de detectarea corespondențelor între diferite arte, care pun deseori în scenă spectacole experimentale intitulate „jaz și poezie“.

Johannes V. Jensen

(1873—1950)

ÎN STAȚIA MEMPHIS

(Fragment)

Pe jumătate treaz, dormind pe jumătate,
într-o vijelie lăuntrică de vise dadaiste,
stau și scrîșnesc din dinți
în stația Memphis, Tennessee.

Noaptea e prea pustie și moartă,
și ploaia curge pe pămînt
cu o energie surdă, cretină.
Totul e umed și nepăsător.
De ce stă trenul de ore și ore?
De ce s-a oprit destinul tocmai aci?

Am fugit de ploaie, de pămîntul măcinat,
în Danemarca, India și Japonia,
ca să-mi intre ploaia în oase și să putrezesc
la Memphis,
Tennessee, U.S.A.?

Ei, acum vin zorii. Lugubru se scurge lumina
pe zidul temniței mute.
Ziua descoperă necruțătoare

șinele reci și negrul noroi,
sala de așteptare cu mașina de cojit
portocale, cu țigări și cu mucuri.
Ziua rînjește scuipînd din streșini
cu pale de ploaie fără sfîrșit,
ploaie, vă spun, din cer pe pămînt.

Ce surdă e lumea, ce nemișcată!
Ce banal creatorul!
De ce să plătesc pe deasupra o taxă
acestui vulgar sanatoriu al vieții!

Liniște. Privește locomotiva,
mașina enormă, calm clocotind
singură învăluindu-se-n fum, răbdătoare.
Aprinde-ți pipa, pe stomacul gol.
Blestemă cerul și alungă-ți necazul!
Și du-te și stai la Memphis!
Viața ta, în definitiv, nu-i altceva
decît o ploaie căzînd pe pămînt.
Viața ta, în definitiv, nu e mai mult
decît un ropot de ploaie grețoasă, și soarta
ți-a fost mereu să întîrzii
într-o mizeră sală de așteptare sau alta.
Rămîi deci la Memphis, Tennessee!

Aici, într-o casă cu taxă la poartă,
fericirea te-așteaptă, fericirea —
de-abia îți înghiți nerăbdarea —
și acolo-i o fată nurlie, plinuță,
cu o ureche ascunsă în părul bogat;
și ai s-o întîlnești
într-o zi, pe stradă,

ca un val de parfum,
privindu-te straniu de parcă te-ar cunoaște.

Nu-i primăvară?
Nu plouă cu găleata?
Nu se aude un murmur enorm,
un lung dialog de iubire în șoapte, gură în gură,
între pămînt și ploaie?
Ziua începuse atît de trist
dar iată, a ieșit curcubeul.
Nu acorzi zilei dreptul la luptă?
Așa, acum s-a luminat și e un miros de mucegai
amestecat cu răsufletul rînced al colbului în ploaie —
ca o sugestie a primăverii —
nu-i o consolare?
Și acum te uită, uită-te cum Mississippi
în albia sa de păduri curgătoare
se trezește spre ziuă!
Ce bufnete în meandre, cum saltă plutele
de arbori și de scînduri rupte în vîltori!

Privește cum își învîrte gigantul vîrtej
niște brațe de apă
ca un maestru de dans, pe parchet!
Privește podișul scufundat — o, ce uriașă pace
primară
peste aceste păduri prăbușite!
Nu vezi curenții în zori,
înveșmîntîndu-se pe-ntinderi de mile în lumina
ieftină-a zilei
și teferi pornind pe sub norii ce mișună?
Oprește-te, om nempăcat!

Nu vei uita niciodată veşnicia promisă?
Vei purta veşnic pică pămîntului pentru recunoştinţa ce ţi-ar datora-o?
Ce-ai vrea să faci cu inima ta prea plină de dragoste?
Opreşte-te o dată, rămîi la Memphis;
anunţă-te printre nou-veniţii în tîrg, ca orice alt cetăţean;
du-te şi asigură-te aşa cum se obişnuieşte;
plăteşte-ţi prima de vulgaritate,
să se ştie că eşti sănătos
şi să nu fii zvîrlit afară din club cu pistolul.
Curtează dudui cu roze în piept şi inele de aur în deget,
începe-ţi cariera cu un gater mic ca şi alţii.
Ia-ţi zilnic galoşii în picioare...
Uită-te-n jur, fumează pipa-nţelept
în Memphisul văduv de sfinx...
Ah! Iată că vine un tren mizerabil, închiriat,
ce ne-a aşteptat şase ceasuri în şir.
El intră încet în gară, cu muchii stricate,
şi scoate un fum subţire; vagoanele trec şchiopătînd pe trei roţi
şi plouă prin acoperişul lui spart.

Dar în cabină, ascunse în cărbuni,
zac patru cadavre,
sub haine cu pete de sînge.

Apoi, uriaşa locomotivă *express* se urneşte din loc,
face un pas; se opreşte, adînc suspinînd;
şi se ghemuie, gata de salt. Drumu-i deschis înainte.

Şi noi călătorim, călătorim
prin pădurea inundată,
sub stăvilarele trase la o parte ale ploii.

(Veronica Porumbacu)

COPACUL ROŞU

Clocotirea caldă a nopţii tropicale
Spumegă şi dă-n foc în zori...
O ploaie de zenit, din carcerele goale!

Printr-o spărtură suie un soare alb din nori,
iar peste chinuiţii de ploaie cîntători
se-avîntă o unică şi vie fulgerare,
cu-o stranie putere, ca de iluminare.
Scări perpendiculare, stropi lungi de apă,-n trepte,
parcă sculptate-n sticlă, din colţi coboară, drepte.

Dar după stropii ploii de-aprinse, vii mărgele,
un zvelt copac în floare-şi desface, prin zăbrele,
în falduri largi înaltu-i şi roşu baldachin —
vedenie asemeni de-aprinsă-n apa ceţii,
acolo-n fulgerarea şi roşul dimineţii,
ca un vulcan de sînge fierbinte, înălţat
din inima pămîntului curat.

Dar după trosnitura stihiilor grozavă,
de fulger slobozită,
în lucrurile toate se-aşterne-o pace gravă,

în timp ce zorii-și urcă lumina despletită
și ploaia susură ușor.
Acuma primăvara și toamna se-ntîlnesc
sub ploaia orbitoare și-n fulgerul ceresc
pe-aleile cu flăcări de flori din Singapore.

Căci, iată,-acum copacul se-nalță-acolo verde,
arzînd de-atîtea flori,
iar ploaia care-i treieră coroana
cu calde mîini de apă, îi mătură bulboana
de flori și frunze moarte ce, coborînd, se-ndeamnă
în șchioapele cadențe ale-unui vals de toamnă,
în jos, la rădăcini,
în timp ce noi mlădițe și mugurii virgini
ochi mari de pretutindeni deschid spre cerul sfînt,
prin jilava coroană legănătoare-n vînt.

Copacul se înalță incandescent și mut
peste frunzișul veșted, din creanga lui căzut —
un foc de artificii nemuritor, nestins,
ce peste brazde-o fină cenușă-ncet a nins,
dar cu săgeți o mie de tinere văpăi.

Hei!
Prin larma beată-a ploii crescînd fără hotar,
și-n foșnet, prin coroana copacului de jar,
parcă aud îndemnuri de tobe, nechezat,
greoii pași prin ceață, ai timpului, cum bat.
Galop de marș în freamăt, și șuier de săgeți.
Zvon proaspăt de trompete! Tineri oșteni semeți!
Thalassa[1]! Lăudatul soare din Austerlitz!

[1] Marea (elină).

Și toate se urmează-n triumf și toate pier.
Și pentru ce stau astăzi, să meditez stingher,
cu ciobul strîmb și aspru al inimii nătînge?
Și cine trecătoarea feștilă-a vieții-mi stinge?

(Tașcu Gheorghiu)

FATA PRIBEAGĂ

Cine ești, oare, sălbatică fată,
ce treci drumul mare, rătăcitoare,
drum deschizîndu-ți prin vînt, nenfrînată,
sub roșia soarelui faclă ce moare?

E tîrziu. Poate ai, către seară,-ntîlnire
cu iutele-n aripi, semeț uragan?
E-un zburător! Și nu-l află nebuna-ți iubire
decît doar înfrînat de elan.

Cu dragoste vîntu-ți strivește, deodată,
subțirea ta rochie, lin, de genunchi.
Și-n drum zăbovind, îți mulează, curată,
făptura-ți pribeagă din creștet la trunchi.

De ce vijeliei îi vii înainte?
De ce stai furtunii vrăjmașă mereu?
Zadarnic te lupți, sub aripi te prinde
uraganul fierbinte al dorului meu!

(Tașcu Gheorghiu)

Otto Gelsted

(1888)

VASUL-RECLAMĂ

Vasul intră de-a dreptul în port
în amurgul umbrit.
Megafonul mugind salută orașul,
proiectoare electrice
transmit mesaje luminoase, sfîșiate în cinci,
înălțate-n văzduh, ca o coadă-a cometei,
și lasă pe cer inscripția de foc:
CUMPĂRAȚI UN „FORD"!
și nava se preface într-un lanț de sclipiri;
avioane o bombardează cu focuri bengale;
coșul în forma unei butelii de „Tuborc"[1]
rotunjită, cu figuri colosale și litere ca un fantastic
camuflaj;
fetele cu *Kodak*-uri, Johnnie și ceilalți,
se perindă în culori țipătoare
răsfrînte în apă...
Pînă ce vaporul ridică ancora, gonind cînd într-o
prăpastie verde,
cînd într-o vîlvoare cu licăre galbene,
cînd într-o baltă de sînge.

[1] Fabrica de bere din Copenhaga (n.t.).

Și pe bord — ce nu e pe bord?
Expoziții de pictură și artă culinară:
bucătărie franceză, cubism și rețete chimice;
expoziția socială cu o secțiune longitudinală a so-
cietății,
de la proletariatul ros de păduchi în lăzi de
gunoaie,
pînă la acele *toilettes de luxe* ale milionarului.
Sînt clinici cosmetice și birouri de sinucideri
ce dau consultații în cazuri disperate, pe un preț
modic;
sînt locuri de desfacere a artei medicale:
bărbații se pot preface în femei și femeile în
bărbați;
vaporul însuși, cu tot ce e în vogă:
terenuri de tenis, bazine, biserică, oficiu de presă
(care-ți tipărește în rate *Biblia)* —
un giroscop uriaș
cu 180.000 de rotații pe minut
ce neutralizează mișcarea
și cruță pasagerii de răul de mare.

Și, în fine, sînt pasagerii,
fiecare un număr de senzație și publicitate.
Patriarhul de 136 de ani din Volhynia,
care-l văzuse la Moscova pe Napoleon,
geniul la șah în vîrstă de șase ani, Semmi Meyer
din Polonia,
și frații siamezi.
Apoi, desigur, o colecție selectă
de monarhi faliți și celebrități din războiul
mondial,
în *plus*, în mulțimea personalului de la bucătărie,
inevitabilii mari duci ai Rusiei
și reginele de operetă din Viena.

Şi, în clasa I,
staruri de film;
eroul din Vestul Sălbatec
(cu surîs de „Odol“),
cel mai mare comediant mondial
(cu surîs de „Odol“),
şi Frumuseţea la baia de soare,
(cu surîs de „Odol“).

Dar în port, departe,
într-o biată baracă e-un om,
la pupitrul de comandă,
un om cu pipă,
cu un aer de simplu student danez.
El aşteaptă clipa în care
vasul să ajungă într-un loc potrivit.
Atunci va apăsa pe buton.

Nu focul din cer va cădea peste navă;
nu, el însuşi va stîrni incendiul din fundul
prăpastiei!
în mijlocul unui dans la modă, întrerupînd un
shimmy[1],
„*Strînge-mă în braţe, înfioară-mă!*“
în timp ce pe vasul-reclamă
se proclamă un nou adevăr:
OMA ESTE CEA MAI BUNĂ MARCĂ DE...
deodată se-aude un vuiet, o prăbuşire...

(Veronica Porumbacu)

[1] Dans la modă înainte de primul război mondial.

POEZIA ŞI POLITICA

Trebuie să fie versul o armă?
Da!
Nu e nevoie numai de-oţel!
Şi poezia trebuie să dea
lupta pentru libertate.
Să fie deci liberă, ea!

(Taşcu Gheorghiu)

LA SERATA POEŢILOR

Avem noi, oare, dreptul, cînd vijelia urlă,
cînd ard cuprinse-n flăcări Apus şi Răsărit,
să mai vorbim de artă şi de literatură
şi glasul muzei, gingaş, să fie auzit?

Da! Chiar în aspre timpuri, de vrajbă şi zăpor,
ostaşul iar s-audă al mierlei glas de miere;
cuvîntul în cadenţă, cu ritmul lui sonor
pe oameni îi va face să-ndure-a lor durere.

Pentru tristeţi, adesea, e leac violoncelul,
cînd ţara e-n ruine. Dar scoateţi din uitare
puternicele versuri ce biciuie flagelul
şi-aprinsele cuvinte lovind necruţătoare!

(Taşcu Gheorghiu)

S-A PRĂBUȘIT COPACUL URIAȘ

În amintirea lui Nexö[1]

El niciodată n-a trădat poporul
din sînul cărui s-a născut — și niciodată
el n-a trădat aprinsul nostru țel,
ce luminează ca un far strălucitor
în noapte drumul nostru,-al tuturor.
Era legat cu rădăcini adînci
de robii toți, plecați sub aspre munci.
Și, dacă biciul îi plesnea pe gură,
simțea și el cumplita lui arsură.

Într-unul din aceste cartiere,
pe unde zidurile vechi de piatră
par închisori de moarte și durere,
unde prin curțile murdare-abea
o scamă de azur mai strălucea,
acolo s-a născut,
acolo a crescut.
De-acolo, jos, pe ulițe murdare,
tînjea mereu după albastra mare,
visa la fericire și la un alt pămînt
strălucitor și nou, frumos și blînd.
Visa, așa cum știu copiii să viseze...
Și viața și-a-mplinit-o din durere.
Dar în nevoi și suferinți amare,
el sprijin își găsea și mîngîiere
în poezie —
și din cărți
el a sorbit speranțe cu-nsetare
și versurile îl chemau

[1] E vorba de marele prozator Martin Andersen Nexö

la drum, ca pasărea ce zboară
spre țări îndepărtate, an de an.
Ne-a dăruit nenumărate cărți
și viață, nu cuvinte
a strîns între coperți;
nu-s scrise cu cerneală, ci cu sînge,
și-n file, fiecare,-un clopot strînge.

Vezi pe țărani prin scundele cămări,
pescari pornind în largul asprei mări,
cu luntrile lor vechi sfidînd stihia,
cearta și foamea, spaima, sărăcia,
oameni bătuți de soartă și de viață —
din cărțile ce-a scris ne ies în față.
Cei osîndiți de veacuri la tăcere,
prin el au grai acum.
Și mîngîiere
prin el își află cei în suferință,
cei ce-au trudit și-au suferit în umilință.

De mii de oameni Pelle[1]-a fost iubit,
și cu micuța Ditte[2] s-au împrietenit.
Cei care se născură din popor
se-ntorc la el, pornind în viitor —
ca un ecou,
cuvîntul spus îl auzim din nou.
Văzurăm cum dușmanii lui haini
au încercat din umbră să-l coboare
zvîrlind asupră-i negrul lor venin,
arzînd pe ruguri opera lui mare.

[1] Eroul romanului *Pelle cuceritorul* de M. Andersen Nexö, apărut și în limba română (n.t.).
[2] Eroină a romanului *Ditte, fiica omului*, de același autor (n.t.).

Dar loviturilor știu să țină piept,
și înfruntînd a soartei încercare
el a rămas puternic, bun și drept.

Acum pădurea ni-i îndoliată,
și parcă noapte s-a făcut în ea deodată:
stejarul falnic și bătrîn s-a prăbușit...
Însă frunzișul lui nu-i veștejit.
El va rămîne verde mult timp încă,
să fie inimilor leagăn și cîntare
cu frumusețea lui în veci nepieritoare.

(Tașcu Gheorghiu)

JOCUL COPIILOR

Orașul tot e în ruine
ca scoica-n care melcul moare,
dar din molozuri și cenușe,
viața urcă-nvingătoare.

Din pivnițe copiii ies
în stradă, ca din crisalidă.
Aripa morții-a fîlfîit,
dar n-a putut ca să-i ucidă.

Cadavre-ntre ruini. Prin țară
își trece moartea măturoiul.

Dar prin dărîmături copiii
se joacă, palizi, de-a războiul.

(Tașcu Gheorghiu)

CEA DINTÎI ZĂPADĂ

Cu ochi trudiți, o, cît e de plăcut —
cu ochi ce-atîtea chinuri au văzut —
să poți zări zăpada-n auroră.
Văzduhul pur, împodobit cu salbe,
cu mii de cristaline stele albe,
te-nvăluie în brațe ca o soră.

O zare pură-n fulgerele-amiezii;
și-n dansul diamantelor zăpezii
înaintez, fără poteci, nainte.
Nu știu: e fi zăpadă? Albe stele?
Ori gura proaspătă-a iubitei mele,
răcoarea de pe fruntea mea fierbinte?

Asemeni cerului de iarnă, clar,
fă-ți tinerețea cupă de cleștar,
ca-n frumusețe să se schimbe chinul.
Va fi o cale grea. Dar nu e altă
mai mare fericire, mai înaltă,
decît să crezi, să-ți împlinești destinul.

(Tașcu Gheorghiu)

ÎNFRUNZIRE LA COPENHAGA

Din pomi, din grădini și din parcuri se revarsă-n
șuvoaie,
peste acoperișuri, blîndul fluier al mierlei.
Iar bolta răsfrînge deodată, ca o văpaie,
un cîntec de zece ori mai adînc și mai dulce.

Lumina inundă nopțile. De patru ori clopotul
sună.
Cornul prelung de pe deal dă mîndru semnalul.
Pe streașina băncii, hulubi gîngureșc împreună.
Cocoșii dau glas, dintr-o dată, în curtea de păsări.

Ca o răsuflare miraculos de frumoasă,
arborii azi își deschid evantaiul de flăcări,
pe fiece creangă-mproșcată cu muguri, setoasă,
o jerbă țîșnește în seve gîlgîitoare.

(Veronica Porumbacu)

Tom Kristensen

(1893)

PRIMĂVARĂ LENTĂ

Primăvara, ce lent se trezi la viață!
Ce lent prinde coajă o rană de gheață!
Și ierbile verzi anevoie răsar,
Cu teama de-o pală de vifor barbar.
Ce crengi despuiate, firave-n livezi,
Cu muguri cît bobul, abia dacă-i vezi!
Tresare un germen de nimeni văzut,
Dar verdele încă e neînceput.

Și nici anemonele n-ar vrea, pe loc,
Ca fete desculțe să intre în joc;
Se țin de o parte, cu capu-nclinat,
De parcă zăpada nici n-ar fi plecat.
Și totuși, acum am culege ușor
Lumina, dulceața petalelor lor.
Să uiți că-n april mai umblai fulguit.
Acum vine maiul; surîzi fericit.

Prea iute-amintirile totuși nu pier.
Cînd viscolu-n vise intra pînă ieri,
Pîndeam la trezire un geam înghețat,
Un vînt printre arbori trecînd desfrînat.

4*

Azi trosnet de sloiuri deodată se-aud,
Topite sub vîntul vuind dinspre Sud.
Şi gura-şi deschide un alt anotimp,
Suflînd abur cald, şi dorind să mă schimb.

Eu încă mai gem sub povara de ger.
Dar soarele darnic se urcă pe cer;
Şi primăvăratic în sînge intrînd,
Se-nfruntă căldura cu frigul, curînd:
Blîndeţe şi forţă, pămînt şi azur.
Şi fulgii se zvîntă pe pleoape. În jur
O forţă de viaţă, un zvîcnet sfiit,
În mine cu soarele iar a-ncolţit.

Acum primăverii-nainte îi ies,
Să-i număr minunile care se ţes
În fiece an, tot mai multe, mereu,
Să-mi spulbere spaima din sufletul meu.
Pe urmă privesc la pisicile-n soare,
La roiul albinelor gata să zboare
Cu dorul de dragoste-n trupuri subţiri,
Şi-n mai, cu văratece, noi presimţiri.

Şi iată reflexul trecutelor veri,
Ce dau totdeauna mai mult decît speri.
Un foc îmi răsare sub pleoape atunci
Şi rouă, şi soare, şi colţuri de lunci
Se-ntorc dintr-o vară cu vechi amintiri,
Scîntei ce le chemi şi iar le răsfiri.
Şi iarăşi revin cu preţul lor rar:
Frumoasele veri ce-ntr-o clipă dispar.

(Veronica Porumbacu)

DIMINUENDO

Preaplin de dulci dezmierduri, deşi scăldat de haruri,
Rămîn în sărutare o linişte să-ncerc,
Cînd gura ta se strînge în calmă respirare;
Informele săruturi plutesc prin somn în cerc.

Trudit de sărutarea-ţi, cu mîna te mîngîi,
Pe şolduri şi pe umeri, pe coapsele fuioare,
Şi trupul tău în umbră, ca-n noaptea cea dintîi,
E-o amforă-n lumină, arzînd strălucitoare.

Trudită-n mîngîierea o dată împlinită,
Făptura ta destinsă aş vrea, iubind, s-apună,
Să-ţi văd în perne faţa de plete răvăşită,
Ca algele zvîrlite la ţărm, după furtună.

Trudit de contemplare, de strîngeri, de iubire,
Las patul tău şi vraja făpturii tale blînde,
Şi-odaia o cutreier şi bîjbîi în neştire —
În cuibul tău simt tihna încet cum te pătrunde.

Anna Maria, toate acestea-s viaţa ta.
Anna Maria, caldă-i, prea caldă preajma noastră.
Anna Maria, caut răcoarea. Te rog,
Anna Maria dragă, deschide-o fereastră!

(Taşcu Gheorghiu)

Hulda Lütken

(1896–1946)

LANȚUL

Un cîine singur stă de veghe-ntr-una,
c-un lanț de gît: o zgardă grea, de aur.
Și ochii lui pîndesc prin ceață luna
care-și pogoară-n codri, pe coclauri,
argintul ei pe crestele de brazi.
Și lanțul e același — ieri și azi.

Iar ochii lui scrutează lung în zare.
Un gînd îi răscolește vechi dureri.
O smucitură: lanțul mai mult doare.
Nu! Orice-ar face, nu-i nici o scăpare.
Același lanț îl leagă — azi ca ieri.

Și, scuturînd războinica lui coamă,
împrăștie scîntei de aur, vii.
De ani și ani trăiește-aceeași dramă;
același lanț, în fiecare zi.
Prizonier, în curte va sfîrși.

Și dincolo de codri, mai departe,
sînt vijelii, și luna iese rar.

Să doarmă? N-are somn. Ci iar și iar
spre pomii negri pașii vor să-l poarte.
Iar inima, aceleași vechi dureri
i-o pustiesc și astăzi, ca și ieri.

Mereu privește stelele. Cînd una
— ca fructul copt — se prăbușește-n hău,
zărind-o, se-nfioară ca de moarte.
La fel s-ar termina destinul său:
Cu lanțul rupt, ar alerga într-una
fără-a privi-napoi, tot mai departe.

Iar dac-aude-o frunză care pică
din creangă, noaptea, sare ca o fiară;
de mult urăște lanțul; cea mai mică
înfiorare-l face să tresară.
Ciulind urechea,-ncearcă nebunește
un salt. Dar lanțul mîrîie, cîinește.

Și botul — un crater deschis, fierbinte
adulmecînd în neguri un vînat,
ca un țigan care-ar fixa-nainte
același punct, cu ochiul injectat,
sfidîndu-și lanțul, face-un salt — zadarnic!
Din nou e tras în curte, mai amarnic.

În fiecare noapte vrea să-l rupă;
În zori e lanțul iar însîngerat.
El iar încearcă, neîngenuncheat,

Cu ochii arşi de vechile dureri.
Dar lanţul e acelaşi, azi ca ieri.

(Veronica Porumbacu)

DIMINEAŢA

Fruntea mi-aştern, obosită de moarte, pe umerii zorilor:
O pasăre cîntă pe undeva, nu ştiu unde.
Un dor mă-ncearcă, de moarte,-n această dimineaţă albastră.
Acum, acum ar trebui să intri,
cît te mai pot primi —
pasăre-a vieţii!

(Taşcu Gheorghiu)

Nis Petersen

(1897 – 1941)

COTOIUL FĂRĂ COADĂ

Dis-de-dimineaţă, cînd ziua tocmai
îşi azvîrlea cele zece mii de suliţe
în pieptul nopţii, iubita mea se sculă
şi se duse la porumbar. De acolo îşi luă
reputaţia, cel mai alb porumbel,
îl sărută şi surîse cu
nevinovăţie, cum surîd copiii, apoi
îl slobozi, să plutească-n scînteietoarea
lumină a soarelui, afară din vechea grădină
unde ard trandafirii de aur.

Tîrziu, către capătul zilei, l-am găsit
pe cînd mă plimbam. Aripile îi erau rupte
şi mînjite de sînge. Capul gingaş îi căzuse
patetic peste biata lui inimă
care zvîcnea. Pe treptele vechii
biserici din sat sta bătrînul cotoi
fără coadă, clevetitorul, cu puf alb
în colţurile gurii şi cu o smerită privire
în singuru-i ochi galben-verde.

Am luat porumbelul cel alb, l-am curăţat
cu untdelemn şi l-am dus acasă-n porumbar,
şi după aceasta m-am dus către casa
iubitei — şi ea mi-a zîmbit, cum zîmbeşte-un copil,
fericit şi nevinovat.
Şi, cînd noaptea se furişa pe sub
poalele Dealului Lăcrămioarei, ea puse
lapte proaspăt pentru bieţii cotoi fără casă,
şi cu un înfricoşător rîs scurt
alergă îndărăt şi-şi ascunse
la pieptu-mi căpşoru-i bălai.

(Taşcu Gheorghiu)

ÎL IUBEŞTI PE OM?

Omul venea către mine,
tîrîndu-se.
Pe drum, în urma lui,
urme de glod,
de zăcere, de răni purulente.
O voce îmi strigă: — Îl iubeşti pe om?
— Nu — am răspuns — nu pot!
— Iubeşte-l! îmi spuse vocea.

Omul a venit
mai aproape, tîrîş —
murdărindu-mă, scuipîndu-mă,
şi muşte şi viermi îi văzui în rănile pieptului.
Şi vocea suna:
— Îl iubeşti pe om?

— Nu! fu răspunsul meu.
— Iubeşte-l! îmi spuse vocea.

Aproape, mereu mai aproape,
centimetru cu centimetru,
duhoarea creştea —
el suferea de o mie de boli.
Şi vocea mă ameninţă:
— Îl iubeşti pe om?
— Nu, nu-l iubesc!
— Iubeşte-l! îmi spuse vocea.

Şi omul se ridică şi-şi întinse mîna spre mine,
şi iată, unghiile lui înfloriră în roşu;
pînă la umeri, braţele goale
i-erau acoperite cu rănile negre ale păcatelor
şi el surîdea: — Aşa a iubit Dumnezeu...!

Şi dintr-o dată-mi căzură solzi de pe ochi
şi strigai:
— Omule, da, te iubesc!
Şi gura mi-era plină de sînge,
de sînge-omenesc.

(Veronica Porumbacu)

PRIMĂVARĂ ÎN FIORDUL MARIAGER

În aer se-ntîlniră doi fluturi aurii
Şi opt aripi de aur îi poartă-acum spre zare.

Un șoricel; un altul găsi ca el, tot gri
Și-amarnic li-i nesațul, dar naiba ne-o feri —
De-i mult prea dulce viața, prea scurtă ni se pare.

Fecioară funigeii-și țesea și, ca-ntr-un zbor
De ploaie, ițe scumpe-i cădeau lîngă picioare.
Se alintau pe-o creangă doi ciufi cu-atîta dor
Că iute-un cuc le spuse „noroc" amîndurор —
Un cuib plin de gingașe făpturi cu aripioare.

Mixandre și-anemone creșteau în soare iar
Și din pămînt măcrișul la viață răsărise.
Milioane de flori-fete își înălțau în dar
Și-și trimiteau sărutul de-arome și nectar
La flori-băieți cu zîmbet de-nmiresmate vise.

Căci era primăvară și, de nestăvilit,
Cu furie imboldul solar suia în toate,
Iar pe-un tăpșan de iarbă în raze-nvăluit,
Sta potcovarul. Draga-i, cu sînu-abia-mplinit,
Cosea de zor cămașe odraslei așteptate.

(Tașcu Gheorghiu)

ELEGIE

(1940)

Mi-au spus să trăiesc cum trăiam din străbuni,
cînd venea primăvara în țară;
în floare-i livada de meri și de pruni,
și sevele-n trunchiuri urcară.
Dar vai! În Flandra un creier pe cîmp
îngrașă bătrînul pămînt.

Mi-au spus la cules să mă bucur din plin,
să-i zic din fluier un cîntec.
Din viile noastre un fluviu de vin
să umple ulciorul cu pîntec.
Dar vai! Un flăcău la Narvik muri
acum, în zori de zi.

Mi-au spus: „Mai uită durere și dor,
dreptatea s-a dus de pe lume;
și dacă mai sînt nedreptăți care dor,
de ce să le cauți anume?"
Dar vai! Un cîmp de bătaie zăresc
cu zdrențe de trup omenesc.

(Veronica Porumbacu)

EUROPA ÎN FLĂCĂRI

Un țăran cioplea ieri, în Polonia,
într-un sat lîngă Pinsk
un leagăn — nevasta
era gata să nască —
și lucrînd, auzea
duruitul leagănului, pe dușumea —
un leagăn ce nu era încă —
și rîdea sub mustață.
Iar femeia-n odaie

rîdea voinică, voioasă,
cînd îl vedea rîzînd.
Şi rîdeau amîndoi.

În aceeaşi secundă — la 10 p.m.,
o mamă se ridică
de pe scaunul unde zăcea toropită
într-o odaie la King's Cross (Islington),
strangulîndu-şi pruncul cu-o sfoară.
Apoi îşi stinse ţigara şi-o luă la goană
în direcţia Holoway.
Restul e prea banal —
la ce s-o repet!
La ce-am mai privi,
ca-ntr-o halucinaţie,
subtitlurile ziarelor sărind din negrul egal,
într-o mare ţară creştină,
sora noastră iubită! O, cît vor fi suferit
cei doi!

Şi undeva, pe Jerusalemstrasse (Moabit),
în aceeaşi secundă, o femeie îi dă
să sugă pruncului.
Două mici mîini se întind orbeşte
după perna cu vine albastre, umflată de lapte,
şi-o gură lacomă prinde
sfîrcul femeii, durînd-o.
Apoi,
copilul adoarme sătul,
în leagănul lui,
ca să crească mare — destul de mare,
pentru ca vreun poliţai
să-i crape odată capul,
la colţ de stradă, în Piaţa Bülow.

Dar în amurg, copiii vin să mă vadă —
sus, la etajul patru, pe un coridor negru
fără număr copiii cu picioarele încă moi,
cu mîini mici, cu gropiţe,
şi ochi
(nici un copil n-are-asemenea ochi),
dar ochii sînt împrumutaţi acelei zile în care
noi i-am ucis.

Copiii îşi pun mîinile lor pe genunchii mei
şi mă privesc...
Acele mîini mici şi fragile ce-ar trebui ocrotite,
să crească puternice, suple,
pentru ziua cînd ar fi să arunce rachete,
să mineze pămîntul, să lanseze torpile,
să incendieze Europa.

Mişună un furnicar de tablă —
copii de tablă —
şi ochii miraţi ne întreabă:
— Ce-aveţi cu noi? Ce v-am făcut?
— De ce nu lăsaţi cuţitul din mînă?
Şi mîna mea tremură — într-adevăr,
văd că ţine-un cuţit.

Şi mai sînt încă oameni care se roagă —
vreo sută să spunem —
în Anglia, în Franţa, în Germania, în Scandinavia...
Nu-s oameni care *ştiu* să se roage,
nu e mulţimea;
sînt cei care urlă
şi strigă
în descumpănirea sufletului.

Adică nu cinci minute, în zori:
„Mulţumescu-ţi, Doamne, pentru somnul şi
liniştea nopţii!"
Şi cinci minute, seara:
„Mulţumescu-ţi, Doamne, pentru ziua de azi,
pentru soare şi sănătate!"
Şi mai sînt alte glasuri uşor tremurînd,
care tremură în vîltoarea confuziilor,
sau aruncă totul peste bord, zgomotos.

O, zgomotul
presei, al cluburilor, al mitingurilor,
al congreselor
între cei aleşi să ne fie cîrmuitori!
Triumful acesta, răguşitele
strigăte ale searbedei auto-mulţumiri.
Ce deştepţi sîntem! Ce conştienţi de ţel (care ţel?)
ce luminaţi strigă ei
— „Luminare!" — nici măcar atîta lumină
cîtă împrăştie o biată lanternă somnoroasă,
care coboară în haznaua intimă
ce se cheamă inimă.

— „Ucigaşă!" îi strigă ei, femeii din Islington.
Laşi ipocriţi!
Ce e trufia noastră, ce-i această nemăsurată
îngîmfare,
ce altceva decît crimă, omor repetat,
omor comis din convingerea noastră prostească
de-a fi mai mult
decît cei pe care avem a-i sluji?
— „Pîngăritor de femei!" ţipă scandalizat
jurnalul.
Ca şi cum noi n-am fi pîngărit

femei cu grămada!

Şi-aici, în mijlocul zarvei din jur,
chipul copiilor, feţele lor
mici, expresive,
atotştiutoare.

Să cîntărim înc-o dată
cine e vinovatul; cine-a aprins războiul.
Micuţii ne vor asculta cu o tristă
îngăduinţă.

Ei ştiu:
din torentul de vorbe,
din orgoliu, invidie, ură,
din gînduri hidoase
naşte şi creşte războiul:
o floare urîtă.

Şi dacă mai sînt încă oameni care pot să se roage:
de ce nu-şi topesc neliniştea
inimii lor într-un strigăt să zguduie cerul —
dacă există vreun cer!
De ce nu imploră:
— Doamne atotputernice, tu, care vezi
în inima noastră de regi ai naturii josnicia
cumplită!
Tu, care o vezi în zdrenţele
aroganţei, auto-mulţumirii, urii;
Doamne atotputernice, şterge-ne de pe lume!
Azvîrle gunoiul ce ne înăbuşă pieptul!
Şterge-ne de pe lumea asta de care nu ne-a păsat!

Prăvăleşte-ne în toiul josniciilor noastre,
în ţările ce le-am dus de rîpă.

Şi fă să crească o nouă seminţie în loc,
fără pata ruşinii pe frunte!
O seminţie de copii
al căror leagăn duruia pe duşumele
în Polonia, România, Germania, Britania...

Iar de nu-i cu putinţă, atunci
fă măcar să ne ierte copiii,
să ne-mprumute şi nouă din comoara
imaculării, a propriei lor inocenţe,
o mică parte din adevărul ochilor lor —
şi ne dăruie Pacea!

(Veronica Porumbacu)

Per Lange

(1901)

MĂRTURISIRE

Ea spune: „Ieri, trupul mi-era o haină de fiece zi,
ce prea bine-o ştiam şi ades o găseam cenuşie, urîtă.
Azi e un splendid vestmînt, preţios!
Eu însămi mă bucur ca un copil ce-a îmbrăcat
prima oară un costum de duminică.

Ceea ce ieri îmi părea un lucru mărunt,
dăruit de tine, e o comoară sacră şi rară;
mîngîierile tale mi-au încins cu un inel de aur
trupul, din noaptea ceea de dragoste.

Sînt opera ta, şi-atît de adînc îţi port în mine
sigiliul,
încît, dacă vîntul te-ar duce departe de mine,
şi s-ar întîmpla ca eu însămi, vreodată,
să îmbrăţişez un străin,
atunci l-aş striga, sînt sigură, cu numele tău!"

(Veronica Porumbacu)

DANSATOAREA

Orice putem atinge cînd te privim
rotindu-te la hotarele beznei,
sfidînd haosul, moartea,
tu, stea luptătoare.
Cuvîntul atotputerniciei şi toate cîte au fost,
cu o clipă înainte, în întuneric, departe,
roiesc împrejurul nostru
ca nişte scîntei din jarul esenţelor.

Tu smulgi înnoptării
forme ce încă mai poartă nimbul
incandescent, bucuria creaţiei,
şi le fereci pe rînd.
Nici una nu e pe măsura nălucirilor tale,
pe toate le-azvîrli, în furia ta,
lepădîndu-le-n spaţiu,
ca frunzele unui copac scuturat de furtună.
Deodată ai încremenit:
ţi-ai aflat oare liniştea,-n fine, înlăuntrul vreunei forme?

Şi ea, ca fructul în pîrg,
îţi va încununa grăbita-nflorire?
Dar trupul de aur
ţi-e din nou izbit de furtună,
şi flăcări eliberate ţîşnesc
din cupa sfărîmată a jertfei.
Aplecată asupră-ţi, cu ochii-ndreptaţi înăuntru,
cauţi acum izvoarele-ascunse,
şi mîinile-a rugă-ţi întinzi
spre tăria din care-au ţîşnit.

Înfăşurată-ntr-o luxurie de lumini
ce te ameţesc şi te smulg din tine,
cauţi acele sunete rare
ce se potrivesc aceluiaşi cîntec.

Pînă la urmă, însă, te prăbuşeşti.
Pămîntul din nou te supune, din nou ţi-e stăpîn.
Acum sîntem noi cei care ardem în flăcări,
în timp ce tu, mistuindu-te, cazi.

Tu poate-ai să uiţi zborul tău de o clipă,
dar amintirea văpăilor tale
ne face uşori ca un dans
şi invulnerabili ca focul.

(Veronica Porumbacu)

Paul la Cour

(1902—1956)

BULETIN DE IDENTITATE

Născut într-un noiembre, pe ceaţă şi noroi.
1902.
Doi ochi albaştri-cenuşii. Bărbat.
La jumătatea vieţii, mă bat şi iar mă bat.

Două războaie-n urmă. Colţi de fiară,
ce pieptul omenesc mi-l sfîşiară,
strivind şi fructul matur, şi, sadic, orice mugur,
ca pe un bob de strugur.

Şi deznădejde, pizmă şi trădare;
otrava lor, intrată-n răsuflare,
se-ngrămădi în piept: priviţi, eu sînger!
În urma mea, înfrîngeri.

Vioara tinereţii de mult s-a sfărîmat.
Un semn cumplit în suflet mi-e-ncrestat.
Oraşele-n ruină căzute-s peste noi —
şi ploaie, şi noroi.

Dar ceţurile unde m-am născut
o-nţelepciune-n suflet mi-au trecut;
o flacără zeiască, ce vîntul n-o atinge,
n-o clatină ori stinge.

E flacăra ce arde în negură, deşi
ea sîngele din vine-l pustii,
ca vinul degradîndu-se-n vinars,
ce rădăcinile ne-a ars.

Născut într-un noiembre, pe ceaţă şi noroi.
1902.
Doi ochi albaştri-cenuşii. Bărbat,
la jumătatea vieţii. Mă bat. Tot mă mai bat.

(Veronica Porumbacu)

SOARE NOU

O pală de răcoare pe drum.
S-au oprit. Aşa s-a-ntîmplat...
Şi iată-i, deodată, liberaţi de ei înşişi,
gata să primească soarele, gata să primească zăpada;
dimineaţa mută-i străpunse.
Le scăpase printre degete numele, timpul,
cuvintele se veştejiră în sînge,
se schimbară în uşi fără zgomot deschise,
în ferestre veşnic deschise.
Şi-n ochiul lor nu mai era nici un hotar,
în trupul lor iarba-nverzi,
cum verde era la picioarele lor...

Glasuri,
murmure treceau prin ei,
soarele, răsărind, le scînteia în carne,
arzător, evident şi pur,
căci ei rămaseră-o clipă-n picioare,
fără cuvinte,
şi restituiţi în fine lor înşile.

(Veronica Porumbacu)

Jens August Schade

(1903)

TE IUBESC

Totul în mine
e cer, în toate unghiurile
îngemănate în trunchi.
Te iubesc, spaţiu fără hotare,
încremenit în noaptea-nstelată,
cu flăcări ţîşnind din inima cerului,
şi cuvinte adînci, pîrguite ca merele
acelui mistic pom în extaz.

(Taşcu Gheorghiu)

MIRACOL ÎN NATURĂ

În Shäland, în jurul casei,
cresc albe, sute şi mii de margarete,
şi înfloresc atît de frumos
sub cerul smălţat de stele,
încît, privite de sus, dintre ele,
par tot stele albe
margaretele.

(Veronica Porumbacu)

Kumbel Kumbell (Piet Hein)

(1905)

DESPRE PĂRINȚI

Minusculă consolare satirico-umoristico-pedagogică

Părinții
pot fi educați de copii,
să priceapă, să știe.
Dar, pentru asta, trebuie ca
să-i ai din copilărie!

(Veronica Porumbacu)

DESPRE CEI PUȚINI

care își găsesc în viață pe celălalt eu

Puțini sînt izbăviții
din cei puțini aleși.
Ceilalți se duc la dracu,
de nimeni înțeleși.
Căci om cu om pe lume
se potrivește greu.
Puțini, și prin miracol,
ajung la cellalt eu!

(Veronica Porumbacu)

Poul Sørensen

(1906)

CENTAURUL

Pe cine ar alege? Pe-amîndouă?
De dorul amîndurora se frînge.
Dansează cea dintîi în fața lui,
cealaltă-i trece flacăra în sînge.

Și fiecare-i cere, deopotrivă,
o hotărîre-n fine răspicată.
Oprindu-se la una, el ar pierde
pe cea de-a doua însă, de îndată.

Un pas de iapă, dur și apăsat.
O nimfă, dănțuind ușor, fetește.
S-aleagă între patimă și dor,
centaurul cu greu se hotărăște.

Atras e azi de sîngele focos,
iar mîine doar de grația fragilă.
Cu patimi potolite, gîndul său
tînjește visător după copilă.

S-asculte, ca o fiară, de impuls?
Ori frumusețea, ca un om s-aleagă?
Cel mai suav parfum? Ori pofta oarbă?
Pe fiecare ar dori-o-ntreagă.

„Alege-mă! l-atinge cu copita:
Numai al meu îți cer să fii!“ De-acum,
o jumătate bucurie simte —
și jumătate suflet pierde-n drum.

Și cal, și om. Să uite rațiunea
sau sîngele din trupul răscolit?
Centaurul, nehotărît se luptă
cu sine, niciodată mulțumit.

Și sîngele îi fierbe, animalic,
sub fruntea omenească. Rînd pe rînd,
la fel de neîntreg se socotește,
la una dintre ele renunțînd.

De cum o pierde, într-un salt pornește
s-o regăsească. Totul e-n zadar.
Nefericit, într-o îmbrățișare
el caută al celeilalte har.

Și viața nu-i dă pace. Îl împinge
s-aleagă totuși, într-o bună zi,
cînd, rămînînd cu una, ori cu alta,
necredincios lui însuși s-ar trezi.

În cumpănă-i centaurul. Privește-l
pămîntul cu copita zgîriind!
Nu poți topi-ntr-o singură ființă
pe amîndouă veșnic, fără jind?

(Veronica Porumbacu)

NĂVALA CENUȘIE

E casa apărată
de fagi, ca de un zid.
Pe nopți cu vijelie,
puteai dormi tihnit:
și-n casă-au intrat șobolanii...

Mînca pe săturate
stăpînul durduliu.
De-ajuns avea și lapte
și slană, pe cît știu.
Și-n casă-au intrat șobolanii...

Dar casa era veche,
tavanul — putregai,
și lacătele, noaptea,
ușor le descuiai.
Și-n casă-au intrat șobolanii...

Ce blînd spunea stăpînul:
„E-n poartă cineva!
Să intre. Potolește-o

în curte pe căţea..."
Şi-n casă-au intrat şobolanii...

Şi-şi îndesa în pipă
tutunul, tacticos.
Ce şobolani? Arată-i!
De unde i-ai mai scos?
Şi-n casă-au intrat şobolanii...

Fiindcă uşuratec
trăiam în casă toţi,
şi nimeni n-avea grijă
de lacăte şi hoţi,
şi orb era stăpînul,
şi cel mai blînd din toţi,
în casă-au intrat şobolanii...

(Veronica Porumbacu)

Gustav Munch-Petersen

(1912—1938)

POETUL

Îţi voi spune acum
ce e poetul:
ceaţă plutind
la marginea zării,
esenţa a ceea ce-a fost,
iar fruntea —
dîră de lumină
în beznă.

Obosiţi,
ochii lui, aşteptînd
ceea ce nu ştie
dacă-i aievea sau nu,
ochii nu o dată orbiţi
de soarele
dindărătul negurii.

Poetul plînge
pînă ce negura
toată se risipeşte,
liniştindu-şi pleoapele arse
de aşteptare.

Poetul nu e
nici nebun şi nici înţelept,
el, care veşnic alege între
dorul de viaţă
şi eternitate.

(Veronica Porumbacu)

RUGĂ

Puteri ce cîrmuiţi cerul şi pămîntul,
soarele, furtuna, marea,
puteri ce cîrmuiţi, nevăzute cu ochiul,
drumurile şi viaţa omului,
puteri ce cîrmuiţi, nevăzute de suflet,
orori şi războaie, infamii şi păcate,
puteri uriaşe, în agonie mă rog —
luminaţi-mă-n ceea ce fac,
nu mă lăsaţi să mor fără rost,
stihii puternice, săpaţi-vă sigiliul
adînc în mintea mea şovăitoare!

(Veronica Porumbacu)

1915)

DEPARTE

Merg
pe un drum singuratic
şi văd noaptea înfruntînd
luminile
florii-soarelui.

Departe
floarea-soarelui creşte
ca un răsuflet cald
în întunecime.

Şi tu umbli acum
în adîncul înflorit al luminii
cu pulberea ei — pelerină
în jurul zvelţilor umeri...

Mestecînd mărunte seminţe de bucurie,
acum, cînd noaptea se revarsă pe drum
cu pale petale de singurătate...

Singuratic e drumul —
şi în depărtare
floarea-soarelui ţi se desfoaie
peste toate gîndurile.

(Veronica Porumbacu)

RUGĂ PENTRU VIAŢĂ

Părea crestat în lemnul unui trunchi.
Un roş contur, cînd zorii scăpărară.
O fată. Şi-un bărbat ce sta-n genunchi.
Împuşcături, şi-n dimineaţa clară
cu flori de sînge zidul alb sta scris.
Scăldat în soare,-un om zăcea, ucis.

O mamă am văzut apoi, căruntă,
ţinînd în mîini o şapcă-nsîngerată.
Cu glasul tremurînd, de jale frîntă,
cu-ntreaga ei fiinţă-ndurerată,
fierbinte-o rugă îngîna cu greu:
„Tu, fiul meu, unde eşti, fiul meu?"

Căzu-n genunchi şi-n dimineaţa lină
şedea aşa, zdrobită, la pămînt,
privind la şapca lui de sînge plină,
dar glasul ei suav era şi blînd,
şi se ruga în şoapte tremurate:
„Le iartă vina! Iartă-i de păcate!

Le iartă crunta lor batjocorire!
Le iartă braţul lor ucigător!
Şi uită-le nebuna rătăcire,
cruzimea rece-a sufletului lor!
Căci pentru ura care-i strînge-n gheare,
răsplata va veni îngrozitoare!

Iar pentru viaţa ta curmată-n zori,
curată ca lumina dimineţii,
şi pentru primii pomi strălucitori
ce-şi trag din rădăcini căldura vieţii,
îngenunchez — pentru viaţa care
opune morţii mîndra ei suflare.

Îngenunchez şi zilei îi cînt slava,
cînd din iubire viaţa s-a-mplinit;
o biruinţă din dureri urca-va,
o biruinţă fără de sfîrşit.
Îngenunchez aici, pentru eroi.
Prin jertfă, reînvii în timpuri noi!

Copilul meu iubit! Vei învia;
tu, chiar murind, eşti bun semănător —
împrăştiind în jur speranţa ta,
sămînţă de lumină-n viitor.
De azi grăbeşti recolta viitoare,
şi viaţa-n veci va fi biruitoare!"

(Taşcu Gheorghiu)

Ove Abilgaard

(1916)

ZĂPADĂ

Prinse-n fulgii ce se cern grămezi,
ramurile urcă-aripi în slavă;
razele răsfrînte de zăpezi
se mărită cu tăcerea gravă.

Cadru de scîntei și de lumină
pe-ncordarea firii s-a întins;
gerul sună-n corzi de violină,
pe sub ramuri desfrunzite, stins.

Dar fierbinte-nfiripat pe buze,
în vibrare de oțel schimbat,
neaua cade-asemeni unei spuze
din solarul glob îndepărtat.

(Tașcu Gheorghiu)

NOAPTE DE IARNĂ

Se-arată luna plină,
ca ziua luminînd
şi ulița-i ca pînza
spălată de curînd.

Prin geamuri luna-ți trece
lumina ei bălaie
şi-aprinde viața care
pulsează în odaie.

La pieptu-mi doarme-un vis
ca de zăpezi curate,
un sîn abia-nflorit,
o inimă ce bate.

Un ornic în cadențe
tic-tacul viu își țese,
spre țărmuri neştiute,
de noi neînțelese!

Mă uit în sus spre stele
şi sufletu-mi ascult,
cînd ochiul meu le vede,
ele-au pierit de mult.

Şi plin de-a lor lumină,
de fericirea mea
mă simt o coardă-ntinsă
din cer vibrînd pe ea!

(Taşcu Gheorghiu)

Thorkild Bjørnvig

(1918)

SEPTEMBRIE

Liniştea serii de aur
îndărătul frunzişului, ca şi cum eu
aş fi singur cu ciocîrlia.
Dar toate-s la locul lor.
Şopîrla, trează, pîndeşte
dintr-o crăpătură a digului.

Ritmic,
din goblenul lichid
urcă pure mişcări de ceasornic
în trupul meu.
Aripa zimţată-a urzicii
se-nchide în negru,
ca să cadă încet
în somnul de iarnă.

Un măr abia căzut de pe creangă
se rotunjeşte în palmă,
netezindu-mi o clipă
linia vieţii.

O, gust plăcut, răcoros!
Toate-s la locul lor,
invadîndu-mi mereu
cerul gurii.

Aceste rare ore
de echilibru
ce vin nechemate de nimeni,
sînt darul răbdării.
Privește văzduhul —
înălțat de apusul de soare,
în aur plutind
peste ape!

Cele patru vînturi
s-au adunat în sfîrșit.
Și-acolo, departe, unde arborii
își deschid coroanele lor,
acolo unde soarele-apune,
se odihnesc —
precum niște păsări mari
în cuiburi înalte.

(Veronica Porumbacu)

OCHII TĂI

Ce dulce e clipa solară în care îți dărui
dragostei mele miresmele scînteietoare:
un flutur-femelă bătînd din aripi îmbătate,
dedesubtul masculului care,-mbătat, se ridică
spre soare.

La fel de suavă și unduitoare te-apropii
ca iarba ce-abia îl atinge pe cel adormit,
și mîinile tale-mi dansează încet pe spinare,
și buzele tale spun: Poate!, și nu se opresc din șoptit.

Atît de mlădie te simt, amețit dintr-o dată,
cînd pură îmi dărui sclipirea trupului nud,
și buzele mele îți ard cu flacără aspră
pleoapele tale închise — și suspinul încet îl aud...

(Veronica Porumbacu)

DURERE

După șapte ani, nici o celulă
nu-mi rămîne aceeași în trup.
Oare-aceste flăcări într-una
îmi sfîșie viața, mi-o rup?
Sînt planurile dezintegrate
și trupul îmi arde mereu,
numai pentru că privighetoarea
umple lumea cu cîntecul său?
Numai pentru că vîntul aduce
dulceagul lui fum, de pe rug,
și ca un balsam prin veșminte,
fluidele valuri îi curg?
Atunci o acută durere
mă străpunge iarăși și iar,
traducîndu-mi senzațiile-n timp ce
treptat eu simt că dispar.

(Veronica Porumbacu)

GELOZIE

Gelozie! Dovezi?
Un Eros fantomă,
silă, mirare,
acces de mînie:
amintire-a iubirii,
supărătoare, milă voită
ce-ţi pare-a dura —
cînd totul trece,-o vecie.

Inutil e un Lazăr
rechemat din mormînt
cu giulgiu-mbibat
de un suflu de gheaţă.
La masa viilor
s-a aşezat,
străin de plăcerile
celor de faţă.

(Veronica Porumbacu)

MESTEACĂNUL

De mult mesteacănul păli.
Vin zori cu brumă, ziua simţi
în aer cîte-un suflu rece.
Efluvii jilave pătrund,
muşcîndu-te, cînd cade ceaţa;
un gust, pe limbă, de metal;
un ger nocturn ce frînge frunza,

tulpina — şi, pretimpuriu,
pe iarbă cade-un văl de brumă;
un abur risipit de soare.
Mister e totul, lung adio:
adio fără deznădejde;
o libertate fără doruri.
Nici umbră de regret în urmă.

Dar iată-aud un stol de grauri;
foşnind, ard vînturi fără număr;
mesteacănul se-aprinde brusc
de bucurie-n foc de aur.
Nu-s păsările lui, sînt ale
ţărînii, cerului, culorii
şi atîtor neştiute lucruri.
Extazul piuie-n văzduh.
Copacul cîntă. Bucurie!
Gîtlej şi limbi de foc. Cutremur
sonor şi nimb de fericire
ce-aprinde totul. — Du-te, du-te!
Nu-i loc pentru durere-aici.
Din ţipătu-i sălbatic ştiu
că bucuria n-are moarte.
Luaţi-mi-o! De-o vreţi ori nu,
adăugaţi-o bucuriei,
acolo unde uri, invidii
pălesc. Dator e fiecare,
a fi părtaş la fericirea
nedivizată. Ştiu, există —
acest loc sfînt: izvorul vieţii.

Stăpîn al bucuriei nu-s
nici eu, nici pasărea, nici pomul.
Şi totuşi, pomul, pasărea...

Nu, nimeni: stolul zboară; sumbru
metal, desprins din fondul galben,
şi-un alt copac ia foc, un altul
în flăcări splendide se-aprinde.
Tăcut e arborele-atît
de plin de linişte, de-un soare
intern, încît coroana parcă
pluteşte. Totu-i perfecţiune
şi calm nainte de furtună.
Noiembre sumbru. Somn de iarnă.
Ajunul serilor de gheaţă,
cînd frunzele pe jos sclipesc
ca razele şi simt lucirea
mirifică, eternă-n mine,
şi-n acest trunchi, de care fruntea
mi-o voi lipi cînd noaptea creşte,
şi-mi creşte inima, de soare.

(Veronica Porumbacu)

Tove Ditlevsen

(1918)

COPII

Mai întîi, o tăcută-aşteptare.
Şi-un chiot enorm; bucurie
înrudită cu stelele slavei —
zămislire treptată şi vie.

O desprindere-apoi, din matrice;
lună plină-n priviri delicate —
şi o nouă bătaie de inimă
fără tine în pieptul lor bate.

Tropăit de picioare mărunte.
Prin copii, toată casa învie.
Numai noaptea te tulbură încă
amintirea uşor fumurie.

Dar — pe neaşteptate — nelinişti:
jocul intră în vremi revolute.
Alte drumuri şi alte ispite.
Doruri noi. Ţinte necunoscute.

Să privești la grumazul lor tînăr.
Prea îngustă li-i casa natală.
Scîrțîit de pietriș. Peste-o clipă,
vine ploaia și urma le-o spală.

Ție, mamă,-ți clătește obrazul
cu mici dîre de lacrimi. Deodată —
îți par necunoscuți. Vocea sună
mai ciudat, de un vifor chemată.

...Ei sînt totuși fii buni! Pe la mine
îi mai văd irosind două ceasuri,
la cafelele duminicale
mă-nconjoară cu tinere glasuri.

Către seară se duc. Nu-ntreb unde.
Tot nu-i poate urma o bătrînă.
Sîntem singuri în prag. Nici o vorbă.
Fluturînd de departe — o mînă.

Întunericul lin ne-mpresoară.
Ploaia picură, pură, pe toate.
Cît de plină fu ziua! Și-amurgul —
Fără ei — ce pustietate!

(Veronica Porumbacu)

MIERLA

Soarele și noaptea
trăiesc departe unul de altul.

În codri albaștri, pe seară,
umbrele dese iau locul luminii
și lasă noaptea să intre —
noaptea ce nu și-a putut
vedea niciodată iubitul.

Dar dorul
nu se împlinește.

Un cîntec prelung
cheamă noaptea la-ntîlnirea cu ziua.

Și noaptea stă-n vîrful
copacului ei de-ntuneric
și cîntă prin ciocul
galben, de aur solar.

(Veronica Porumbacu)

Jørgen Nash

(1920)

CÎNTEC DE BUCURIE

Da, sînt îndrăgostit de pămînt,
de femeia ce-mi zămisli
o floare,
un prunc,
în această primăvară-nverzită.

De cîte ori vă privesc, bucuria
enormă îmi traversează
ca un fluviu
ființa.

Cînd pruncul suge
sînul tău darnic,
şi tu, şi el,
şi eu
trăim în această lumină o clipă
de fericire supremă.

(Taşcu Gheorghiu)

CÎNTECUL TĂCERII

Taci, taci, deschide ochii. Ascultă şi nu răspunde cu alte întrebări. Prind în zbor amintiri. Prind în zbor melodii. Pe-o ramură verde cîntă privighetoarea.

Calcă uşor, calcă uşor. Atingi o piatră rotundă, de milioane de ani luminată de stele, de licărul lunii şi orele-amiezii, şi în zori, de văpăile soarelui.

Taci. Simt că piatra îţi mîngîie podul palmei ce numără douăzeci şi cinci de ani. Mă bucură cîntul acesta sonor, curcubeu al pămîntului.

Calcă uşor şi taci, deschide ochii. Orbită de soare e ploaia perlată, e roua pe crinii roşii din mine, totul e plin de zumzet de-albine. Se prea poate, se prea poate ca niciodată să nu-mi regăsese aceste păsări bătînd din aripi.

(Veronica Porumbacu)

Ole Sarvig

(1921)

GÎNDUL TACE

Spaţiu gol
între temple pustii
prin care sufletul trece plîngînd.

O stradă dispare la orizont.

Negre umbre moarte — azvîrlite-n ţărînă —
şi soarele transformă viaţa în albă
irealitate.

. . . .

Oamenii se plimbă pe străzi,
ca nişte puncte, la mari distanţe unul de altul,
în marginea pustiilor pieţe ale-aşteptării.

Aici pîndeşte-un război
după acoperişuri.

Şi-n turnul său
gîndul e mut.

(Taşcu Gheorghiu)

LUMINI CEREŞTI

Norii, corăbii mari, cenuşii ori negre.
Marinari cenuşii
pornesc către larg.

Eu stau la fereastră,
lîngă plantele mele
care caută lumina,
strecurîndu-se, cum pot, pe sub geamuri.

. . . .

Ca ele,
artiştii şi pictorii
tînjesc după soare.

Unii nu înfloresc,
alţii dau flori frumoase.

(Veronica Porumbacu)

SUFLETUL MEU

Sufletul meu e-o pădure
cu dantele de ramuri,
cu lumini şi umbre,
cu zile şi seri.

Poteca
taie ţesătura pădurii.
Eu însumi, fără glas,
vuiesc ca o inimă —
veghind peste oamenii care
trec prin sufletul meu.

(Veronica Porumbacu)

TRISTEŢEA MEA

Strania, vechea vilă a tristeţii mele,
cu răcoroase verande spre nord
şi-o lucarnă fără rost la mansardă.

Totdeauna în umbra
grădinii de pini, întunecata şi verdea grădină
uitată, înecată în iarbă,
ocolită de oameni.

De unul singur ocolind
odăi igrasioase, înăbuşindu-mă

în tăcerea mucedă,
spartă numai de zgomotul cariilor —
minuscule fiinţe care,
tot rozînd pereţii,
peste un veac
ar preface casa-n cenuşă.

(Veronica Porumbacu)

(1921)

CĂTRE UN PRIBEAG

Pasări se odihnesc pe undele mării,
tîrîte de valuri în larg.
Se odihnesc sau se rotesc în zbor lin
peste marile ape şi pe aripile lor întinse
poartă spaţiul nemărginit.

Pe aici rătăceşti şi tu, străine,
la vreme de seară, sub vînt.
Nici somn, nici răgaz nu cunoşti.
Pe-aici zăboveşti, între apele mării şi dune,
singur cu tine
singur, mereu, printre ceilalţi.

Încotro te îndrepţi?
Ce drum ai ales, în sfîrşit?
Tu ai crezut că acesta-i locul plecării
în ploaia care şopteşte pămîntului:
„Lasă-mă înăuntru, lasă-mă înăuntru"?

Poate-ai visat cîndva tu însuţi odihna, pe-aici,
ca un bolovan în nisip.

Poate-ai visat cum vei străluci ca un fulger în noapte?
Cum te vei întoarce la fraţi şi surori,
tu, izgonitul... Doar în dragoste
poţi spune „al tău" la ce-i în afara ta.
Doar în dragoste
setea se schimbă în apă.
Vîntul duce tot mai departe păsările dragi
şi toate drumurile
ce nu pornesc din inima ta
sfîrşesc fără ţel.

(Taşcu Gheorghiu)

PLÎNGEŢI PENTRU BALDER[1]

Jeliţi-l pe Balder, căci vîscul lovi
pe blîndul zeu care
se temea de moarte.
Loke[2] a învins şi palida Nana[3]
se-aşternu lîngă mîndru-i stăpîn. Arzînd,
corabia lor e sortită Infernului.

Jeliţi-l şi pe Orfeu, priviţi-o pe Euridice,
acoperindu-şi privirea cu gingaşe mîini.
Ascunsa ei faţă coboară în preajma lui Hades.

---

[1] Fiul lui Odin şi al zeiţei Frigg, favoritul naturii, imboldul bunătăţii, blîndeţii, înţelepciunii care, ucis, va reveni pe pămînt.

[2] Principiul răului, căpetenia spiritelor rele, în mitologia scandinavă.

[3] Probabil *Norna*, una dintre cele trei zeităţi ale mitologiei nordice, asemănătoare parcelor eline.

Hermes ştiuse cînd zeul cîntului
se despărţi de dulcele sunet de flaut —
oprindu-se o clipă din drum, la ultima sa cotitură,
unde încă se mai zăreau luminile caselor —
Hermes ştiuse osînda Euridicei.

Jeliţi-l şi pe Isus, care-a spus:
„Ia-ţi patul şi umblă", şi a poruncit
talazului însuşi să-l ducă la luntre.
Era fără putere, cum sînt muritorii.
De cum puse însă piciorul în Galileea,
din nou printre-apostoli, aceştia n-au vrut să creadă
că El le vorbea
şi au cerut să-i pipăie rănile.

(Veronica Porumbacu)

CUVÎNTUL

Multe picturi au fost măcinate de vînt şi de soare.
Temple s-au prăbuşit în ruine, coloane frînte s-au rostogolit
în iarbă, ca nişte monede enorme, fără pajuri.
Zei au căzut de pe soclu, cu ochii enigmatici închişi,
altare au fost pustiite şi ciorile cuib şi-au făcut
în gotice turnuri, de unde răsună în seară croncănitul lor răguşit.

Table cu hieroglife zac uitate în beciuri; semnele lor delicate

ca zborul de păsări sau ca nişte zvelte picioare-alergînd,
căci moartele graiuri toate se schimbă pe buzele noastre.
Noaptea va coborî o dată pe fiece spiţă de oameni.
Azi e vară, frunzişul verde, vîntul bate prin crengi,
nori călători se răsfrîng în pîraie,
şi aburul pajiştii suie în bătaia soarelui. Dar şi ziua de azi
şi acest zumzet de albine
trecînd peste parcul în floare
se va stinge treptat şi va fi dăruit uitării.
În curînd mîinile noastre se vor despreuna,
(cînd soarele îşi va fi-ncheiat zodiacul)
şi alte stele vor scînteia pe cerul noptatic.
Dar cuvîntul, nu al tău sau al meu. Cuvîntul rămîne,
ciudat dăinuind cînd totul se schimbă,
şi veşnic aproape de cîntul femeii
cînd roboteşte prin casă şi-şi leagănă pruncii.
Îl auzi mereu, îngînat în neştire,
şi fetele-l cîntă cu vocile mamelor lor, pînă ce îmbătrînesc.
Nu-l atinge întunericul
ce ne îngheaţă în vine sîngele — Cuvîntul e ca o luminare
într-un sfeşnic apărat de mîini grijulii,
ce neîncetat împrăştie lumina,
şi neîncetat creează o lume ce s-ar destrăma fără el.

(Veronica Porumbacu)

IMN CĂTRE NOAPTE

I

Nimeni nu spune contrariul:
Ne-am adunat — şi ne despărţim.
V-aţi făcut bagajul?
Ce-aţi luat cu voi?
Ah, lăsaţi totul mai bine în gară,
plecaţi în călătorie cu mîinile goale,
să n-aveţi grijă de nimic altceva
decît de voi înşivă.

Îmi puteţi spune voi,
tu, dragostea mea,
voi, fetele mele,
tu, mamă şi tată, şi voi, întreaga mea spiţă
murmurînd în mormînt,
cum de-am ajuns pe-acest drum
al pierzaniei?

Cu mîinile mele peste capetele voastre,
cu ochii mei care nu văd
nici ploaia, nici soarele,
(dă-mi batista, te rog)
atît de singur mă simt
deşi trenul e încă în gară.

Nu-l mai ajungeţi nici voi.
— Nici o revedere,
nici o intîlnire de-acum înainte, şi nici
o sosire la ţintă.

II

Sau mă înşel?
De-o mie de ori vă rog: Iertaţi-mă!
E-atît de greu să-ţi aduci aminte,
exact, viitorul.
Mă-ndreptam pe o cărare greşită,
spre pajiştea arsă, cu arborii negri?
Mă lăsam ispitit să rămîn
nopţi şi zile acolo, doar pentru că-o pasăre-a sorţii
ciripea?

Era pe-aici catedrala.
Şi-o pasăre cînta, cînta în văzduh,
peste fumul familiar al caselor joase,
cu miros de pîine proaspătă.
Ce vedere frumoasă,
de pe streaşina veacului XIII!

Dar toate himerele beznei —
zgripţor, şarpe, maimuţă —
de mult nu mai sînt.
Şi ce-o fi-nsemnînd
să trăieşti mai departe,
fără-aceste jivine, fără nunţi şi botezuri
fără lăcaşul morţii („din vecie în vecie")?

Mă-nşel?
Voi, fetele mele, voi, peştişorii mei:
Încă-notaţi cu enigme în gură?
Cine-ar avea oare dreptul să spună
că mîinile Domnului erau obosite?
Poate El voia să vă ţină ca-ntr-o oglindă,
veşnic în faţă.

E tîrziu, cineva bate-n geam.
Ei, lasă-mă acum să dorm,
nu să visez, nici să mă trezesc,
nici să văd luna ori primăvara
într-o creangă-așteptînd, în grădină, clipa de zbor.

Du-te, străine, pe la alte case.
Bate unde vezi lumină la geam.
La noi, doarme lumea. Şi-i place să doarmă.
De ce vii, de ce te abaţi pe aici,
de ce tocmai la mine,
şi tocmai acum, cînd marea licăre şi
păsări trec noaptea în şiruri spre nord?

Nu mai bate în geam. Copiii mei dorm.
Vin eu. Ne-ntîlnim în uşă.

Ah, numai vîntul izbindu-mă-n faţă.
De ce nu m-aştepţi?

De ce îţi văd numai tiparul
paşilor tăi, în pămîntul umed?

(Veronica Porumbacu)

Erik Knudsen

(1922)

INIMA-MI PLÎNGE

Plînge-n pămîntu-ngheţat inima mea:
încotro aţi zburat, voi, păsări?
Lună, ieşi iarăşi pe cer
şi cerne-ţi lumina pe pietre.
Aud răgetul lor nocturn —
fiare sălbatice.
Privesc gămăliile stelelor
pe culmile munţilor, deasupra patului meu.
Aveam odată un fluier,
ştiam să mînui cuţitul;
numele mi l-am scrijelat
pe bîrne şi pietre,
unde nimeni nu putea să ajungă.
Şi cîntecul meu îl cîntam
în nopţi de sidef,
şi mi-l întorceau în ecou
zînele apei.

Ecou — un cîntec — cîntecul meu!
Daţi-mi drumul, mîini ce mă înăbuşiţi!
Lasă-mă să scap, zid de plumb!
Ia-mă cu tine, vînt negru,
ia-mă cu tine, să ies din propriul eu!

Eu sînt funia, eu sînt clopotul —
Să sun, ori să pier.

(Veronica Porumbacu)

RĂSPUNDE-MI, VÎNTULE

Răspunde-mi, vîntule, de ce mi-e dat
să mor în lumea zeilor bolnavi?
Răspunde-mi, vînt jilav de sînge,
la dureroasa mea-ntrebare!
Răspunde-mi, stea înaltă, care
priveşti din cer, ca la teatru;
răspunde-mi, val, ce porţi din nave —
la fund căzutele epave!

În jur, o clipă-aruncă-ţi ochii:
bronzat obraz, cu dinţii albi,
ce porţi în raniţă? Răspunde!

Tu, fată blondă, fată albă,
ce-ascunde inima ta, spune?
Credinţa? Ce e sieşi hrana...
Speranţa?-ntr-un bilet pe gratis...
Iubirea? doar pe vreme bună...
Totul se-nvîrte-n cerc, se-nvîrte.
Ei şi? Şi ce-are-a face totul?
Nici eu, nici tu, nici el, nici ea,
nici unul şi nici altul. Nimeni...
Atîta doar: sîntem bipezi,
şi ne spălăm pe dinţi cu pastă.

Citim ziarul la cafea,
ori la dejun, la prînz, la cină.
De ce-am umbla cu fruntea sus?
Ce vrem? Căsuţă şi grădină?
Vîrtejul se învîrte,-apoi
ne-nghite hăul şi pe noi.

Răspunde-mi, vîntule, de ce mi-e dat
să-mi duc viaţa printre zei bolnavi?
Totul se-nvîrte-n cerc, se-nvîrte.
Răspunde-mi, vînt jilav de sînge,
la dureroasa mea-ntrebare,
răspunde-mi, stea înaltă, care
priveşti din cer, ca la teatru;
răspunde-mi, val ce porţi din nave —
la fund căzutele epave...

(Veronica Porumbacu)

AJUNUL SFÎNTULUI BARTOLOMEU

„În timp ce scriu, îi căsăpesc pe toţi."

Pe fereastră se-aruncă
bărbaţi în cămaşa-nroşită de sînge,
femei despuiate cu părul în flăcări.
Mîinile arată crucile trase cu creta.
Uşi trîntite şi trosnet de trepte sub cizme. Luna
cîntă sălbatic pe clapele apei;
morţii se strîng mai aproape, împletindu-şi
braţe, picioare, ca-ntr-un desen cu peşti,

care pare de-a dreptul frumos cui priveşte din turn
la măcel, amuzat de scena nocturnă.
El n-are, e drept, nici un frate
rătăcit printre cei care cad sub tăişul de-oţel, ori simt
pavajul pe stradă nesigur sub paşi,
şi nu are nici o soră în hecatomba
de carne pe rug.

În piaţă, un prunc azvîrlit
ţipă ca un şoarece, ţipă, un grăunte
căzut pe pămîntul pietros. Şi plînsetul tinerei mume
nu e în stare să oprească nici pumnii şi nici
copitele cailor, roţile care
se rostogolesc peste el.

Şi soarele-ntîrzie îndărătul colinelor verzi,
îndărătul morilor negre de vînt, cu aripi de cruce,
îndărătul turnurilor mari de castel.
Dar din cetăţi din zări şi ţări depărtate,
se revarsă glasul de clopote.
Mîini împreunate a rugă; trupuri încremenite
îngenunchează acum pe pămînt, pe pămîntul curat.

(Veronica Porumbacu)

CREDO

(Fragment)

Stau pe un astru nesigur;
pe-o foaie murdară de ziar;

scriu diagonal peste ştiri telegrafice
emise din cetatea întărită a lui Lucifer,
peste oceanele sumbre
ale orgolioşilor lui aghiotanţi,
aceste cuvinte uitate: eu cred.

Cred c-a sunat ceasul naşterii şi
sălbaticul ţipăt vesteşte durerile facerii.
Cred că aici gestează lumina,
timid aşteptînd la hotarele nopţii.
Rechem în memorie mileniile scurse.
Pe drumu-amintirilor mele trec oameni
cu tunuri şi lăncii c-un cîntec în limba maternă
pe buze, trec oameni şi cad.
Şi nimeni nu se apleacă, să dea ajutor.
Nimeni nu-ntoarce privirea.
Ei merg înainte în tact, în tact,
ca viermii de orbi, ca piatra de surzi.
Lovesc în dreapta şi-n stînga, seamănă foc,
şi-apoi cad ca fînul sub coasă.
Cei sortiţi pieirii nu vor să piară.
Cei care se cer răzbunaţi, nu sînt niciodată.

Înţelepţii au înnebunit.
Semnele mint sfruntat, şi minunile.
Şi gîndul se tulbură.
În jur, numai gropi căscate.
Memoria mea se întoarce-ndărăt,
regăsindu-se iar în deşert, mistuită de soare.
Credinţa, vechea stîncă de cremene,
se înnoieşte, se schimbă.
Şi valuri din larg dau năvală
şi sfărîmă granitul în pulberi.

Din unduiri curcubeie
se naşte în ceruri o stea.
Şi, dintr-o dată, viaţa din nou are-un sens, şi-o iubim,
nălucile pier.
Şi stînca de cremene, steiul străvechi
e steaua omului.

. . . .

Stau pe un astru nesigur;
pe-o foaie murdară de ziar;
scriu diagonal peste ştiri telegrafice
emise din cetatea întărită-a lui Lucifer,
peste pozele sumbre ale orgolioşilor lui aghiotanţi,
aceste cuvinte regăsite: eu cred!

(Veronica Porumbacu)

Morten Nielsen

(1922 1944)

BILANŢ

Îmi spuneţi că sînt necinstit.
Aşa vi se pare vouă?
Eu respect o credinţă
ce-aţi rupt-o, cu timpul, în două.

Îmi spuneţi: sînt prea schimbător.
Într-adevăr, sînt foarte.
Mîinile mele-au slăbit, fiindcă voi
nimic nu le-aţi dat să mai poarte.

V-aţi bătut unul cu altul,
pînă ce-aţi rămas singuri, fără culori.
Eu nu m-am înghesuit pe scară —
şi m-au găsit prea uşor.

Aţi vrut un cîştig? Îl aveţi:
putere — nu şi respect.
Totul aţi risipit. Şi nimic —
nimic nu-i perfect.

(Veronica Porumbacu)

PE DRUM

Tăcut şi singur, fără amintiri,
înaintez spre neştiute maluri,
şi freamătul oraşului, mai slab,
se-mprăştie, ca spuma de pe valuri.

La capătul de drum e infinitul.
Nici o nădejde pe-acest drum tăcut,
şi niciodată nu am fost mai singur.
Aşa-mi plăcu să merg. Aşa am vrut.

Nu am nimic. Un maldăr de hîrtii
pe masa mea săracă a rămas,
hîrtii ce par să aibă viaţa lor,
şi litere ce par să aibă glas.

Nici nu mă bucur, nici nu mă-nspăimînt,
de văd vreun foc ori lacrimi, ori zăpadă,
o nouă aşteptare ori speranţă;
e-o lume în fiinţa-mi, încordată.

Un teanc de versuri. Iarna, pomii goi,
şi bănci pustii în parcul mohorît,
şi întunericul pe care-l taie
tramvaiele cu faruri verzi. Atît.

Şi visul unor lumi îndepărtate...
O cameră. Pămîntul se roteşte

cu geamantanul meu. Sînt tot pe drum.
Şi-n juru-mi zvonul lumii creşte, creşte!

(Taşcu Gheorghiu)

ÎNTÎLNIRE

Zboară soarele, purtat de vînt?
Şi tu, rîzi în iarbă,
goală ca Eva în clipa
cînd ochii i s-au întîlnit dintîi cu un zîmbet?

O, nu...
Te văd în cămara întunecoasă
căptuşită cu cărţi ce-au ţîşnit
din inima istovită,
sfidătoare, a fiilor tăi.
Trăieşti în întuneric,
bat tobele-n zori
şi prietenii îşi lasă prietenii
să plece pe front,
strîngîndu-le mîna
cu o minciună: Ai să te-ntorci!

Apele spală cuvintele,
şi rîul îşi spune cîntecu-n şoaptă,
rîul de sînge din inima mea.

Pe mine însumi mă uit,
şi bezna cea mai adîncă din sufletul meu.

Iar tu, ca o vară nevăzută,
mă-ntîmpini acasă.

Adînc, sub albia rîurilor,
se tînguie-o voce: tu
nu ți-ai descoperit niciodată obrazul.

Ascunde-te sub frunze.
Arată-mi fața.

(Veronica Porumbacu)

Jørgen Sonne

(1925)

CINSTIREA ARBORELUI GENEALOGIC

Număra-voi și eu în țara asta strămoșii,
oameni săraci, oameni bogați în Danemarca de mîine,
mari prin fapte uitate, prin dîrzenie, spirit fratern;
îi întîlnesc pretutindeni în lumina cenușie a zilei
pe cinstiții, pe asupriții mei frați, pe cei ridicați
împotriva birurilor, pe răzvrătiți. Înalta mea stirpe
nu coboară încă-n amurg.
Oalele de fier din miile de vetre străvechi,
din muzee, sînt ale neamului meu, efigia
lui Frederic al VII-lea pe sobe, mărturia
străbunilor mei în lume, urcîndu-și spița din evul de fier.

Iar pe scut voi pune țeasta de turnat rachiu
și motorul Diesel,
roata înaripată și flamura focului
alături de-albastrul mării și al grădinilor,
în roșul orașelor de provincie și în negrul de funingine al periferiei,
peste livezile de meri și pămînturile zilerilor;
în inima mea urc azi
însemnele răsunătoare-ale poporului meu.

(Tașcu Gheorghiu)

Gardul de piatră, în soare, prăfuit cu licheni,
adumbrit de frunze vii și subțiri —
trebuia să-l iau cu mine
și astfel
să-l încrustez în ochi și în inimă,
spre a stăpîni și graiul grăuntelui și chipul umbrelor,
și-al tuturor celor ce-nchează lumea nemărginită.

Țară cu hotarul vecin nebuniei,
unde lumea devine ceea ce este.
Atomii picură-n inima sîmburilor vorbe de dragoste.
Dar cine poate-ndura această distrugere mută?
Ne-ntoarcem. Aici.

(Tașcu Gheorghiu)

Frank Jaeger

(1926)

O STRÎNGERE DE MÎNĂ PENTRU TONY

Noi care am ales ploaia,
Avem degete lungi și bătătorite,
Și-un ciuf de păr.
Toate grînele pămîntului
Le respirăm
O dată cu aerul.

Noi care am ales noaptea,
Privim în lume cu ochii de noapte,
Și, fatal, cu suspine.
Piciorul nostru calcă în pas de luptă;
Un gînd ne bate
Sub pleoape.

Noi care am ales patria,
Purtăm în buzunar și în încălțările noastre
Ceva din pămîntul ei veșnic;
În dinți, spargem sîmburi —
Poftim, ia și tu o mînă!

Noi, care dăm ţării viaţă,
Într-o zi apuca-vom drumul ce duce
În iarba de toamnă,
Şi vom fi ploaie, şi noapte, şi ţara
Ce-o vom strînge la piept
Străbătînd-o.

(Veronica Porumbacu)

REVENIRE

Eram sortit să am la tîmplă-o stea
şi să plutesc pe cele patru vînturi,
ca unii prooroci slăviţi în cînturi —
dar m-azvîrli trădarea-n bezna grea.

Atunci strigai: cuvîntu-mi se zbătea,
ţîşnind asemeni flăcării ce-o vînturi;
fugea de mine timpul în adîncuri.
Doar stelele-au văzut căderea mea!

Dar din abisul negru-al disperării
s-a ridicat un om ce-aprinse focul,
şi-au prins să rîdă valurile mării

şi codrii, ca-nainte. În tot locul
simţeam mireasma ta, pămînt iubit:
eu, cel trădat, acasă-am revenit.

(Taşcu Gheorghiu)

Ivan Malinovski

(1926)

943

Biată cruciadă în galop sălbatic
prin ţara frumoasă.
Mîini roase de răni, săpînd
pe un frig care-nghează.
Şi milioane de fire de praf, nici o rază —
de imnuri ar fi nevoie pe-aici!

Cîteva imnuri în afară de timp —
nu despre New York, ori Ierusalim, ori fluviul Gange,
nu *Aleluia* sau *Hei* sau *Aşa şi pe dincolo*,
doar nişte cîntece mici, de drum.

Imnuri ale soarelui, ale prafului, ritmuri de zi şi de noapte,
ale celor puţini ce nu s-au născut cu înfrîngerea-n sînge,
ale celor care n-au cunoscut niciodată legile.

(Veronica Porumbacu)

Cine ascultă aceste glasuri majore, emise din naltele turnuri?

O aversă trece peste ţări şi hărţi cu degetul gros întors în jos. Sistemele se ciocnesc între ele, precum galaxiile: film asurzitor, deşi mut — noul bruiaj întîrzie.

Vocile pot fi atît de uşor descifrate: semne prietene. Dar cîte alfabete nu sînt pe lume? Cîte centre de gravitaţie! Cîte războaie! Cumpăraţi-vă cîteva maşini de călcat sufletele voastre boţite.

Ce ştim despre astre? *State news*. Iar mai mult decît o singură viaţă de om, nu-i e dat nimănui să călătorească în spaţiu, nici de-am folosi toţi hormonii mieilor nenăscuţi încă, ce pot prelungi existenţa.

La fel şi pe glob. În curînd, cancelarii ne vor uita. Ce haos! Fără prea multă zarvă, se otrăveşte atmosfera. Pe semenul tău îl priveşti bănuielnic: nu e cumva un agent de poliţie? Forţa e mereu printre noi. O tînără fată însîngerată se sprijină de-un felinar şi plînge, fără-ndoială (Scriu săptămînalele vreun cuvînt despre fată?).

Spune „Da" Europei! Catapultă ori caracter? Aceasta e întrebarea în ziua de azi! S-a uitat de mult orice muzică.

Ce zăpăceală! Nici o clipă nu scade vîrtejul.

Fericirea te-ntîmpină surîzînd pe ecran; o muiere fardată; noi aplaudăm. Şi miniştrii aduc osanale norodului; şi noi aplaudăm.

Dă-ne curajul opiniei, am obosit!

Cine pune curse de şoareci, e — economic vorbind — mai tare decît cine-i sărac şi n-are cu ce să le cumpere.

Gîndul la tramvaie nu m-a lăsat să dorm toată noaptea; birourile ar trebui să le repopuleze.

1. Tortura trebuie să fie îndeplinită corect.
2. Şi executată de un funcţionar superior, sau de orice altă persoană cu simţul răspunderii.
3. Noi aplaudăm.

(Veronica Porumbacu)

ASCHENBRENNER

Suprafaţa apei, coaja pămîntului, pielea: membrane ce te apără de moarte. Oglinda — ce taină!

Un dans pe schimbătoarele ponderi specifice, o substanţă devoră ceea ce substanţa vecină ar vomita imediat, *soggetto per una commedia*[1]...

Prin membrana foetală a matricei, la capitalism; prin membrana somnului, la un alt vis, de la nimic la nimic.

(Veronica Porumbacu)

[1] Subiect pentru o comedie (it.).

Edle Nielsen

(1926)

MARTIE

Zăpada se aşterne
albă, nesfîrşită;
marea scînteiază
adînc albastru;
soarele strălucitor,
aerul tăios, de gheaţă,
ard ochii osteniţi.
Păsări de litoral
au scos pui, în cuiburi,
grauri strigă răguşit.
Noaptea cade-ncet,
— neagră şi adîncă —
bărcile de pescari plutesc
după stoluri de heringi;
către asfinţit
se aprinde, verde,
o stea.

(Taşcu Gheorghiu)

CÎNTEC

Cei care n-au nimic
sînt învingătorii de mîine.
Cei care au averi fără margini
vor pieri în curînd.
Sărăcia e o armă,
îmbuibarea o rană.
Nimeni nu alege,
nimeni nu calcă
legea istoriei.

(Taşcu Gheorghiu)

(1928)

DIN „ATELIER"

*

Păsările au tăcut aproape fără veste
soarele coboară
ascult abia acum, aud —
în umbra grea a pălimarului
din coama casei
se trezește lumina dinlăuntru
a unui trandafir
abia mai alb decît
tenebra albă.

*

Bucuros spun Da: printre cuvinte
sînt scînduri lungi și altceva nimic
şi tot aşa printre
linii sînt scînduri lungi

ci-n mine cred că nici un lucru
nu există în sine
ci numai legat de celelalte

raport care privește nu numai cuvintele
ci tot așa și alte semne
alte expresii
cum ar fi număratul, cum ritmul
sau sonoritatea

această tensiune spre desăvîrșire
această atentă apropiere de lucruri
sau:
încearcă a scri de pildă o scrisoare
şi vei afla
sau poate nu vei mai afla
că veșnic ponderea, ecoul
cuvintelor
atîrnă de aceste relații necesare.

(Tașcu Gheorghiu)

(1930)

BELLEVUE

(septembrie)

Nisip
Sîrmă
un rînd de cabine
cu litere
găuri în pămînt
vînt sub nisipuri
valuri
întuneric crescînd
mici bazine cu fîntîni
să tot bei din ele

pe stradă nu circulă nimeni
doar o maşină în locul de parcare
întuneric crescînd
nisipuri
frig
frunze de arbor
în poarta celor 30 de ani
aici în nisip
în întunericul tot mai mare
pe vînt
întrebările mele încep

să semene penibil aproape
cu răspunsurile.

(Veronica Porumbacu)

NEEXPRIMATE

Noapte pe acoperişuri
zece hornuri fiecare de altă formă şi alt format
cosciuge un magazin de confecţii
ferestre cu lemn scorojit
stuc murdar cu inflorituri
pe scară capete de vikingi şi de
valkirii pictate în gri
un zid zugrăvit în verde pînă la înălţimea genunchilor
tristeţea intens ceţoasă a curţii
un fum care pipăie drumul pe lîngă ziduri
şi voci în stradă
răgînd un cîntec nazist.

(Veronica Porumbacu)

Klaus Rifbjerg

(1931)

NEÎNDESTULĂTOARE TOAMNĂ

Toamnă dureroasă pe care am învăţat treptat să te
știm
acum trebuie să ne ascundem de-această lumină
ce-o lasă asupră-ne reflectoarele solare ale lui
septembrie.

Gustăm boabe acre,
un ciorchine de soare ce-abia ne răsfrînge chipul
şi decupează orbitor conturele coacerii.

Coacere veşnic grăbită,
coşmar repetat —
hambare pline
belşug de poame, şi-apoi —
noi singuri lăsaţi pradă morţii.

Ofrandele noastre cad,
aburul pătrunde în casă,
torturaţi
ne acoperim ochii, prea tare-i lumina.

Fluturi morţi cad din pom,
sămînţa dospeşte,
în timp ce boabele acre de struguri strălucesc într-un
blid de metal.
Mîncăm boabe de struguri.
Înlăuntrul lor lucesc pale raze de soare.
Culori de lînă,
începutul reînvierii
în această neîncăpătoare toamnă.

(Veronica Porumbacu)

DISTRACŢIE ÎN PARC

Scenariu în trei secvenţe:
Planuri de viitor,
un cuib de nobili şi marea.
Lumină de soare, fluturînd verzui
pe umărul tău.
Îţi ridici ochii.
Îmi scot bereta
dau un nume sălii frunzişului, plafonului, fecioarei.
Ciugulesc din palma ta ca hulubul,
ciugulit de privirile tale.
În jurul nostru simt arborele.

Şi facem cîţiva paşi de menuet,
cîţiva paşi de căprioară.
Parfum de miere: mied.
Îţi văd piciorul, dansînd —
prind de mijloc printre ierburi şi printre cucute

această spirituală și mătăsoasă
domnișoară veveriță.

Acum dansul își iuțește ritmul;
conduri de fată;
genunchi de mătasă;
jartieră.
De pe mîna mea stîngă
aud un strigăt:
Au secours![1]
Fără fulgere, în acest secol cinci?

Scenariu în trei secvențe:
simțul istoriei; o zi de vară; șase.
Un radio verde, dintr-o mașină, în pădure:
All the things You are![2]

Cu elan ascult știrile: eliberarea.
De departe, o voce-aplecată peste o masă de plastic,
spune:
Hai, Oskar, ce naiba!?

(Veronica Porumbacu)

MIERLĂ

Mîini ruginite deschid
poarta spitalului pămîntul
de *terrazzo* cenușiu cauciucat păstrează tăcerea

[1] Ajutor! (fr.)
[2] Tu ești pentru mine totul! (engl.)

respirînd prin rănile pietrei
cei vii fac încă mai puțin zgomot
în timp ce arătătoarele de fier ale ceasului
trec peste fețele lor o avalanșă de cărbune
între case și înlăuntru plouă
un suflu de medicamente se suie coboară
închis în gazul din retorte
tu dormi în subsoluri oarbe aștepți îndărătul
unui paravan o mînă pe cerceaf
zburate sînt degetele ce liniște umedă și cenușie
și în inima ta oglinda se amplifică întrebătoare
văl protector amintire-radar a unei
vremi care-a fost în urechea inimii un sunet boltit
se înmulțește izbit de imagini ecoul
izbit de parfumuri colorate în minor între nori
atunci tace absența oricărui zgomot tu te trezești
auzindu-l

(Veronica Porumbacu)

Poul Borum

(1934)

TREI POEME

(Din volumul *Ea*)

1

Mă prinde răul de mare
cînd te văd plecînd

arunc
un colac de salvare

de-ar putea brațele mele
să te păstreze

veșnic pe creasta valului
și înecîndu-mă veșnic

mă prinde răul de mare
consolează-mă tu.

2

Și noi am crestat
în scoarță un semn

ori de cîte ori am trecut
pe aici

lăsați-ne — țipă vinele —
să nu vorbim despre asta

acolo e țara
unde putem să fim mereu împreună

să plutim dinspre cele uitate
spre noi înșine

să intrăm în noi — salutîndu-ne
pe noi și pămîntul.

3

ai văzut căzînd o stea de mare
ți-ai dorit marea întreagă

eu nu ți-o pot da
pe toată

iată o cunună-mpletită din alge
crăiasă Ollebrod

ia loc
pe piatra aceasta

cu mă așez la picioarele tale

și ținem porțile curții deschise
tuturor valurilor care
vor veni cu ofrande.

(Veronica Porumbacu)

Inger Christensen

(1937)

ÎN MARGINEA DRUMULUI

Ne-alegem un loc de odihnă pe măsură
pentru un scurt răgaz, cît să tragi din țigară.
Vorbim despre frunzișul mesteacănului,
fiindcă în jur vedem doar mesteceni.
Mesteceni cu frunze care flutură
pe trunchiurile albe.
Vorbim apoi despre alți mesteceni
cu trunchiurile goale.
Vorbim despre ani.
Despre spațiul ce e între noi.
Poate e gol.

Zărim o ceată de copii ce se apropie.
Auzim cum ne-ntreabă de drum.
Le răspundem, și-i vedem alergînd
c-un surîs stînjenit
în direcția bună.
Aruncăm apoi mucurile țigărilor aprinse
în nisipul pe unde au luat-o la goană.
Apoi încercăm să mergem noi înșine încet mai departe —
noi între noi.

(Veronica Porumbacu)

FIRE DE IARBĂ ŞOPTIND

Fire de iarbă se vîră,
şoptind între noi,
degetele brazilor se-ating
la răscrucea cărărilor,
răşina transpiră,
lipindu-ne unul de altul.
Ghionoaie, tînjind după vară,
ciocănesc în inimile ascunse
împietrite în grăunţe.

(Veronica Porumbacu)

Per Sørensen

(1941)

POVESTEA GHITARELOR

Ghitarele spun o poveste
despre ţipetele şi zbieretele iscate în curţile dosnice,
despre săruturile furate pe scări unde lampa
se-aprinde, se stinge şi iarăşi se-aprinde,
despre lungile garduri de şipci
şi greul miros al micii fabrici de clei,
ghitarele spun o poveste
despre tinerii gata să piară
în larmă asurzitoare,
în acest haos —
întăritorii ghitarei sînt înşurubaţi
şi ghitarele roşii
trec legănîndu-se
prin faţa fetelor care ar vrea să le ia în mînă,
cu toate că ştiu
ce preţ li se cere,
ce preţ inuman
pe scurta, fierbintea lor tinereţe,
într-o clipă ofilită,
într-o inimă prea tare bătînd
în aerul apăsător de sîmbătă seara.
Coada la automatul cu prezervative
s-a şi terminat,
dar mîinile fetelor se mai întind spre ghitare;

obrajii-s încinşi, dureroşi,
surîsul, cu noduri în gît,
cum e vîrsta lor tînără care
acum se consumă, iarăşi şi iarăşi,
iar noi ieşim şi intrăm în fruntariile ei,
dar cei mai mulţi nu se întorc niciodată
decît blestemînd mînioşi
larma asurzitoare din microfoane supra şi
arhidirijate —
percuţia înăbuşită a ghitarelor de bas,
carnea ce se izbeşte
ecoul cînd răguşit, cînd din cale-afară blînd, ucigaş
peste o clipă
al vocilor,
dar acolo se nalţă veşnic palatul de lemn,
hala de dans unde şi ucenicii îşi dau aere de milionari
(ceea ce sînt, de altfel),
în timp ce fetele lor sorb din coca-cola şi sucul de
portocale aurii de Jaffa,
iar cămăşile lor sclipesc ca neonul,
jacheta din piele de şarpe a muzicanţilor,
se spune că face 52 000 de coroane, în care intră şi
părul vopsit al toboşarului,
dominînd ringul de dans, şi privind de sus
la masa de oameni vălurită la picioare.
Ghitarele se leagănă în sus şi în jos;
orice marcă şi preţ ar avea, aceeaşi le este
povestea
despre tinereţe,
despre cei care intră şi ies din fruntariile ei,
şi despre
sărutările furate pe trepte la Valby,
unde becul furat se-aprinde, se stinge şi iarăşi
se-aprinde,
şi despre tristele după-amieze duminicale,
cu dulciuri şi uliţi pustii

(ba unul, ba altul se teme că va fi tată, ca mîine);
ghitarele spun-o poveste cu un băieţandru
care şi-a periat de pe haine toţi stropii de rouă
şi i-a vîrît în buzunar, şi înc-o poveste cu vise boeme
şi borîturi în tufele
de pe cărarea ce duce spre vile;
toate coafurile foarte bălaie ţi se rotesc
înaintea ochilor în cercuri nebune,
iar nesiguranţa dulce e veşnică,
şi suferinţele voluptoase
în care intrăm şi ieşim,
aşa cum lumina se stinge şi iar se aprinde
pe scări, unde sărutările-acoperă
zidul de-un galben murdar, cu o luminiscenţă
de un roşu-deschis, străveziu, transparent.
Ghitarele spun povestea
nezugrăvită în cărţi,
neînveşnicită de fotografii;
în fiece vineri şi sîmbătă seară
trecutul, prezentul se topesc împreună,
totuna-i *atunci* şi *acum*,
şi gîndurile nu mai ştiu drumul întoarcerii —
da, e aceeaşi poveste
în acelaşi minuscul palat
asurzitor, de neîndurat
şi de neuitat.

(Veronica Porumbacu)

FERICIREA

Ce e fericirea?
Un bilet de loterie, un loz de-acum două zile

vîndut de un orb
la un colț de stradă,
o țigară-azvîrlită pe jos,
pe jumătate fumată,
rostogolindu-se printre
picioarele dansatorilor.

(Tașcu Gheorghiu)

FINLANDA

SUOMI îi spun finezii țării lor cu o mie de lacuri, iazuri, bălți și mlaștini, cărora truda locuitorilor le-a smuls anevoie un petec de țărînă rodnică, pămîntul acoperit de codri de brazi și molizi, de ulmi și mesteceni, în ale căror runcuri s-au întins primele ogoare. În mijlocul unei naturi stranii și umede, care își lasă amprenta și în muzică (Sibelius), și în poezie, își duce de veacuri viața acest popor diferit și de scandinavi, și de slavi, dar pe care istoria l-a supus regilor Suediei din 1154 pînă în 1809, și țarilor Rusiei din 1809 pînă în 1917.

Încă din evul mediu, o zecime din Suomi era suedeză, în timp ce restul de nouă zecimi folosea limba finică, aducînd, prin accentul pe prima silabă, cu maghiara, cu care are totuși puține contingențe lexicale. Limba oficială, însă, folosită în biserică și cancelarii, în școli și actele publice, era, ca în orice țară catolică, latina, zeitățile păgîne rămînînd înregistrate numai în poezia orală a poporului finez, în graiul localnic ce avea să devină limbă literară după Reformă, o dată cu tălmăcirea, în 1551, a Psalmilor, *de către episcopul Mihail Agricola. Actele de vitejie săvîrșite de legendarul Väinämöinen, cîntate din vremi imemorabile, în toate variantele posibile, în același octosilab folcloric,*

și cunoscute sub numele de rune[1], *aveau să fie studiate pentru prima oară în epoca preromantică a lui „Sturm und Drang“ de un Henrik Gabriel Portahan, și să trezească, printr-un șir de cercetări literare, o adevărată „finomanie“ chiar și în capitala Suediei.*

Renașterea națională se produce în veacul XIX, sub influența romantismului european. Un doctor de țară, Zacheus Topelius, culege și tipărește în 1882 Rune vechi și noi ale poporului finez, *o parte din cînturile* Kalevalei, *pe care avea să le unifice în curînd Elias Lönnrot, studentul de geniu fără alte lecturi în casa părintească decît* Biblia, Catehismul *și* Cartea de cîntece. *Pribegind din sat în sat, oprindu-se ca un alt Orfeu, să evoce în graiul finez aventurile eroului pornit în căutarea mașinii de produs fericire, povestind și cîntînd din fluier, ca un cîntăreț de tipul vechilor „luluitori“ locali și, pornind de la ideea, dacă nu întemeiată, în orice caz fericită, că fiecare cînt e un ciob dintr-o epopee originară, fărîmițată cu timpul, Lönnrot reușește să închege un mozaic epic de 22 795 de versuri, a căror tipărire în două reprize (1835 și 1849) are un larg ecou în lumea veche și în lumea nouă:* Hyawatha *lui Longfellow se inspiră, și ca subiect, și ca metrică, din traducerile* Kalevalei.

Dacă genialul culegător de folclor e socotit părintele literaturii fineze, Johann Ludwig Runeberg (1804—1877) e, deși scrie în suedeză, primul poet patriot al Finlandei. Un detaliu util în înțelegerea relațiilor între finezii și suedezii aceleiași țări, transformate în ducat țarist, care se văd siliți să-și apere ființa, limba și literatura, împotriva tendințelor de deznaționalizare. Primul mare scriitor în limba fineză e Alexis Kivi (1834—1872), poet, prozator și dramaturg original și prolific, care nu-și mai idealizează eroii ca Runeberg. Fiu de doctor rural, trăind în nevoie și murind de o boală de nervi, la 28 de ani, Kivi renunță la vestmintele festive ale poeziei, personajele sale intrînd în literatură în straiele de lucru, cu acel surîs îndărătnic și trist, arborat în fața vicisitudinilor, cu acea dispoziție interioară pe care finezii au botezat-o „sisu“ (cuvînt intraductibil, pare-se, ca și „dorul“ nostru).

Dacă, în dramă, fino-suedezii dau Nordului un precursor al lui Strindberg, pe J. J. Weksell, și o Minna Canth e socotită premergătoarea lui Ibsen, cel dintîi poet modern al Finlandei, Eino Leino, apare la sfîrșitul veacului XIX și se afirmă la începutul sec. al XX-lea. Studentul care frecventează la Paris mediile parnasiene, boemul care încearcă zadarnic să-și întemeieze o familie, îndrăgostitul incapabil să păstreze vreo dragoste, alcoolicul care se stinge la numai 48 de ani, în 1926, lasă în urma sa o operă lirică, epică și dramatică ce se va tipări în 60 de volume, și tălmăciri care merg de la Dante la Goethe, de la Corneille și Racine la Runeberg. Poemul care deschide crestomația apărută sub numele de Voices in Finland *(Glasuri în Finlanda), Helsinki, 1947, ne oferă cheia grandoarei, dar și a limitelor acestui poet național finez:*

CÎNTECUL LUI VÄINÄMÖINEN

„Nu sînt multe bucuriile hărăzite de zei muritorilor:
bucuria primăverii,
dulceața lunilor de vară,
în fine, timpul toamnei, înalt, străveziu.
Să ari și să semeni, apoi
să te odihnești după trudă.

Nu sînt multe întristările hărăzite de zei muritorilor:
cea dintîi e tristețea inimii;
grija zilei de mîine e-a doua,

[1] Prin „rune finlandeze“ se înțeleg deci nu literele, ci cînturile populare însești.

*și moartea, augusta și mult cîntata moarte, a treia.
Prietenii ne vor înșela,
viața ne va părăsi,
magică e numai forța eroului și ziua din urmă.*

*De ce n-aș cînta atunci eu, care am darul cîntecului,
alte bucurii
sau alte întristări?
Nu mă pricep să cînt istoria stelelor,
a peștilor, a fundului de mare,
a florilor de cîmp.*

*Voi cînta ce-i-e dat să cînte unui bărbat.
Cunoașterea, îndemînarea să cînte
viteazul.
Subiect de cîntec
sînt trecerea anilor, a anotimpurilor,
vîlvătăile dezlănțuite dintr-o scînteie
și stingerea lor,
și treptele vieții și legile morții.*

*Orice altceva e doar curcubeu sclipitor, trecător,
doar licăr auriu de pisică,
doar reflex de valuri:
Eroul să cînte ca marea,
puternic și sfînt
și înfricoșător fie-i cîntul,
și frumos ca noaptea odihnitoare coborîtă peste tihna
pămîntului.*

*Multe sînt cînturile, mulți cîntăreții.
Unul singur se va ridica
deasupra semenilor:
glasul nobil al unui om care cîntă idealul, spiritul.
Popoarele trec și dispar.
Nu și cîntecul celui ce-a fost sufletul lor."*

Contemporani cu Eino Leino sînt V. A. Koskenniemi, un exaltat al spiritului național care se consacră ca maestru al formelor tradiționale, și un Otto Manninen, care diversifică structura muzicală a versurilor. Ambii și-ar găsi, poate, într-o culegere exclusiv fineză, un alt loc decît această fugară menționare.

*

Independenți după primul război mondial, finezii sînt însă departe de a-și vedea îndeplinite aspirațiile sociale. De aceea, în deceniul trei al veacului nostru, numeroși scriitori se socotesc „purtătorii de torțe" *ai revoltei:* „Tulenkajat" *e nucleul de stînga al unei mișcări culturale ce-și va accentua caracterul protestatar sub numele de* Kiila *(Securea). Afiliați sau simpatizanți, poeții de frunte sînt în același timp partizanii programatici ai modernității. E timpul în care o Edith Södergran, deși scrie în suedeză, înnoiește prin cîntecul ei orfic sensibilitatea și modalitățile de expresie ale liricii fineze, infuzîndu-i un nou suflu de viață neîncorsetat de nici o formă clasică și dator, cel mult, experienței expresioniste a Europei. O dată cu ea, Elmer Diktonius, profetul modernismului la revistele* Ultra *și* Quosego *și protestatarul politic consecvent, Gunnar Björling, dadaist la debutul său liric*[1], *Henry Parland, ale cărui miniaturi progra-*

[1] Iată un *Charlie Chaplin* din epoca sa futuristă: *„Al nimănui/ rîs din gură/ durere acerbă./ Priviți cucoana — polițaiul tip violent — îndurînd batjocura/ machiindu-și ochii năuci/ cu picioarele tale/ împachetate în trei rînduri de hîrtii într-o ladă de ambalaj/ expediată în ultimul vagon de tren/ spre o destinație pentru ceea ce se va întîmpla cu noi."*

matic-antipoetice l-ar fi încîntat pe Max Jacob, și Rabbe Enckell, pictorul inefabilului (din lipsă de spațiu cităm numai cinci astre din bogata pleiadă fino-suedeză), ajung la o structură nouă a poeziei, depășind orice acrobație formală.

Concomitent cu eflorescența acestora, se afirmă doi poeți finezi, ambii secerați pretimpuriu de flagelul acestei țări, de tuberculoză. E vorba de Uuno Kailas (1901—1933), marcat de expresionismul german, bîntuit de o neliniște tragică, în a cărui acuitate A. E. Baconsky descifrează ecouri trakliene[1]*. În orice caz, poemul* Casa *îi confirmă asociația:*

„Casa mea s-a ridicat în noapte.
Cine-a clădit-o, Dumnezeu știe.
Poate negrul Axeman
i-a înălțat grinzile?

Casa mea e rece, posomorîtă.
Ferestrele ei dau spre noapte.
Un foc înghețat, fără speranțe,
împrăștie din vatră o lumină rece.

Casa mi-e tăcută, singuratică,
nici o poartă pentru prieteni ori oaspeți.
Casa are două uși:
una spre vis și alta spre moarte."

Dacă Uuno Kailas își caută cîte o clipă de tihnă în „fanteziile infantile", Katri Vala, poeta cerului nocturn și a periferiilor, care se stinge de aceeași boală, la 42 de ani, creează pentru copiii (de toate vîrstele, am spune), sclipitoarele miniaturi care sînt Poveștile zînei Si-si-dus.

---

[1] Vezi *Meridiane*, p. 94.

*

Printre cele mai prestigioase nume interbelice, legate direct sau indirect de Kiila, *se înscriu Aaro Hellaakoski, în a cărui* Oglindă de gheață, *apărută în 1928, se răsfrîng ecouri apollinairiene, și P. P. Mustapää, aflat politicește pe aceeași poziție, dar temperamental opus lui Hellaakoski: un trudabur major și modern al vitalității poporului finez, al luptei corp la corp cu iarna, cu noaptea, o explozie lirică ce-ți fixează în memorie un întreg peisaj.*

Dacă un Olavi Paavolainen evocă epoci de glorie apusă, dacă versurile unei Helvi Hämäläinen au finețea amănuntelor de stampă, alți lirici ai Kiilei *practică răspicat o poezie angajată. Arvo Turtiainen își formulează* expressis verbis *angajamentul:* „Sînt mereu în luptă cu mine, dar (aș cuteza să spun), și în luptă pentru alții. Împotriva cui? A plafonării, a îngrădirilor, a îngustimii de spirit și inimă... Protestul oferă mai repede omului o șansă de realizare (...) Visez ziua de mîine — și mormăi." *Ca și Turtiainen, poeta Elvi Sinervo nu ignoră asprimea închisorilor fineze, dintre zidurile cărora va scrie cele mai emoționante versuri ale sale. Printre numele cunoscute ale epocii de trecere spre poezia de structură modernă, pe care Manfred Hein, autorul culegerii* Moderne finnische Dichtung *(Poezia modernă fineză), Göttingen, 1962, o socotește precis conturată abia în ultimele două decenii, sînt Viljo Kajava (vezi excelentul poem* Eu sînt o ghitară) *și Aila Meriluoto, al cărei patos social e aproape neverosimil pentru o statornică traducătoare a lui Rilke.*

Actul de naștere al poeziei noi ar fi, după același eseist, versurile din 1955 ale poetei Helvi Juvonen. Cu simpatii expresioniste și pasiuni manifeste pentru Trakl și Loerke, pe care îi și traduce, ca și pe Emily

Dickinson și Eliot, Helvi Juvonen își va dicta în 1959 ultimul poem pe un pat de spital, în vîrstă de 40 de ani. Pentru Eeva-Liisa Manner, din aceeași generație cu poeta de mai sus, poezia e marea aventură a vieții: „Precum îi părea lui Ulise drumul primejdios,/ îmi pare și mie această excursie, sub semnul bucuriei./ Sînt goală,/ goală e barca,/ încărcată numai de oboseala peregrinărilor." *Obsesia alienării omului, proiectată în cadrul hibernal sau cosmic, bîntuie versurile cu inflexiuni orfice ale aceleiași Eevei-Liisa Manner. Într-un context asemănător s-ar cuveni să menționăm poemele exultînd de lumină ale unei Kirsi Kunnas, reveriile copilăriei, transcrise cu nuanțe insolite, ale Marjei Liise Vartio, meditațiile lui Lasse Heikkilä și desenele primăvăratice ale lui Lasse Nummi. Dintre cei foarte tineri,* primus inter pares *e socotit, în generația născută în 1931, Paavo Haavikko, poetul angoasei vidului:* („Peisajul e vid,/ grîul ca o mie de toamne crește din gol"), *primul autor care introduce ritmul cvasi-prozei în poezia fineză. Panorama lirică se încheie cu versurile celui mai tînăr și mai turbulent „copil-teribil", Pentti Saarikoski. Autor, din 1958 și pînă azi, a șapte volume de versuri, el e semnatarul unei culegeri ample de tălmăciri din lirica universală, introducînd în poezia fineză poantele șocante în genul lui Catul, cu o dezinvoltură care îi caracterizează temperamentul.*

Regretînd a nu fi putut cuprinde atîtea alte promisiuni care vor figura odată în alte antologii, deschidem șirul poeților finezi ai secolului XX cu Eino Leino.

POEȚI FINEZI

Eino Leino

(1878–1926)

BISERICA DIN COPILĂRIE

Clopotele sfinte sună
peste văi și peste codri:
Bim-bam, bim-bam!

Printre nalții pini albaștri,
într-un mic bordei sărman,
atîrnat de poala mamei,
băiețelul auzea
dangătele, dangătele —
dealurile răspundeau
dangătelor mari de clopot.
„Mamă, cînd o să ne ducem
la biserica din Iul?“

Ea răspunse: „Altădată,
fiule, cînd vei mai crește!“

Apoi, mai înalt c-o palmă,
el sui pe gard, zărind
drumul care șerpuia
spre biserica din codru:

„Mamă, zise-ntors acasă,
văd biserica din Iul!

Uite-o, are mari vitralii
şi coloane care ţin
turnurile ei pe umeri,
care-ajung pînă la cer.
Mamă, cînd o să ne ducem
la biserica din Iul?“

C-un surîs răspunse mama:
„Cînd vei fi-mbrăcat ca lumea“.

Şi-mbrăcat ca lumea, fiul
în sfîrşit ajunse-n Iul.
O biserică, un turn,
două clopote sunînd.
El se-ntoarse trist acasă,
izbucnind în plîns grozav:
„Vai, biserica din codru
mai frumoasă-a fost, mai mare.
Am pierdut-o, am pierdut-o!“

Şi nicicînd şi niciodată
nici măcar în ceasul morţii,
nu a mai zărit în codru
turnurile vechi din Iul.

(Veronica Porumbacu)

VARĂ LAPONĂ

Trece totul repede-n Laponia:
iarbă şi secară şi mesteceni.
Iată ce îmi vine-ades în minte,
meditînd la soarta ţării mele.

De ce vrea să piară frumuseţea
şi înaltul să se închircească?
De ce-i noaptea minţii fără margini,
Şi puţini la număr cîntăreţii?

De ce cad bărbaţii pretutindeni,
ca un fîn cosit, fără speranţă?
De ce prinde mintea mucegai?
Inima de ce se stinge-n floare?

Cei cărunţi trăiesc pe alte plaiuri.
Spiritul le luminează chipul.
Dar la noi, bătrîni se nasc şi pruncii,
tinerii sînt copţi pentru mormînt.

Iar eu însumi? Ce tot zgîndăr gînduri?
E un semn că-mbătrînesc devreme.
Sîngele-n zadar îmi porunceşte —
Eu oftez şi-ntreb care ni-i soarta.

Unicul răspuns: lapona vară.
Doar să mă gîndesc la ea — mă-ntunec.

Cît durează?-o clipă, ciripitul,
scurta vară, fericirea, floarea...

Forța iernii lungă-i numai iarna.
Vin în zbor idei, şi pier pe rînd,
pînă ce pot iar porni spre soare,
ca să lase gheața-n urma lor.

Păsări albe, oaspeți dragi ai verii,
Mari idei, primiți-mi dar salutul!
Nu plecați, la noi vă faceți cuibul,
să v-aştepte, cît veți fi în Sud!

De la lebede-nvățați: în toamnă,
pleacă, să se-ntoarcă primăvara.
Paşnice sînt țărmurile noastre,
munții noştri blînd-ocrotitori.

Îmbătați-ne, zburînd prin aer.
Fapte fiți, şi luminați pămîntul!
N-auziți? Trecu lapona iarnă,
vă implor, întoarceți-vă iar!

(Veronica Porumbacu)

POETUL

Eram sărac, tu mi-ai spus: „Sînt bogat".
Eram mohorît, visînd vise nebune, tu mi-ai spus: „Împrăştii lumină".

Soarta îmi hărăzi deseori încercări nu uşoare. Negoț am făcut cu gîndurile mele, şi am pierdut, primind tîrgul. Tu m-ai îmbărbătat: „Din nou te voi ridica din țărînă şi iar vei fi mîndru".

Dar, cînd ți-am spus c-aş fi şi poet, ai tăcut, ai plecat, şi ai plîns; nu mai era nimic de făcut. Săracii pot strînge din nou avuții. Mohorîții pot iarăşi iradia lumină, dar cînd un poet îşi vinde propriile gînduri, nici o putere din lume nu-l mai poate ridica în picioare!

(Veronica Porumbacu)

SOARELE ŞI MAREA

Se crăpa de ziuă. Soarele se ridica din valuri.
Dar marea spuse: „Nu încă, mai rămîi o clipă cu mine".

Soarele spuse: „Am de lucru, mă voi întoarce către seară".

Marea spuse: „Ce-am să fac eu între timp?"
Soarele spuse: „Între timp, ai să-mi răsfrîngi chipul".

Şi marea purtă chipul său de lumină la piept, şi soarele porni să se lupte cu norii şi spiritele întunecate, şi, ori de cîte ori privea în jos, îşi vedea reflexul în valuri, şi sabia sa era mai puternică şi-i supunea pe vrăjmaşii care strigau: „Să fugim, căci marea-l iubeşte".

Atît de puternică, marea, purtîndu-i chipul soarelui, şi-atît de puternic soarele, cît timp se simțea iubit. Dar seara căzu, şi soarele cobori în mare, urias, radios. Marea secă sub sărutul de foc.

Şi fiecare sărut aprinse o stea şi dragostea lor se-nălţă pe cer ca o lună blîndă. Şi toţi exclamau văzînd-o: „Să ne iubim ca marea şi soarele!“

(Veronica Porumbacu)

SFATUL SOARELUI

Spune-mi, soare, ce dă suprema
fericire celui ce cîntă?

— Fă ca mine, împrăştie raze,
şi vei fi fericit.

Înnorată şi rece e ziua.
Ce-aş putea dărui?

— Fă ca mine, împrăştie raze,
şi umbrele se vor destrăma.

Zăpezile-acoperă lumea.
Zadarnică, orice strădanie!

— Fă ca mine, împrăştie raze,
şi se vor topi troienele.

Şi ce voi face dacă mă blestemă gloata?
N-am s-o blestem şi eu?

— Fă ca mine, împrăştie raze,
Şi inimile cele mai reci vor lua foc!

(Veronica Porumbacu)

Aaro Hellaakoski

(1893–1952)

LUNA CU MINE

Priveşte-mă, lampă a nopţii,
sînt iarăşi în pribegie:
îţi cere un vechi vagabond
un dram de frăţie.

Sîntem, oare,-atît de bătrîni?
O ştiu, vrăjit corn de lună:
doar cine, întinerind,
vrea tînăr mereu să rămînă,

doar cine se dăruie pînă la fund
din nou e bogat ca şi marea,
butoi hohotind, vezi prea-bine
cum lin se revarsă splendoarea

şi peste turma de nouri şi peste
apele care se-adună,
cînd cheamă un biet vagabond
pe fratele său din lună.

(Veronica Porumbacu)

AM VĂZUT

Voiam înălţimea, voiam şi adîncul.
Şi piscuri văzui şi-adîncile-adîncuri.
Privirile lor ce străine-şi erau!

Voiam să văd viaţa şi apele morţii.
Văzui fluxul vieţii şi apele morţii.
Pe undele lor am plutit.

Ştiu umbrele vieţii, lucirile morţii,
şi locul răscrucii îl ştiu — pragul porţii,
ori curba în care-mi făcui un bordei.

Curg undele vii, curg undele moarte,
pe ape voi merge o dată departe,
plutind pe cealaltă parte a vremii...

(Veronica Porumbacu)

DOLCE FAR NIENTE

Ora 9
strada însufleţită pe seară
pavajul lucios
policromă poveste
e drumul sub lămpi — liane lungi de neon,
grabă, şi zarvă
la ieşirea de la lucru — rîsete, zgomote,

gură-cască — manechine
vitrine luxoase
mii de necuoscuți care trec
labele
automobilelor
prind strada
în gheară
lumina îți podidește ochii
și-n creier țîșnește
ca o mănușă albă un
STOP
o mănușă albă pe-o mînă întinsă
Hr-rr-ș
Întoarcete-n pace om ostenit
pe drumul de seară
ferestre, vitrine sclipesc
ostenitelor tale gînduri li-e somn
suavă amară oboseală
viu sclipăt al serii
dolce far niente

(Veronica Porumbacu)

P. Mustapää

(1899)

CLIPA

Aplecat deasupra izvorului albastru-verzui —
în ochiul izvorului, în albăstrimi-verzui —
văd ochiul tău oglindit albastru-verzui
și văd mici bule ce urcă neliniștite
în ochiul tău și în ochiul izvorului,
văd un nor al verii lunecînd
peste catifeaua apei și peste
catifeaua ochilor tăi, văd un mîndru iris
înflorind în irisul tău, o libelulă albastră-verzuie
clipind în lumina irisului și-n lumina ochilor tăi —

ea zboară cu zumzet ușor,
se depărtează de noi, depărtează,
într-un niciunde
se ridică pe veci.

(Petre Stoica)

Hei-ho pentru doi oameni puternici:
Johansson şi Helminen.
Şi-apoi veni vîntul urlînd şi ei lunecau cu schiurile,
pe stînci, din Norvegia venind, de la Narvik.
Zăpada-i apăsa ca o curea de fier.
Atunci s-au oprit, cu-ndoială, în noaptea cumplită.
„Facem popasul pe-aici" — spuneau.
„Ne oprim" — spuneau.

Hei-ho pentru doi oameni puternici:
Johansson şi Helminen.
Nu îşi puteau aprinde focul, zăpada-şi mîna fulgii repezi,
şi, cum erau obosiţi, se-aşezară, umăr la umăr, jos pe pămînt,
şi-atît îşi doreau, să se poată întoarce la Narvik.
„Al dracului frig!" — îşi spuneau.
„Pe-aici om muri!" — îşi spuneau.

Hei-ho pentru doi oameni puternici:
Johansson şi Helminen.
Ca nişte copii amîndoi se temeau
şi vedeau înaintea ochilor procesiunea păcatelor lor.
„Dacă ne prinde somnul — spuse Helminen — murim astă-noapte!"
„Aşa e, prietene, — spuse Johansson — dacă focul nu vrea să se-aprindă".
„Dar să cîntăm ceva!" — spuneau.
„Aşa nu ne prinde somnul!" — spuneau.

Hei-ho pentru doi oameni puternici:
Johansson şi Helminen.
Pe-o movilă-n Laponia colinde cîntau.
Şi vocea puternică tremura de ger în timp ce cîntau;
poate plîngeau, de neveste-amintindu-şi,
„Şi sufletul nostru" — cîntau.
„Şi sufletul nostru" — cîntau...

Hei-ho pentru doi oameni puternici:
Johansson şi Helminen.
Au murit pe un munte-n Laponia, istoviţi de viscol şi ger.
Au înţepenit către miezul de noapte, şi-au mai spus înainte de zori,
puţin înainte să se trezească în somnul de veci:
„Măcar să cîntăm!" — spuneau.
„Aşa n-om adormi!" — spuneau.

(Veronica Porumbacu)

POVESTE POPULARĂ

Sînt încă departe.
Abia mîine sosesc.
Hei, ceata mea, veselă ceată!
Hei, bîtă, prietena mea de drum!
Abia mîine sosesc.
Pe vreme frumoasă,
tocmai atunci cînd bătrînul paracliser va deschide podul clopotniţei.

Vino, duminică, vină!
Cercuri sonore
peste sat se rotesc.

Sînt încă departe.
O ceață, ceața unui cumplit vrăjitor,
caută văi și dealuri, și umbre,
și pîlcuri de plopi.

Sub talpă, stînci lunecoase.
De-a lungul drumului, buturugi cu ochii holbați.
Bun-venit,
bun-venit, sînt mirele,
Sînt mirele fericirii.

Și-atît de sălbatic îndrăgostit!

(Veronica Porumbacu)

ALBĂSTRIȚE

Tandri?
Războinici puternici?
Nu, niciodată!

Dar iată, pe cînd ne tîram,
pe cînd, ca prin grîu, ne tîram,
culegeam în căști cîte-o floare.
Flori culegeam — ei da, albăstrițe,
amintindu-ne cîmpul de-acasă.
În petalele albăstrițelor

se reflecta cerul de-acasă,
albastrul adînc,
și pămîntul negru,
pămîntul negru, de-acasă.
Cînd din agonia acestui război
ne-om întoarce acasă, vom vedea cerul,
vom vedea adîncul albastru al cerului
și pămîntul negru de-acasă.

Cînd șuieră șrapnelele
și lupta-i în toi
și în tranșee,
un frate înfruntă moartea eroic,
el cade-ntre flori,
în albastru — în negru
atît de adînc,
și între albastru și negru
adoarme.

(Veronica Porumbacu)

Uuno Kailas

(1901—1933)

VINOVATUL

Acesta-i vinovatul. Şi el va fi-mpuşcat.
Dar fără nici-o vorbă, privindu-ne, se-ntoarce.
Privirea lui mă prinde, spunînd: priveşte-ncoace.
Şi văd atunci şi cine e omul vinovat.

Cătuşele greşelii de mînă ni s-au prins
La toţi, la cîţi în juru-mi îmi pot purta privirea;
Sînt osîndiţi aceia ce sfarmă-orînduirea,
Ce şi-a făcut din aur un zeu de neatins.

Dar unul rupe lanţul şi-i mîndru de-a sa vină.
Îl văd cum părăseşte murdarele vestminte!
Din umbrele greşelii, el trece în lumină.

Şi văd o faţă nouă: tîlharul de pe cruce.
În omul ce spre moarte încrezător se duce
E-un frate, seamăn mie, ştiut de mai nainte.

(Taşcu Gheorghiu)

STRĂINUL

Pretutindeni eram un străin,
ei mă priveau lung.
Voiam să fug neîncetat de oriunde mă aflam,
dar cînd aveam adăpost
mă simţeam un străin.
Nu se găsea pe lume un loc
unde m-aş fi putut odihni.
Şi în mine se chinuia
un om pe care nu-l cunoşteam.

(Taşcu Gheorghiu)

MARTIRII

Îi văd,
departe, dincolo de spaţiu şi timp,
pietrificaţi, răstigniţi,
pe rug, sub ghilotine,
înaintea trăgacelor,
pe scaunul electric.
Toţi poartă
vestmînt de ocnaş
sub haina peticită
ce-o joacă soldaţii la zar...
Lor le-a fost dat să moară
pentru ca noi să trăim.

Priveşte — ei luminează:
ei sînt pîlpîirea cărbunelui

aprins de la suflet la suflet;
sînt facla;
ei limpezesc prăpăstiile vremii;
sînt şarpele casei;
sîngele pe usciorul uşii;
curcubeul de după potop.

Moartea lor nu se uită.
Înmormîntaţi, dorm în poala umanităţii,
În poala vremii ce vine.

(Veronica Porumbacu)

LEAGĂNUL COPILULUI

Leagănul copilului — cel mai bogat dintre bogaţii lumii —
odihneşte o mică nemărginire.

Tainic e leagănul — ritmic balans
legănînd viitorul.
În scutec aşteaptă
forţele toate, faptele toate,
inocenţa toată şi toate păcatele,
toate tainele vieţii.

Tremuraţi înaintea copilului, înaintea micuţelor mîini!
Judecător va fi copilul din leagăn.
Fără grijă, mîna pruncului încă se joacă:
jocul uitării cu numele nostru.

(Veronica Porumbacu)

Katri Vala

(1902—1944)

MAMELE

O, e dureros să fii mamă
în această lume!
Cumplit ai fost dezumanizată,
tu, viață frumoasă,
cînd mamele spuneau:
mai bună moartea pentru copil!

Plînsul țărilor pîrjolite de război,
spaima lîngă trupurile mici, însîngerate,
casele aplecate-ntr-o parte,
coloanele refugiaților cu paloare de moarte
și vaierul lor pierdut în lume...
Clintit din rădăcinile sale,
ca uriașul rănit
tremură copacul vieții.

Totuși, asemenea coșului de papură de la malul Nilului,
împletit de stăruitoarele degete ale mamei sclave,
inima de mamă a lumii
leagănă copilul
și il ascunde pe toate țărmurile

sperînd, cercetînd cu privirea:
poate vin ei
și aduc liberarea —
ei, cei puternici, ei, cei puri, ei, temerarii!

(Petre Stoica)

CER NOPTATEC

În cîmpul de azur al cerului,
răvășit de nopți în furtună,
crește ovăzul argintat al stelelor,
ovăzul rar al cîmpului înghețat.
Cine va înșfăca secera tăioasă a lunii?

(Tașcu Gheorghiu)

NOCTURNĂ

Luna strălucește pe pămîntul înverzit —
fruct greu al inimii verii.
Lucirea ei pe apă tremură
ca flacăra lumînării într-o cameră rece.

Și pămîntul adormit dăruie balsamuri...
Fără să știu, în mine se strecoară
ciudata liniște a lunii.
Ea a văzut de-atîtea ori
pămîntu-acoperindu-se de flori și veștejindu-se,

încît nimic n-o mai mişcă.
Seninătatea e rece.

O umbră în fața mea alunecă, mlădioasă şi
întunecată —
o pisică cenuşie trece pajiştea
vînînd păsări adormite,
pe clar de lună, în cuiburile lor de puf.
Margarete îi luminează calea
cu micile lor flăcări palide.

Strigătul înfiorat al tăcerii —
o pasăre neagră, orbită,
a căzut în apele-aurite.

(Taşcu Gheorghiu)

DE NEÎNȚELES

Au venit pe-ntuneric,
erau mulți dintr-ai lor.
Cum de dormiți, oameni buni?
Pereții nu le pot sta împotrivă.
Acoperişul nu ne mai apără!
Vin pe-ntuneric.

M-am trezit în patul meu de copil.
Mama plîngea.
Tu — mut ca un mort,
frate mai mare, Sebastiane!

Cartea — zvîrlită pe jos.
Păpuşa — străpunsă.
Uniforme, cizme, arme,
voci aspre.

Cît am crescut într-o noapte!
Nu sînt copil — nu sînt bătrîn —
fără viață, fără ani
povara de veacuri o port.

I-am urmărit.
Îi urmăresc mereu.
Te-au rupt în fîşii,
Sebastiane! Sebastiane,
podeaua e roşie de sîngele tău,
spaima curge în picuri pe ziduri,
văzduhul se umple de țipete.
Cum vă rabdă urechile, oameni?

Sebastiane, Sebastiane,
ştiu, ştiu totul acum:
te-au călcat cu cizmele lor.
Ca pasărea muribundă
se zvîrcolea inima ta pe podea;
văzduhul privea; noaptea, martoră.

Eu pribegesc, pribegesc,
din sat în sat,
din țară în țară,
dintr-un continent în alt continent,
nevăzută, neauzită.
Flăcări aprind;

cine mă vede, trăieşte şi moare
de dragoste.
Neînfricat e cel ce iubeşte.

M-au căutat
jivinele nopţii.
Dar nu m-au prins niciodată.
Nici o reţea,
nici un zid nu-mi stă împotrivă.
Sînt aer, sînt pîine,
sînge în vinele oamenilor,
visare şi plîns de copil;
sînt umbră, necuprinsă
chemare.
Văd numărul prietenilor mei
crescînd ca o mare.
Sebastiane,
Sebastiane,
şi alţii urlă de spaimă!

(Veronica Porumbacu)

IARNA A VENIT DIN NOU

De-aş fi tînără,
aş cînta poate
cupa aceasta neagră
cu răcoare şi flori de zăpadă;
poate că rouă de stele
ar scînteia pe pajiştea cîntului meu.

Dar florile anilor tineri mi-au îngheţat.
Cîntecul meu e sărac, ostenit,
ca o femeie
care culege cu mîini noduroase şi vinete
vreascuri,
să-şi poată aprinde un foc în vatra colibei.
Mă-nvîrt istovită-n orbita pîinii mele modeste,
posomorîtă ca o curte de temniţă.
Simţurile, gîndurile mi s-au asprit de trudă.

A venit iarna
să-mi sporească amărăciunea,
şi gerul, chinuitoarea cravaşă a copiilor nevoii;
dar tufele cu fructe roşii mai ard
ca nişte faruri.

(Veronica Porumbacu)

SEARĂ DE VARĂ ÎN MAHALA

Ca un ariston, casa cea mare răsună:
arii din Südsee, ritmuri de dans,
melodii duioase şi marşuri.

Oameni cu coate proptite-n pervaz
miraţi privesc către mare,
ascultă paşii pe stradă,
visează vise de sărbătoare, de inimă bună,
visează o fericire care nu se arată.

Dincolo, pe stîncă, umblă un tînăr sărac
şi priveşte mereu către mare.
Largile mîneci goale îi flutură
ca nişte aripi.

(Veronica Porumbacu)

PĂMÎNT ÎNFLORIND

Pămîntul răsuflă prin mănunchiurile purpurii ale liliacului,
prin florile de ger cenuşii de pe munte,
prin buchetele aprinse de stele pe ramura teilor.
Un val în poieni, o mare nebună.
Şi parfumul!
Mai dulce ca tămîia.
Caldă şi tremurătoare, şi înnebunitoare beţie –
răsuflarea păgînă a pămîntului.
Trăieşte, trăieşte, trăieşte!
Trăieşte cea mai înaltă clipă a vieţii,
cu petale deschise.

Beat de mireasma florilor şi de soare,
delirînd să trăieşti!
Ce-ţi pasă că vine moartea!
Ce-i dacă-n slavă tremură curcubeul, ofilindu-se cînd dă de pămînt!
A înflorit odată –
şi soarele şi-a revărsat

marea iubire din cer
în inima florii,
de-a dreptul în miezul fiinţei înfiorate.

(Veronica Porumbacu)

POVESTIRILE ZÎNEI SI-SI-DUS

Si-si-dus,
cea mai suavă zînă sub lună,
găsi pe o frunză de brustur un uriaş
picur de rouă.
Îl dete de-a dura,
şi privi, rîzînd,
reflexul
fiinţei sale neasemuit de frumoase.
La sfîrşit, îşi vîrî capul în strop
şi văzu o lume minunată
cu ochii umezi de rouă.

*

Omul negru
s-a căţărat ameninţător pînă la zîna Si-si-dus:
— Nu te-apleca să iei sabia —
pe ringul de dans nu intră oricine!
Regatul meu nu cunoaşte asemenea salturi.
Ne-am hotărît
să aşternem o lespede peste tine
şi să ne aşezăm pe piatră, ca să nu mai învii.
Uimită de vis, Si-si-dus a cerut
sfîrlezei să i-l tălmăcească.

*

Si-si-dus a privit omul,
cu milă.
Din trudă şi vise şi gînduri sure
e făcută o viaţă de om.
Si-si-dus a venit în preajma sa
şi i-a cîntat un cîntec mic.
Un cîntec despre pădure, despre lumină şi
libertate.

(Veronica Porumbacu)

Toivo Pekkanen

(1902—1957)

PEŞTELE

Sînt hoinarul singuratic al oceanului necuprins.

Cunosc transformarea culorilor şi tăcerea
universului meu,
dar numele nu mi-l cunosc.

Ştiu toate vietăţile ce mişună în jurul meu,
ştiu care varietate va fi jertfită foamei de
mine,
ce pîntec va îndestula carnea mea —
dar ţelul călătoriei mele nu-l ştiu.

Cunosc întinderea uriaşă a universului meu,
îmi sînt familiare sumedenii de ţărmuri,
gurile fluviilor unde îmi las
icrele, fără să ştiu vreodată dacă ele vor fi
hrană pentru alţii sau o nouă viaţă.

Simt înaltul şi simt adîncul,
între ele-s nevoit să înot pînă la sfîrşitul vieţii.

Nu mi-e străină osteneala, odihna, somnul şi deşteptarea,
pacea o cunosc, toate treptele bucuriei, frica şi gheenele spaimei,
dar naşterea mea cunoaşte numai înaltul,
moartea mea cunoaşte numai adîncul.

(Petre Stoica)

ÎNAINTE DE FURTUNĂ

Cît de neliniştit e vîntul azi!
Se răsuceşte spre toate punctele cardinale,
geme ca un moşneag în largul mării,
goneşte cu rafale prin golfuri,
se înalţă, o clipă se roteşte, dispare, din nou se înalţă.

Vîntul e plin de aşteptări.

Corăbiile tinere îşi întind cu voioşie toate pînzele.
Dar bătrînul barcaz cu timona crestează în apă
mereu şi mereu aceleaşi cuvinte:

Rămîi credincios pînă la moarte!
Poate chiar în această noapte va fi desprinsă ultima filă
a jurnalului tău de bord.

(Petre Stoica)

Olavi Paavolainen

(1903)

NOCTURNĂ

Iubeşte-mă întru odihnă.
Oboseala, frumos aşternut al dragostei.
Somnul la sînul tău e ca un mormînt în mare.
O lungă legănare în copaia curenţilor mării.
Iubeşte-mă, să dorm ca marea
ce nu-şi dă morţii înapoi.

Iubeşte-mă, întru pacea sufletului meu,
mai întunecată decît nesfîrşita pădure.
Doar pădurea-şi îngroapă morţii mai bine ca marea.
Lasă-mă să-mi pierd durerile în labirintul pădurii,
ca drumeţii ce s-ar fi aventurat prea departe într-însa.
Vrejurile înăbuşă orice ţipăt,
suspinele ferigelor foşnind le îngroapă trupul sub frunze.
O floră sălbatică, întunecată, acoperă totul.

Cu lacrimi mari, pătimaşe, pe-obraji, mi te odihneşti în braţe.

Ești marea, ești pădurea —
morții lor nu învie vreodată!

(Veronica Porumbacu)

CIOCURI DE NAVE

Crestate-am fost pentru prorele navelor,
cu ochii țintind depărtatele țărmuri.
Nemișcată, pupila de aur fixează
orizontul tăcut, fără margini, al mării.

În nopțile negre,
ne bat valuri sărate, furtuni.
Ca iazme de apă
ne repezim înfruntînd trosnitoarele ziduri lichide,
și cînd, printre vîltori, se-arată soarele iar,
căutăm din nou cu privirea fixă un țărm îndepărtat.

Crestate-am fost pentru prorele navelor,
pentru prora de lemn multiformă, pentru prora
de-oțel.
Ne crestează un om pentru corăbioara fiului său,
un altul pentru nava de luptă ori luntrea de nuntă.
Și unii așa ne cioplesc,
cu vîntul în falduri,
iar alții crestează
mîinile noastre — subțiri ca tuburi sonore —
iar alții ne prind de umeri puternice aripi.
Pe vremuri ne ridicau în vîrful înaltelor prore.

Dar fiecare din noi își crestează ochii propriei taine,
ochi mari, privind depărtările, ochi încremeniți.
Cum sclipește lemnul aurit în noaptea cu lună,
cum luminează oțelul rece nopțile arctice!
Înainte? Noi sîntem în vîrful prorelor oarbe!
În ochi ne e taina ascunsă!
Vechile nave putrezesc în adînc, le roade rugina,
căpitanul e mort:

Cadavru-ngropat în pămîntul negru.
Dar pe noi ne ridică asprele mîini ale apelor
deasupra mormîntului mut al căpitanului mut.
Pe țărm de corali, într-o insulă înmiresmată,
pe țărm de granit, undeva, într-o țară pietroasă.
Mute privim... Și vîntul ne-atinge în trecere,
prefirînd nisip peste noi...

Dar noi ne ridicăm peste prorele navelor moarte!

(Veronica Porumbacu)

(1904)

STANDARDUL DE VIAŢĂ

Aud vorbindu-se despre standardul de viaţă şi
creşterea lui —
ce-i asta oare?
Tatăl meu a avut un rînd de haine, două am eu,
dar hainele mele au trecut şi pe la Muntele de
Pietate.
Tatăl meu a avut patru pereţi, opt am eu,
dar şi chiria mea a rămas neplătită,
tatăl meu înmuia cartofi în sare — cu degetele;
eu îi înmoi în sare — cu furculiţa.

(Petre Stoica)

M-AU ARUNCAT ÎN ÎNCHISOARE

M-au aruncat în închisoare
fără să ştie, proştii,
că nimic nu poate înlănţui un suflet liber.

Mi-au dat o lume de idei şi subiecte
pe care-o ignoram.
Mi-au dat pe-o farfurie cu gratii
un bob de aur din amurg
şi de sidef din auroră
şi, drept tovarăşi, oameni mi-au dat,
care purtau pe tîmple
coroana de umbre a destinului.

În sticla ochilor, întunecată, eu le-am citit cuvintele
adînci din cartea vieţii,
am citit numele lor zgîriate pe ziduri,
le-am vorbit, am mîncat din pîinea lor şi am trăit
viaţa lor.
Şi-am învăţat a-nţelege cuvîntul *libertate*,
am învăţat să simt întregul sens al libertăţii
şi deosebirea dintre libertate şi „libertate".

Am învăţat să iubesc cu totul altfel ca mai înainte,
un fir de iarbă-ntr-o celulă,
o floare între pietrele zidului,
lumina norilor răsfrîntă prin fereastra cu gratii,
cîntecul păsărilor în mestecenii
de-afară,
glasul copiilor pe drum,
de cealaltă parte a porţilor.

Am învăţat să iubesc totul
şi, mai mult decît orice, Libertatea.

M-au aruncat în închisoare, proştii.
Au făcut din mine o sabie şi-un fulger de foc
în mîna soldaţilor Libertăţii.

(Taşcu Gheorghiu)

—50°C.

(Într-o noapte de război în ianuar)

În nopţile de ianuar
dinţii stelelor
mestecau ronţăind
pîinea gerului.

În nopţile de ianuar
luna plutea
ca un sicriu
în infernul albastru al cerului.

Pădurile negre
fremătau,
coloanele aurorei boreale
încremeneau.

Pumnalul gerului
lucea
în mîna Morţii,
în nopţile de ianuar.

(Taşcu Gheorghiu)

AM UN PRIETEN

Am un prieten
de inima mea îndrăgit —
inima lui e în mine,
visul lui,
visul meu şi fiinţa mea o păzea.

Am deopotrivă tovarăşi, şi mulţi,
de prietenul meu şi de mine legaţi.
Ei ştiu: marea dragoste făureşte
pe cutezătorii zidari ai lumii.
Am un prieten,
tovarăşi.
O dragoste.
Am viaţa
de astăzi
şi cea de mîine.

(Taşcu Gheorghiu)

ÎN FIECE CLIPĂ

În fiece clipă, undeva,
soarele
se înalţă pe boltă.
În fiece clipă, undeva,
pajiştea în floare
se leagănă-n dulcile vînturi de vară.
În fiece clipă, undeva,

zboară păsări de aur
din creangă în creangă.
În fiece clipă, undeva,
primăvara,
undeva,
viața fermecătoare!

(Tașcu Gheorghiu)

INIMILE TINERE

Loc tinereții, voi, ai zilei de ieri!
Loc celui cu sîngele aprins
la gîndul zilei de mîine,
loc pentru germenele sănătății depline!
În lături, voi, ai zilei de ieri! La poarta timpului
bate pumnul tinereții, flămînd.

Înaintăm cu inimi viguroase, cu mîini însetate de
muncă.
În sîngele nostru fierb cîntecele șantierelor,
buze arzînde împrăștie cuvintele de flăcări ale
luptei,
care se rostogolesc peste văgăunile pămîntului,
negre:
Noi vrem să trăim!

Și iată, cuvintele
cresc, se dezlănțuie asemenea unor limbi de foc,
inimile se aprind de la ocean la ocean,

inimile tinere —
însemne de jăratec împodobind
drumul spre lumea nouă.

(Petre Stoica)

(1906)

COPILĂRIE

După ce le-am recitat versuri
şi m-au aplaudat cu toţii
frenetic şi de mai multe ori —
li se părea nostim
şi totodată o bună gimnastică pe scaun —
m-au uitat într-un colţ.
Mult praf şi priviri indulgente se aşternură peste mine,
nu îndrăzneam să tuşesc de teamă să nu tulbur petrecerea —
şi nici o singură dată n-am îndrăznit să ies din colţul meu.

(Taşcu Gheorghiu)

OFTATUL SERII

Azi, încă un pas de furnică
pe-ngusta potecă din sufletul meu;
cu trudă-am cărat un ac de molid,
un păduche de cîmp mi-a fost prada.

Şi totuşi, ziua-mi fu plină de muncă şi de mulţumire.

(Taşcu Gheorghiu)

EPITAF

Aici odihneşte umbra mea
Ce-a trăit şaizeci de ani haotici.
Eu însumi murii la şaptesprezece,
cînd iubita mă bănui o secundă,
şi mama îmi adresă un cuvînt de neînţelegere,
iar soarele mă podidi în apus cu raze prea lungi.

(Taşcu Gheorghiu)

(1907)

CÎND RÎNDUNICA DOARME-N PODUL CASEI

O rîndunică doarme deasupra mea,
ea şi-a făcut cuib în iunie sub aceeaşi streaşină —
ciripit ca o băutură sub limbă, pîine limpede.

Poet, eu dorm sub aceeaşi streaşină cu rîndunica
şi visez altceva,
visul îmi iese din cap asemeni coarnelor unui
tînăr cerb;
aşa cum luna primeşte lumina-n timpul nopţii,
capul meu primeşte un vis.
Visul sparge fruntea ca un boschet înflorit...
Rîndunica doarme —
ciripit ca o băutură sub limbă.

(Taşcu Gheorghiu)

FRATELE TRANDAFIRULUI

Poetul e la fel de sălbatic
ca spiriduşii trandafirilor,
asemeni nopţii el dăruie visuri.

La fel cu a nopţii, munca lui e binecuvîntată.

(Taşcu Gheorghiu)

VISUL POETULUI ÎN TUFELE DE TRANDAFIRI

Un iepure cu un trandafir pe cap se plimbă prin
brazdele-nflorite,
asemeni unui poet visînd un vis comic —
în odaia lui, în brazdele-nflorite,
un iepure se plimbă cu un trandafir pe cap.

(Taşcu Gheorghiu)

Viljo Kajava

(1909)

AICI E-MPĂRĂȚIA TĂCUTĂ...

I

Aici e-mpărăția tăcută a stîncilor,
aspră lume uitată.
Scrisul gravat în piatră
nu-și dezvăluie tainele,
o scăpărare de pe șoldul stîncii
e ca o picătură închegată
din strălucirea unei stele
ce-a traversat universul.

Florile născute printre pietre
se desfac și se sting în pietriș.
Frunzele sărate se dăruie ca niște limbi
vînturilor mării și ploilor de dimineață.

Scîndurile cenușii-nfundîndu-se-n nisip
aspiră ceața asemeni unui vis de argint.
Apă neagră se scurge-n golful
puternicei frunți a stîncii înalte,
pe care mușchiul de un verde-nchis
e plin de umezeala nopții.

II

Păsări, instrumente în mîinile vînturilor,
sălbatice arcuri osoase care cîntă
sub degetele nervoase-ale furtunii,
păsările află-aici
cel din urmă țărm al realității,
înainte ca ochii lor
să se întunece-atingîndu-se de noapte,
înainte ca nourul cenușiu al serii
să fure cenușiul și fremătătorul ghem de puf.

(Tașcu Gheorghiu)

*
* *

Eu sînt o ghitară
făcută din lemn roșu și cald.
Sînt zidul
de care ghitara e spartă.
Sînt omul
care sparge ghitara.

Eu sînt întîmplarea
în care flacăra roșie a ghitarei se stinge,
eu sînt o formă
deasupra acestei întîmplări care se naște deodată,
sînt tăcerea
care urmează după această întîmplare
și în care mă pierd.

(Tașcu Gheorghiu)

MÎNA MEA DOARME ÎN PLOAIE

Mîna îmi doarme în ploaie,
se odihnește în mare;
pasările albe ca lumina,
negre ca însăși grija,
zboară plutind peste ape;
mîna întinsă
și degetele mele reci,
oarbe, zbîrcite,
arată direcția păsărilor
în noapte, pe ploaie,
în freamătul veșnic!

(Veronica Porumbacu)

Elvi Sinervo

(1912)

DIMINEAȚA LUMII

Închideți bine ușile voastre,
bateți în cuie obloanele ferestrelor,
rugați-vă să rămînă noaptea,
să ascundă rușinea faptelor voastre.

Iată, la răsărit,
cerul a început să lucească.

Noi venim, fericiții,
venim peste mormintele proaspete
și tinerii martirizați
surîd în sicriele lor.

Noi, cei puternici, pășim
peste satele fumegînd pînă-n zare,
și iarba țîșnește printre ruinele negre,
și graurul își înalță cîntecele
peste cuibul său carbonizat.

În colibele joase de la marginea drumului
trezim sugacii şi ei ne zîmbesc,
iar bătrînul muribund
mîna şi-o ridică binecuvîntînd —
ochii lui au văzut izbăvirea.

Ştergeţi sîngele de pe mîinile voastre, călăi, —
vă trece timpul curînd!
Ascunde-ţi-vă banii, îmbuibaţilor, —
vă trece timpul curînd!
Împerecheaţi-vă, neputincioşilor, —
vă trece timpul curînd!

(Petre Stoica)

FĂRĂ SĂ PRIVESC PE NIMENI

Voi pleca
fără să privesc pe nimeni...
Cineva mă va plînge poate,
cineva o să-şi ascundă un zîmbet

Nu voi lua cu mine mare lucru:
cîntecul păsărilor negre
şi al neliniştii
pe care voi nu aţi simţit-o. —
Cîntecul bucuriilor vieţii
nu pot să-l povestesc decît acelora care
ştiu ce-i suferinţa

şi cunosc cîntecul sevei
în nopţile de primăvară!

(Taşcu Gheorghiu)

NORI

Norii copilăriei mele călătoresc neschimbători
şi furnica nu spune
încotro se grăbeşte.
Am trăit, am iubit
şi la treizeci de ani
m-au îmbrăcat în haină de puşcăriaş.
Privesc mereu norii —
numai dorinţa e veşnică.

Iubirea a murit, s-a-năbuşit
şi a fost sugrumată.
Sub poala zidului alb
femeile condamnate împletesc
cununi de păpădie
pentru iubiţii lor
şi pe zidurile de piatră ale temniţei
ele au scrijelit
dragostea lor bolnavă.

Cine ştie
dacă asta e viaţa
ori
aceea ce-a fost?

Îmi ascund mereu obrazul.
Acolo sus
norii copilăriei mele
alunecă încet.

(Tașcu Gheorghiu)

ȘUVOIUL DE FIER

Tot ce se întîmplă în aceste zile și după aceste
zile
treacă prin mine asemenea unui șuvoi de fier,
ca focul și gheața.
Astfel încît întotdeauna să spun numai adevărul,
mai mult: ceea ce mă atinge pe mine însumi.
Astfel încît, atunci cînd pîinea o împart copiilor
mei,
să nu-i pot uita pe cei cărora ea le lipsește.
Astfel încît, dacă azi viețuiesc liniștit în căminul
meu,
să nu uit niciodată pe cei urmăriți de ucigașii
legii.
Astfel încît în palmele mele străine muncilor grele
în fiecare clipă să simt palmele fraților mei
muncitorii,
așa cum le-am simțit, pe vremi de restriște,
palmele
grele, harnice, bune, care nu s-au întîlnit în zadar.
Astfel încît ochii mei să nu zboare cu rîndunelele
și cu norii,
ci să năzuiască s-ajungă la tot ce se întîmplă, la
tot ce e trainic,

cercetînd urîciunea din timp, ceea ce dimineața
creează.
Astfel încît ceea ce oamenilor li se întîmplă în
timpul vieții mele
mi se întîmplă și mie și mă inundă ca un șuvoi
de fier
și mă face adevărat și pur,
la fel cum adevărată și pură
e lupta pentru pîine și pentru libertatea
omenirii.

(Petre Stoica)

SCRISOARE IUBITULUI

Minune sfîntă-i să trăiești, iubitul meu!
Să-ți chemi trecutul, să vezi viitorul.
Să simți în mîini ziua de azi,
cu lanțurile dintr-o dată prea ușoare.

Undeva, mîini de copil gingașe construiesc
întîia roată de apă-a primăverii,
în cea dintîi cascadă-a primăverii.

Copilul nu se mai gîndește-acum la mine,
iar pe tine te-a uitat
de mult de tot.
Dar, în adîncul inimii, poartă
aducerile-aminte neștiute ale iubirii noastre.

Cînd păsări zboară peste zidul închisorii,
eu mă gîndesc la tine şi mă bucur
că numai tu mi-ai stat în urmă şi-mi stai înainte,
că nu a fost o întîmplare,
că, după toate legile-omenirii,
noi vom fi veşnic alături.
O, fericit copilul care
nu ştie nimic
de nopţile-n negre văluri,
cînd, frîntă, numele tău îl strigam
de pe ţărmul
rîului îndoliat al morţii...

(Taşcu Gheorghiu)

DORINŢĂ

Eram ca moartă
şi te uitasem.
Zilele de cenuşă se scurgeau prin mine.
Le număram pe degete
şi nu simţeam nici bucurie, nici durere.
Atunci, o melodie
trecu prin zidurile mari de piatră.
Sîngele cald zvîcni în mine,
tremuram
gîndindu-mă la tine în noapte.

O, de-aş putea să-mi reazim încă o dată
de umărul tău fruntea palidă şi grea,
atît de grea de ură, de dragoste.
A fost un vis îndepărtat,

precum un nor
întrezărit în orele plimbării
din curtea cenuşie-a închisorii.

(Taşcu Gheorghiu)

CĂMINUL

Căminul e foşnetul fustelor mamei,
sînt feţele de mese cu dungi cenuşii,
şi masa cafenie, şi dulapul
cu uşile pe care n-ai voie să le-atingi.
Căminul e zumzetul liniştii,
cînd toţi copiii-s la şcoală.
(Cine şopteşte? Cine vorbeşte,
de vreme ce nu e nimeni acasă?)

Căminul e uşa trîntită după-amiază, pantofii uzi
şi certurile cînd ni se-mparte pîinea, la masă,
(care să ia felia cea mai mare?)
şi ce se cumpără din leafă...
Căminul e mama şi cum se poartă mama cu tata
(despre asta nu se vorbeşte, ne facem că nu vedem
nimic din ceea ce, totuşi, există!).

Tata e frumos şi deştept, în ochi
are un fîlfîit de steag,
visele lui ajung pînă la nouri.
Dar grea e speranţa, şi el îşi sprijină fruntea,
adesea, de masa din bucătărie
(banii nu ajung niciodată).

Dar casa e mai ales mama,
    grija din ochii ei buni
şi mîinile ei, cînd degetele triste
numără chitanţele de la Muntele de Pietate
şi banii (care nu ajung niciodată).

Căminul e gingăşia dorită,
sînt vorbele aspre,
bosumflarea din ochii surorilor.
(să plece, să plece din cuibul acesta
unde nimeni nu-l înţelege pe cellalt!).

Casa n-o poţi lăuda în poem,
nici un cîntec nu îi poţi scrie,
doar în tăcere poţi să te miri că *este*
şi nu poţi scăpa dintr-însa vreodată...

(Veronica Porumbacu)

Helvi Juvonen

(1919—1959)

COPIL GĂSIT

Copil găsit
desprins de stînca maternă
departe purtat de gheaţă
de gheaţă lăsat în urmă
în pădure un străin
singuratic.

Nepăsător, cînd copiii
se joacă în preajmă-mi,
nepăsător, cînd zăpada
cade pe umerii mei. Dar
lăsaţi-mă aşa, necioplit:
eu stau şi visez mormăind ca un urs.
Şi nu spuneţi că-s rece. Mă încălzesc şi eu
cînd străluceşte ziua.

(Petre Stoica)

În viață? În țara muritorilor
cu lungi gheare cornoase, zburlite.

Urechea nu pricepe cuvîntul de pe buze,
ochiul caută ochii, citesc pustiul scrierii albe,
ușa pădurii nu se mai deschide niciodată,
de sus, cerul nu mai întinde cearșaf de zăpadă —
cu inima veselă ori tristă poate
cel desculț pășește pe drumul cotit.

Blana — i-au jefuit-o și i-au smuls ghearele?
Dinții s-au fărîmat în gură încet?
Vîntul rîde, mă răsucesc în vînt.
Ziua rîde, mă lovește în ochi.
În craniul meu rîd cu propriul meu rîs.

Ușa din pădure nu se va mai deschide niciodată.

(Petre Stoica)

Eeva-Liisa Manner

(1921)

LEGENDĂ

Amurg străin ca licărirea despărțită de lumină.
Copacii despuiați de umbre, de cîntecul vîntului
și îndărătul copacilor depărtare pustie, chipul de
amurg al frunzelor.

Și fluviul trece întunecat prin amurg,
vis, despărțire, liniște,
o, somnul liniștii!

Și totuși, cu apele acolo se trece-n uitare
ceea ce numim iubire, legendă, uitare; liedul
și-l cîntă străină și frumoasă,
pleacă cu ochii încremeniți și cîntă

într-una tristețea, dar nu încetează să spere
timp să apuce ca pasărea
în zbor — și, totuși, timpul i se irosește în zbor —
pescuiește vise din fluviu,
liedul și-l gravează în argintul salciei.

Sălciile, cele mai mici creaturi ale Domnului, plîng
ori de cîte ori iubirea porneşte în pribegie,
cu ochii amurgului lîngă torentul uitării —
plîng şi plîng. O, lied al legendei,
amintire, o, lied al legendei!

(Petre Stoica)

IARNĂ

Vîrtej de frunze, de ore, de anotimpuri
din încăpere în încăpere.
Zăpada se învălură, steagurile beznei în fereastră.
Golul izbeşte zidul, casa se lărgeşte în alb,
umbrele scad, propteaua umbrelor gemînd.
Pe picioarele de jder zăpada îşi depune
cuibul în ungherul încăperii.
Ochii, geamuri subţiri, sînt acoperiţi de gheaţă.
Drumul rătăcitor al pasărei stă scris pe pereţi.
Cade, oriunde cade, mîna nu dă căldură.
Vocile moarte
aici
rătăcesc doar din perete-n perete,
se cuibăresc în părul meu,
în zăpada uşoară a simţurilor
care acoperă adîncurile,
marginile prefirate,
întunecimea înăbuşitoare, şi şoarecii dornici de
viaţă.

(Petre Stoica)

* * *

Iată-mă acuma bătrînă: mulţumită
cu orezul şlefuit, cu simpatia animalelor,
nu mi-a dat lumea grăunţe mai bune.

Deoarece cîinele docil ascultă atent, nesătul,
e răbdător şi cunoaşte destule
despre lucrurile pădurii, ale veşniciei şi ale vîntului,
nemărginirea şi intuiţia sa le întrec pe-ale noastre.

Iar orezul e hrănitor, nuca e grasă,
împăpuşată-i ca o crisalidă a viermelui de mătase;
prăjite, boabele au gustul inimii
şi fierbinţi, pe limba mea clocotesc vioi:
Le mănînc cu degetele ce-au pipăit atîtea
zădărnicii,
sătulă-s şi mulţumită şi pregătită pentru smerenie,
un destin străin şi îndelungat
aici, în această colibă,
în casă, între zidurile de hîrtie fărîmicioasă,
ce pare să doarmă,
dar care în nopţile vîntoase necontenit se ridică,
la fel unei corăbii uşoare vîsleşte-n necuprins
de la o stea la alta,
avînd drept timonier curajul, luna drept felinar
şi zodiacul drept hartă:
timpul cască — goneşte viclenia aerului, vînturile,
oferind fiecăruia o soartă şi spaţiul de care-i lipsit,
cînd semnele-s priincioase şi vremea ce zăboveşte
îşi abate privirea.

(Petre Stoica)

Kirsi Kunnas

(1924)

LUNTREA LUNECĂ-N LUMINĂ

Adesea, dimineața cînd mă trezesc
aud o melodie
care mă cheamă de departe
undeva, într-un loc care era și de unde
revin într-o clipă.

Acum, în luntre,
fără să mă gîndesc la nimic, privesc înainte —
lopata se cufundă-n apă,
valul face oglinzi,
vîntul aduce de pe mal miresmele izmei
și de pe stîncă o rîndunică bate din aripi și zboară
ca să revie,
aud o melodie,
din umbră luntrea lunecă-n lumină,
văd: stînca și cîntecul, ceva
ce-a fost odată, ceva ce doream,
pe unde singură stam, și de unde singură mă-ntorc,

asemeni celui despre care spune-un basm:
vrăjit, el auzi sirenele cîntînd

pe cînd privea lopata cufundată-n apă
și malul care-ncet se depărta.

Se depărta — și-atît.
Fără întoarcere.

(Tașcu Gheorghiu)

CÎNTEC DE DIMINEAȚĂ

Se-naltă-n ceruri stîncă sumbră,
cu umerii-mbrăcați în umbră
de pinii-ncremeniți în față.
Prin neguri, lunecă ușoare
un roi de-ostroave plutitoare
pe lacul, un imens smarald.
Un val în somn s-a ridicat
și-ncet pe țărm a lunecat.

Fug toate liniile de noi
ca umbra peștilor tăi moi,
fug liniile tremurate,
te uită cum de noi fug toate —
sub pașii-mi umbrele se-adună
sub ochi, sub mînă.
Unde te duci? De ce nu strigi?
Nu ești,
nu ești aici?

Stînca dreaptă,
pădurea te-așteaptă,
negura cade cu părul fluturînd
și brațele-ntinse în vînt —
ca păsări ostroavele lunecă.
Pe lacul ce fumegă,
florile de noapte
se-nchid —
lacul așteaptă.

(Tașcu Gheorghiu)

Aila Meriluoto

(1924)

MÎINILE GOALE

Două mîini goale
mi-au dat cei puternici.
Nimic altceva.

— Rezistă, de poți,
te îneacă, de nu poți!

Au lovit.

Mîinile goale
să mi le ridic,
apărîndu-mi
capul plecat?

Sau să mă-aprind,
să strîng pumnii
mîinilor ce-și află, trezite, puterea,

şi să lovesc,
să lovesc şi eu —
ca pînă şi stelele să cadă de pe orbită?

(Veronica Porumbacu)

DUMNEZEUL DE PIATRĂ

Doamne, vreau, vreau, vreau!
Cerşind, rugîndu-mă, blestemînd, vreau!
Deschide porţile, deschide-le —
Deschide-ţi ochii, Tu, neclintitule!
Iată! O mie de nume iubitoare
plîngînd se aruncă să-şi apere pruncii
de-acest zid ce se năruie, de acoperişul căzînd.
Lumea e înmormîntată în scrîşnet şi groază.
Lacrima sapă morminte în suflet.
O rană pe viaţă, amară, adîncă...
Doamne, strîng pumnii, şi vreau!

Cine eşti? Te privesc, amuţind de spaimă,
chip încremenit, de piatră!
Nări trufaşe, nu respiră viaţa;
gură de piatră, braţe de piatră;
ochii, iartă-mă — nu, asta nu! —
ochii ţi-s goi şi orbi ca mormîntul;
răni fără viaţă, zeu rece, de piatră,
nu El este izbăvitorul.

*

Îţi strîng mîna, soră şi frate,
şi mută ies dintre ruine.

O lume nemîngîiată şi sumbră ca o fîntînă,
viaţă ori moarte — unul şi-acelaşi lucru —
şi, totuşi, renaştem din fum şi ruine,
renaştem, putere cumplită de piatră,
mulţi şi aspri, şi palizi, renaştem,
mînioşi şi sfidători,
abia mîine renaştem,
tu, chip de piatră, piept rece de piatră,
statuie de piatră a zeului.
Legănam de mult un vis fără vlagă
şi noaptea cădea peste zori.
Tenebre intrau cu veciile-n ziuă.
Zeu-şi nălţase obrajii de piatră.
Dar am crescut din tenebre,
noi înşine piatră, noi înşine noapte.
Zeu falnic de piatră, tu care acum ne-ai trezit,

zămislindu-ne-asemenea făpturii tale.

Reci sîntem — pînă mîine!

(Veronica Porumbacu)

Marja-Liisa Vartio

(1924)

VISUL COPILULUI

E noapte.
O curte întunecată.
O casă cu pereți albi.
Doarme un copil în odaie.

Îndărătul lacului se ridică vîntul.
Trezește copacul din curte
și copacul pășește în visul copilului.
Și crește vîjîind.

Iată că vîrful său a și atins acoperămîntul cerului,
crengile i se lărgesc deasupra pămîntului
și copilul întrezărește:

pe crengile copacului e-o biserică, o casă,
o vacă, o oaie, un cal,
cocoșii cîntă
și pe-o creangă
stă același cizmar
care ieri pe banca din odaie
cîrpise pantofii copilului.

Nici mama,
nici orga bisericii, nici îngerii chiar
nu cîntă atît de frumos ca frunzele copacului.
Iar copacul știe:
că acoperișul lumii nu cade,
că marginea lumii nu se prăbușește pe cap
atîta timp cît crengile copacului din curte
îl țin în palme.

(Petre Stoica)

ARCAȘUL

Ochii lui caută mereu spre pădure.
Am văzut cum îi cădea pîinea
din mîinile sale-obosite,
cum își părăsea prietenul la mijlocul unui cuvînt
și-o lua spre pădure.

Noaptea îl chinuiesc visele.
Cu toate că-i toamnă, el aude cocoșul sălbatic,
ca și cum ar fi vremea
topirii zăpezilor.
El vede lupii intrînd
prin acoperiș și ieșind prin pereți.
Un urs îi intră pe ușă și îi întinde o labă.
Un elan pîndește îndărătul ferestrei
și-și freacă fruntea de geam.
Coarnele lui sînt o neagră cunună în fața cerului.

Prin vis
îi bat aripi de lebede
și parcă îi cîntă privighetoarea
frumos pe acoperișul colibei —
surîde în somn ca un copil —
și se trezește în zori la cîntatul cocoșilor,
la ciripitul de vrăbii.

Pe stînca sură.

(Tașcu Gheorghiu)

Lasse Heikkila

(1925)

VERSURI CĂTRE UN PRIETEN

Răsfoiesc cartea zilelor uitate:
îngustele lor văi sînt mute.

Cîntăresc procentul de creștere,
calculez randamentul vieții;

pipa îmi ține tovărășie,
și visurile
pe care le văd în fundul pipei.

Nu am decît zile uitate
și dragostea pentru aceste zile
pe care le voi uita.

(Tașcu Gheorghiu)

*
* *

Iubirea mea
(n-am nici o iubire —
cine are vreo iubire?),
valurile sînt nişte exploratoare:
descoperă un ţărm,
se reîntorc şi povestesc
miracolele lor.

Eu sînt apa,
tu eşti pămîntul:
te caut,
întind mîna
şi te ating,
apoi plec
şi topesc în suflet
miracolul meu.

(Taşcu Gheorghiu)

Lasse Nummi

(1928)

CĂRĂRI DE PRIMĂVARĂ

Eu nu sînt un iezer, dragostea mea,
lasă largile prăpăstii salturilor lor...

Nu. Asemeni unei capre, ea sare de pe-un colţ pe altul,
Ea zboară ca o pasăre. Eu — după ea, ca o broască.

Dragostea mea vie şi sprinţară,
eu nu sînt un castor.
Lasă torenţilor repezi zbenguiala lor.

Nu. Ea sare în cascadă, dragostea mea fragedă şi sălbatică.
Eu o urmez şi mă-ntreb: Mă vor plînge crizantemele toamnei?

Ascultă, dragostea mea cu ochii de zîmbet.
Nu sînt o gazelă!
Lasă întinsele cîmpii pentru galopul lor zvelt.

Ea nu mă ascultă, dragostea mea cu ochii de zîmbet.
Clipeşte şi iat-o, gonind prin livezi,
îşi bate joc şi rîde de-ncetineala mea: Broască,
broască ce eşti!
Eu o urmez, gîfîind şi suflînd ca un bivol.

Nebuna trece astfel prin livezi, torente şi munţi.
Şi unul încă şi mai nebun după ea rătăceşte să-i
frîngă inima.

Pe la amiază, în faţa noastră se deschide valea.
Şi în umbra fragedă a văilor înfloreşte castanul.

(Taşcu Gheorghiu)

CĂTRE ZEUL PESCUITULUI

Prea aurit e Buda pe tribuna înaltă, nu
discut cu el — rămînă deci în lotusul lui privat
şi rostogolească mai departe torentul. Cu tine însă,
zeu al pescuitului, care în apele ţărmului spionezi
cu plasele pînditoare — ţie-ţi vorbesc: nu ai putea
nevăzutule, tu, să umpli cu apă casa, pretutindeni
sub noi să înoate peştii — în peşti să prefaci
vorbirea noastră
ca astfel de pe buzele mele cuvintele să înoate
spre părul lui — în iarba mării şi deasupra nisipului
de aur
unde se înalţă conture de scoici sau corali?

(Petre Stoica)

Paavo Haavikko

(1931)

*
* *

Şi în crengile copacului pe care-l zăresc, reţin clipa
visării
cînd noaptea depăşeşte ziua; toamnă-i pe
şesuri,
şi stolul de păsări se scurge prin stingerea ochilor,
singur încălzeşte-te
dacă urmele îngheaţă la temelia unei
albăstrimi,
subţire e cerul, pierde poverile şi desprins e
sufletul acum.

(Petre Stoica)

*
* *

La cimitir, în această împrejurime cutreierată de
vînt,
sub brazi, pe locul acesta,
m-am oprit şi am revenit pe alee.
Vîntul suspina printre copaci, şi mă gîndeam la
cele trecătoare,

la ziua de ieri, la părintele vîntului, la neliniștea
pricinuită de neliniștile mele, la faptul
că pribegeam fără să regret pe cineva,
fără ca cineva să regrete ceva
în această împrejurime cutreierată de vînt.

(Petre Stoica)

*
* *

Un făcăleț de aur învolbură frunzele.
Veneam cu bacurile, iarna trece pe rîu în sus,
zăpada cade alene pe munți,
e tîrziu, porțile se închid. Vinul a fost băut,
cu bacurile plec, dar spune
cît timp mai e de vîslit pe torentul de gheață
pînă la porțile inimii?

(Petre Stoica)

Väinö Kirstinä

(1936)

ÎNCEPUT DE MAI

I

Era la început de mai.
Ne-am dus să bem puțin și să dansăm.

Ea mi-a cerut să-mi scot și ceasul de la mînă.
M-a rugat să nu o zgîrii cu inelul.
Cîmpiile verzi
tunau sub copitele cailor sălbatici.
În spațiul cîmpiei erau o mie de boi, o mie de boi!
Trandafirii izbucneau din toate cele atinse de
mîinile noastre!
Casele se clătinau trecînd pe lîngă noi.
Teii se încovoiau. Pereții se îmbrățișau.
Pe lîngă noi păși un om, era pe pămînt.

II

Am citit o mie de cărți,
și o filă albă este acum la fel de frumoasă,
mai frumoasă decît o filă așternută cu litere.
Am ostenit să învăț capcanele tale, moarte.
Acuma știu
că odată vei da la o parte piesele mobile ale
mitralierei tale,

că odată o vei descărca,
şi că poţi transforma în cenuşă pînă şi pe-un ministru,
că vei săpa o galerie de mină şi sub acoperişul
tiranului
care vrea să-şi sporească imperiul
şi e gata să se descotorosească de umbra sa.
Eşti scrisă sub frunţile tinerilor
care chiuie şi dansează;
în joacă îţi îndrepţi arma spre ei,
şi iată, ei cad în noroiul nopţii
cu capul înainte.

III

Pe masă vinul se ofileşte ca o floare.
E început de mai.
Opreşte-i ofilirea.
Floarea, vinul, buzele, fructul:
opreşte-le ofilirea.

IV

Un taxi enorm:
şapte caturi, şi viteza,
şi noi în celulele sale.
Totul e joc — în fiece clipă.
O lumină verde arde — şi se-nroşeşte,
şi fierul se-ncovoaie,
şi veştmintele-s sfîşiate, şi sfîşiată e carnea.
Bea, frate, e seară.
Şi va veni o noapte fără de sfîrşit.
Disperarea e fără de margini.

(Petre Stoica)

Pentti Saarikoski

(1938)

DIANA

Pe drumul spre insulă, vaporul de lemn.
Marea-i de netezimea oglinzii.
A fost de netezimea oglinzii. Mi-am notat în
memorie:
„Cer. Pavilion de distracţii. Aprilie.
Diana Nemorensis."

În vapor sînt multe cămăruţe
în care lumea stă aşezată pe bănci —
şi multe dulapuri goale
fără uşi.
Marea a fost de netezimea oglinzii. Scriam:
„În oglinda Dianei luna era un ornic anunţîndu-ne
vesele timpuri!"

Cercetam toate încăperile,
nasul mi-l vîram în toate dulapurile.
Scriam: „Mă gîndesc la tine.
Aici sînt multe cămăruţe şi dulapuri goale.

Gîndindu-mă la tine, mă tulbur."
În pavilionul de distracții îndărătul ușii crăpate
Diana păzește luna.

(Petre Stoica)

PĂPUȘA

După ploaie cerul e de culoarea ochilor de lup.
În pădure fetița își hrănește păpușa cu flori de
coacăză neagră,
fiindcă lumea e străvezie
și păpușa are un ochi de lup.
Și fiindcă lumea e străvezie,
își zice fetița, pleacă să înoate,
coboară în apă, saltă picioarele
și înoată.

(Petre Stoica)

*
* *

Visele găinilor întunecă pomul.
Un pom pe pajiște ca o sticlă așezată pe cap,
frunzele stau neclintite.
Gol e ciorapul vîntului, zeul vîntului umblă
desculț,
bărcile rămîn neclintite
pe lac.

(Petre Stoica)

*
* *

Ca portocale ți se rostogoleau stelele în poală,
untdelemnul vărsat noaptea pe pietre fierbinți:
un stol de păsări lunecat din păr
cum cade un văl de mireasă, — peștii se suie pe
uscat și-ți ies
înainte în nisip:

în timp ce te bălăceai, ușor plutea vălul pe valuri,
dar peștii se înecau în nisip.

(Veronica Porumbacu)

POEŢI FINO-SUEDEZI

Gunnar Björling

(1887)

TOTUL E CENUŞIU ŞI ALBASTRU

Liniştita bătaie din aripi
a pescăruşilor şi a raţelor sălbatice
şi precum la niponi
o luntre de pescuit,
şi totul e cenuşiu şi albastru,
la fel ca odinioară,
în lumina soarelui
şi-n scînteierea liliacului
aici, dedesubt.
O velă albă
pe cea mai albastră apă.
Cea mai cenuşie claritate
deasupra toamnei, zi
a măreţiei şi a tihnei,
zboară, o, zboară, norule alb,
zboară în această
zi a cerului!

(Petre Stoica)

UŞA ÎNALTĂ CÎT CERUL

Uşa înaltă cît cerul
în tine şi în mine
uşa înaltă cît cerul
nimeni nu trece prin ea
nimeni nu trece prin uşă
astfel că peretele crapă şi acoperişul se surpă
şi temelia se clatină
şi crestele zidului se prăbuşesc lovite în inimă.
Dar degetul tău aduce mîngîiere
şi mîna ta aduce mulţumire
şi ochiul tău inima.

(Petre Stoica)

STINS ERA TOTUL...

Stins era totul, zeii mei se sparseră-n ţăndări.
Atunci am venit la tine, nu ştiam cine eşti.
Am venit ca o pală de vînt în noapte.
Am venit pe neaşteptate, ca tine: erai acolo!
Am venit cum vine fericirea, cînd toate răspunsurile
au amuţit
şi luminează doar o-ntrebare.
Am venit ca furtuna, ca o aversă —
şi în amar ai aprins
înaintea ochilor mei un alt răsărit.

(Veronica Porumbacu)

* * *

Sînt o cupă de dor pentru dorul trupului meu,
Sînt o mlaştină-n care nu se scufundă nimic,
Sînt stilul ogivelor pentru cel care a rotunjit
cvadratura cerului.
Primesc premiul pămîntului.

Pornesc la drum să aflu unicul Cuvînt,
Singurul cuvînt care-adună o mie de cuvinte
căutate,
Singurul cuvînt atotcuprinzător al trecutului tău
şi al meu,
Singurul cuvînt e mia de mii de cuvinte ce nu se
opreşte din mers şi nu dispare zburînd.

(Veronica Porumbacu)

Edith Södergran

(1892–1923)

ȚARA CARE NU E...

Mi-e dor de țara care nu e,
tot ce este am ostenit să doresc.
Luna-mi vorbește în rune de-argint
despre țara ce nu-i.
Țara unde orice dorință se-mplinește ca prin
minune,
țara unde cad orice piedici,
țara unde ne răcorim sprîncenele noastre rănite
cu rouă lunară.
Viața mi-a fost o fierbinte-amăgire.
Dar un lucru tot am găsit, un singur lucru am
cîștigat:
drumul spre țara ce nu e.
În țara ce nu e.
Iubitul îmi umblă cu-o scînteietoare cunună pe
frunte.
Cine-i iubitul meu? Noaptea e neagră,
și stelele tremură să-mi dea un răspuns.
Cine-i iubitul? Care-i e numele?
Cerurile-și urcă bolta lor mai sus, tot mai sus,
și fiul omului e înecat în neguri nesfîrșite
și nu primește nici un răspuns.
Doar copilul e o certitudine.

Și își ridică mîinile sale mai sus decît toate cerurile.
De la el îmi vine răspunsul:
sînt singurul pe care-l iubești
și-l vei iubi totdeauna.

(Veronica Porumbacu)

FACLA

Facla vreau să-mi aprind peste tot pămîntul.
Să ardă facla
în orice curte noptatecă,
în Alpii cu cerul binecuvîntat,
în tundrele cu cerul melancolie.
Faclă a mea, luminează obrazul celui înspăimîntat,
celui blînd, celui întunecat și impur.
Un zeu bun vă întinde mîna:
nici o singură clipă nu trăiește omul fără frumusețe.

(Veronica Porumbacu)

FATA BLONDĂ-A PĂDURII

N-a fost, ca ieri,
nunta fetei blonde-a pădurii?
N-au fost, ca ieri, atît de veseli mesenii?
Ea era pasărea ușoară, pîrîul limpede,
ea era tainicul drum și tufișul cu rîsete,
ea era noaptea de vară beată și îndrăzneață,
ea era fără rușine, rîdea fără măsură,

ea era fata blondă-a pădurii;
împrumutase fluierul cucului,
mergea cu pas jucăuş din lac în lac.
Cînd fata blondă-a pădurii îşi serba cununia,
nu era nici un nefericit pe pămînt:
fata blondă-a pădurii nu ştie ce-i dorul,
are păr despletit şi potoleşte visele,
e palidă şi trezeşte dorinţele.
Fata blondă-a pădurii îşi serba cununia,
brazii erau atît de mulţumiţi pe colina de nisip,
şi pinii atît de mîndri pe povîrnişul abrupt,
şi jnepenii-atît de veseli pe costişe, în soare,
şi florile toate purtau colerete albe.
Codrii îşi presărau polenul în inimile oamenilor,
lacurile scînteietoare înotau în ochii lor,
şi fluturii albi veneau şi plecau înaintea lor.

(Veronica Porumbacu)

DESCOPERIRE

Iubirea ta îmi întunecă steaua —
luna se ridică în viaţa mea.
Mîna mea se simte străină în mîna ta.
Mîna ta e numai jind.
Mîna mea e dor înfocat.

(Petre Stoica)

TAURUL

De ce întîrzie taurul?
Firea mea e-o pînză roşie.

Oare nu văd ochi bălţaţi de sînge,
nu aud răsuflări gîfîite,
nu tremură pămîntul sub copite nebune?
Nu.
Taurul umblă fără corn;
stă în faţa ieslei
şi îndărătnic îşi mestecă fînul aspru.
Pînza cea mai roşie
flutură nepedepsită în vînt.

(Petre Stoica)

AI CĂUTAT O FLOARE

Ai căutat o floare
şi ai găsit un fruct.
Ai căutat un izvor
şi ai găsit o mare.
Ai căutat o fată
şi ai găsit un suflet —
şi eşti dezamăgit...

(Petre Stoica)

IADUL

O, ce măreț e iadul!
În iad nu vorbește nimeni de moarte.
Iadul e zidit înlăuntrul pămîntului
și-i înfrumusețat cu flori de jăratec...
În iad nimeni nu spune cuvinte deșarte...
În iad nimeni n-a băut și nimeni n-a dormit
și nimeni nu zăbovește și nimeni n-are tihnă.
Nimeni nu vorbește în iad, și totuși strigă cu toții,
lacrimile aici nu-s lacrimi și mîhnirea și-a pierdut
puterea.
În iad nu se îmbolnăvește nimeni și nimeni nu
obosește.
Iadul e același mereu. Iadul e veșnic.

(Petre Stoica)

STELELE MIȘUNĂ...

Stele se înalță! Stelele mișună. Splendidă noapte.
Mii de mîini își ridică vălul de pe față, înaintea
vremilor noi.
Vîrsta cea nouă privește pămîntul: o privire
de flăcări.
Încet se strecoară pasiunea în inima omului.

Pasiunea de aur îmbrățișează începutul omului cu
patima vinelor tinere.
Omul deschide ferestrele dorurilor necunoscute.
Omul uită de toate, ca să asculte cîntul terestru
al unei voci noi.

Fiecare stea aruncă o pară pe pămînt cu o mînă
sigură: monedele sună!
Fiecare stea emană molipsirea creației:
o boală nouă, fericirea cea mare.

(Veronica Porumbacu)

ȚIGANCA

Sînt o țigancă dintr-o țară străină,
țin cărțile de joc în mîinile tuciurii pline de taine.
Trec zile și zile, mereu monotone și mereu felurite.
Îndărătnic îi privesc pe oameni în față.
Cărțile mele ard: Ce știu ei?
Știu ei oare că imaginile trăiesc?
Știu ei oare că fiecare carte-i un destin?
Știu ei oare că fiecare carte ce-mi cade în mînă
are mii de tîlcuri adînci?

Nimeni nu știe că mîinile astea caută ceva,
nimeni nu știe că mîinile astea au fost predestinate
cu mult înainte.
Că mîinile astea sînt obișnuite cu toate lucrurile
și totuși pretutindeni se prind numai de un vis.
Puține mîini ca astea se mai află în lume.

Aceste minunate mîini de răpitoare
sub pînza roșie le ascund
în melancolie și încăpățînare, aceste mîini
puternice și împodobite cu inele.
Ochii aceștia negri privesc în dorul fără sfîrșit.

Aceste buze roşii ard într-un foc de nestins,
aceste mîini nepăsătoare îşi vor împlini ţelul
în posomorîta noapte iluminată de flăcări.

(Petre Stoica)

ULTIMA FLOARE DE TOAMNĂ[1]

Sînt cea din urmă născută floare a toamnei.
Am fost legănată în leagănul verii,
am stat de strajă cînd da să muşte vîntul din nord,
îmi arde în roşu obrazul,
odinioară alb.
Sînt ultima floare de toamnă.
Sînt cel mai tînăr copil al primăverii-ngropate.
Să mori cea din urmă — e-atît de uşor;
am văzut lacul minunat de albastru,
am simţit vara moartă răsuflînd sclipitor,
caliciul nu-mi mai poartă altă sămînţă decît a sfîrşitului.
Sînt ultima floare de toamnă.
Am văzut universul încremenit al toamnei,
am văzut lumina prietenă a două inimi depărtate,
e atît de uşor s-o urmezi,
acum voi închide poarta cea de pe urmă.
Sînt ultima floare de toamnă.

(Veronica Porumbacu)

[1] Poezie scrisă cu puţin înainte de moartea poetei.

Elmer Diktonius

(1896)

ŢĂNDĂRI MOHORÎTE ÎN MARE PARTE

Bolovanul mă-nvaţă liniştea lui:
să fii, să aştepţi —
totul se petrece, cu timpul;
cu timpul toate se şterg;
bolovanul mă-nvaţă:
să fii, să aştepţi.

Loveşte-mă cu pietre fierbinţi,
şi-n lavă roşie sapă-mi mormîntul,
leşul mi-aşterne-n pămînt fumegînd,
pentru ca sufletul meu să simtă aeasă,
cu flacăra inimii lîngă inima ta,
cu buzele poetului pe gura vulcanului.

(Taşcu Gheorghiu)

MORMÎNTUL DICTATORULUI

Primăvară
pe mormîntul

dictatorului,
un vînticel
pe monumentul teroarei.
Mîinile sale —
aidoma răsufletului înghețat
de pe numele lui —
au pierit o dată cu el însuși,
intrînd în neamul uitării.

Dar unde-s cuceririle lui formidabile,
înfricoșătoarele acvile ale drapelelor sale?
În desișul sălciilor dai de cuibul sifilisului.
Miliarde de anemone
acoperă mormîntul dictatorului,
flori diafane, efemere
unduiesc deasupră-i în vînt.
A împilat popoare, state,
dar unde-i acum?
Miliarde de anemone
răsar printre ruine
și-n flăcările primăverii, aburinda țărînă
rîde de zădărnicia morții.

(Petre Stoica)

JAGUARUL

I

Din frunzișul verde țîșni:
ochii roșii —
scîntei triunghiulare:

pete-pete,
mustăți de pisică mișcătoare ca valul,
gheare de pradă...
Zboară, jaguar al inimii!
Da, zboară și mușcă și rupe și sfîșie!
Înfige-ți ghearele în morala lor!

Dator ești să muști cît viața îți dăruie doar mușcături,
să sfîșii e sfînt cînd totu-i cariat și e putred,
să rupi hidoșenia vieții,
ca frumusețea deplină să poată răsări din pămînt.
Așa sîntem noi — noi doi — lucrarea mea și cu mine: o gheară,
o vrere sîntem, o pereche de căngi, un dinte
crescut îngemănat, o mașină care izbește.

Vom ucide țipătul nesimțitorilor,
mila celor neinimoși,
neputința celor puternici,
slăbiciunea păcătoasă a celor buni.
Vom face să se nască oameni în stare să lupte,
lor le vom face loc;
vrem să vedem într-o zi
cum dansează petele de soare.

II

Nu te gîndești
că labele puternice sînt și ele sensibile și la blîndețe
și la durere?
Nu te gîndești
că jaguarul are o inimă?
Că are
un tată, o mamă a *lui*, și pui?

Sălbăticiunea e uriașă,
răcoros e vîntul de toamnă,
adîncă în măduva vieții lui de jaguar
deznădejdea singurătății.
Jaguarul poate săruta o floare.
Are lacrimi,
e sentimental.

III

Noapte.
Cascada murmură în depărtare.
Jaguarul doarme.
O furnică îi linge laba.
Cine șoptește:
„Mîine
ai să vezi cum dansează petele de soare!"

IV

Dansează petele de soare!
Totul se-nvîrte ușor mlădios.
Dintr-un salt
jaguarul se repede
în creștetele spilcuiților.
Ascultă rîsul de stele în răgetul lui!
O tumbă fulgerătoare, un salt de sus —
ca o săgeată-mplîntată în pieptul pămîntului!

(Veronica Porumbacu)

ODĂ LUI JAN SIBELIUS[1]

Nici un cuvînt nu se născu orbește
incendiat de sunete;
auzi bucuria, durerea,
torente sălbatice fierb,
apele negre cîntă lebăda din Tuoni —
sună cornul văcarului
din Carelia.

Noapte, ziuă.
Izvorul bogat în adînc.
Mase de sunete ies
din negura forței primare;
mînie —
pînă la transfigurare.
Soare, lună.
Scînteiază aurori boreale.
Ape de liniște,
apoi împăcarea cu moartea...
Omul:
iată viața.
Deplină maturitate în împlinire.
Și sunetele domesticesc viața în zdrențe, a
oamenilor,
cu mîngîierea unui punct depărtat, lîngă zare,
radiind bunătatea ca o inimă caldă.

(Veronica Porumbacu)

---

[1] *Jan Sibelius* (1865—1957) — compozitor clasic al școlii naționale finlandeze, autorul, între altele, al faimosului poem simfonic *Finlandia*.

SUB STELE

Un prunc.
Un nou-născut —
Un nou-născut de culoare roză.

Pruncul scînceşte —
toţi copiii scîncesc —
şi mama îi dă să sugă.
El tace.
Toţi copiii tac în această împrejurare.

Acoperişul e ici-colo crăpat.
(Nu toate acoperişurile sînt ermetic-intacte.)
Prin crăpătură, steaua îşi vîră înăuntru
jilavul bot argintiu,
şi se furişează la căpătîiul pruncului.
Stelelor le plac copiii.

Muma se uită la stea
şi-nţelege —
toate mumele înţeleg şi presimt—
şi îşi strînge la piept
pruncul înfricoşat.
Copilul suge liniştit sub razele stelei,
toţi copiii sug liniştiţi în lumina stelelor.
Habar n-are de cruce.
Nici un copil nu ştie ce îl aşteaptă.

(Veronica Porumbacu)

Rabbe Enckell

(1903)

O, SOARE...

O, soare,
tu, ce-n pînza de paing a razelor tale
ţeşi, ţeşi,
prinzînd şi legănînd inimile una de alta,
leagă
într-o zi, înaintea zorilor tăi,
o inimă
şi de inima mea!

(Veronica Porumbacu)

*
* *

Sărăcia ce mi-a fost dată
în anii de demult, ai copilăriei,
e comoara ce-o port cu mine, avar.

Drumurile ce se mişcă încet în urma roţilor,
fînul în soarele serii aburind, în ocoluri,
negura pe faţa lacului

îmi ascunde ceea ce încă-mi lipseşte şi-abia îmi
dau seama de asta
şi-mi ascunde şi cîte-am pierdut.

O moştenire bogată eşti, sărăcie!
Din inima cu-o singură strună-a încrederii
se înalţă astrul.
Constanţă e numele stelei.

(Veronica Porumbacu)

SPRE ITACA

Să fii purtat de valuri, în somn,
spre casă, în timp ce noaptea şi vîntul din septentrion
şterg cerul şi, nemişcat de pe cer,
Hercule ridică ghioaga.

Purtat de valuri, uitînd de tine,
puternic, bogat, urzind tipare sonore,
dincolo de agitaţia clipelor,
să te cufunzi pe furtună
sub propriul destin!

Să fii purtat spre casă şi să nu fii
acolo unde focul se naşte din auroră.
Numai casa şi noaptea —
somnul zeilor
„asemenea morţii".

(Veronica Porumbacu)

Henry Parland

(1908—1930)

15 POEME

I

Se vînd idealuri —
spui că strigările-au început
dar eu zic că trebuie
să lăsăm din preţ şi mai mult.

II

Evangheliile spune-se
sînt investite cu har —
la fel e şi aceasta:
De patru cuvinte create de diavol
atîrnă toată suferinţa din lume:
urît, frumos, bun şi rău.

III

Am obiceiul să mănînc.
Cineva poate
mi-ar obiecta acest lucru comun.
Dar este oare aceasta o obiecţie?

IV

Copiii
se pot juca
de minune cu moartea.
Iar moartea
se joacă de minune cu pruncii.
Saltă primprejur
rînjindu-şi dinţii, flecărind,
zîmbind.
Copiii beau lapte,
minunat.

V

Mîinile mele au înşfăcat de sus
şi-au tras în jos cîteva stele treierătoare
au stors pămîntul
ca-n fiece potir de floare să mustească sînge
au găsit pe-ntuneric sînii unei femei —
şi mîinile mi-s numai răni şi băşici.

VI

Crezusem
că-i o fiinţă omenească
dar n-am găsit decît nişte vestminte
fără să ştiu
că poate fi unul şi acelaşi lucru
că hainele pot fi şi ele frumoase.

VII

Aţi auzit vreodată
hohotul uriaş de rîs al gărilor
cînd trenul lunecînd năprasnic
le face cu ochiul ispititor:
veniţi şi voi!
Dar gările n-au dat niciodată răspuns chemării.

Ele-şi desfată neclintite ochii
pe zîmbetele îngheţate-ale orarelor
şi hohotesc de rîs privind
cum şinele demente încearcă
în van să se tîrască-afară de pe linia ferată.

VIII

O mamă a venit cîndva la mine:
spune-mi
ce-i lipseşte
dragostei mele?
Copiii mei nu mă iubesc
atît cît îi iubesc.

I-am spus:
Un dram de nepăsare
ce le stîrneşte răceală şi
îndoială, negreşit
că-i lipseşte iubirii tale —
atunci ea fără un singur cuvînt
se îndepărtă cu ochii-n pămînt.

IX

Cel mai mare
cuvînt —
ce-ţi place.
Urăşte ce-ţi place.
Îmbrăţişează ce-ţi place.
Cîntă ce-ţi place.
Iubeşte ce-ţi place.

X — benzină

Sînt un Zeu
preţul meu — 3,40 litrul
oamenii se ucid între ei
de dragul meu.

Hei!
Cînd focul mă sărută;
fierul tremură: viaţă!
Şi ştiu atunci
de ce am visat
milenii lungul meu vis
în noaptea veşnicelor nopţi
sub pămînt.

XI

În puţine zile
te vei îndepărta.
Surîzătoarea ta vrajă
alţii o vor vedea.

Îndeosebi acesta-i
jalnicul meu umor.
Alţii or să-ţi privească
trupul surîzător.

XII

Dar:
Eu nu-i iubeam
vestmintele ei
(le iubeam şi pe ele, aşa-i?).
Dar o iubeam şi pe ea.

XIII

Broaşte galbene orăcăind
din gura cîte unui om —
fără veste:
nu poţi
n-ar trebui
nu trebuie
(să scrii în felu-acesta, bunăoară).

Poţi — oac
ar trebui — oac
trebuie — oac
oac!

XIV

Era un timp
cînd cutezam să spun:
eu
nu pot
eu
nu vreau
(desigur pentru că
nu-mi dasem încă seama
că aşa era,
într-adevăr).

XV

Era, mai înainte,
atît de altfel,
simţeam cum sfîrşeşte poemul, cum
în ochi mi se aprinde,
acum...

(Taşcu Gheorghiu)

NU ŞTIU

Nu ştiu
cine a dat cu piciorul în nori,
dar acum soarele străluceşte.
Nu ştiu

cine a împrăştiat
toate umbrele,
dar toate se ascund
pe cîmp.
Nu ştiu cine a lansat bomba,
dar bomba a nimerit ţinta.

(Petre Stoica)

Bo Carpelan

(1926)

SEARĂ DE FAMILIE

Nevasta cîrpeşte rufe, aplecată pe lampă,
cîrpeşte, înnădeşte. Mîna o mişcă ritmic
— fluture pal în amurg —
mă cuprinde în umbra-i, coase, cîrpeşte,
fără grabă — Doamne — ce serioasă!
Neobservat mă vîr într-o blană de urs,
mă strecor îndărătu-i şi mormăi.
Dar ochii ei se întorc osteniţi şi calmi
către mine. Surîde. Şi eu stau lîngă ea,
în timp ce anii trec şi trec pe deasupra noastră,
legîndu-i mai strîns barişul rărit pe capul cărunt,
şi se-adună în jurul lămpii şi-al mesei,
în jurul nostru, în jurul serilor...

(Veronica Porumbacu)

MAREA

Am ajuns aici. Pe-aici trece graniţa
între pămînt şi mare: talaz cu talaz înfruntîndu-se,
vijelia cu liniştea roşie ca o meduză.
O cărare de lună te poartă deasupra tenebrelor.
Tăcută,
se şterge urma durerii, pierind din nisipuri.
Aici rîndunica spintecă blînd reţelele nopţii.
Aici arde focul strălimpede, stins înaintea morţii,
de valuri.
Reflexul tăcerii,
film de vise acvatice,
cînt pentru omul străin şi pribeag, şi sevă-n stejarul
patriarh.
Am ajuns aici. O mare, un adio
înaintea marilor bezne.
O graniţă între tăcere şi taină.
Păduri de valuri, corăbii arse,
şi ochi şi orbite întoarse înspre stelele rătăcitoare.

*

Cel ce se uită pe sine, trăind,
e cel mai aproape de viaţă: colb e pe drum,
şi zgomot de valuri. Zadarnic
stai astăzi în cumpănă fără să ştii ce e bine: să
nimiceşti
sau să-nalţi o zidire din pietre de vînt, din neant,
să schimbi moartea ta pe o visare străină?

*

Ca un necunoscut îţi trece tăcerea
furnicîndu-ţi prin piele, printr-o pădure de vine
albăstrii.
Tot mai mult cutreieri fără să cauţi: o noapte de
vis, o rădăcină-mplîntată
în pămînt, ascunsă în spaţiul fără timp, în
pămîntul fără timp.

*

Tulburat, acarul aşterne
somnul lui peste o toamnă fără zăpezi,
peste o vară suavă, ambiguă.
Toate aceste zile de puf cenuşiu
topesc împreună întuneric şi doruri,
şi se aprind pe cărări mărginaşe, pe blînde drumuri
de iarnă,
în lumina adevărului atît de repede stinsă.

*

Ah, aceste clopote vechi ale satului, fără gălăgie
ca nişte copii
ce se joacă-n barişele amurgului.
Pămînturi negre, oameni
se mişcă tăcuţi cu gesturi de taină.
Păşind peste ape, Mîntuitorul mai întîrzie-o clipă
în carul bătrîn şi uzat.

(Veronica Porumbacu)

ISLANDA

„Toți islandezii sînt poeți..." *Nu. Nu e o parafrază a la Alecsandri, e o zicală care aparține acestui* „pămînt al ghețurilor, bătrîn ca focul", *care traduce înclinația lirică a unei națiuni de nici două sute de mii de oameni, risipiți pe un teritoriu cît al României. Întemeierea ei ne-o confirmă antologia poeziei islandeze moderne* Islenzk Ljođ, *care numără în mai puțin de trei decenii peste patruzeci de nume!*

Literatura islandeză e străveche, așa cum e și istoria țării. Statul, fondat înaintea mileniului nostru de cîțiva norvegieni exilați pe cea mai nordică insulă a globului, a fost lungi veacuri vasal Norvegiei și Danemarcei, singurele manifestări spirituale proprii fiind în acest timp Eddele, *epopeile populare concepute din vremuri imemoriale, și transcrise în 1230 de un anume Snorri Sturluson, pentru a servi drept „manual" artei scalzilor — barzii faptelor de arme ale vikingilor.*

Între dramaticele și savuroasele producții populare care erau Eddele, *contemporane cu rafinata și de multe ori artificioasa poetică a scalzilor, și poezia modernă propriu-zisă, nu există ca puncte de trecere, decît așa-numitele* Rimur *(stanțe în versuri de tip*

scaldic) și cîteva Imnuri ale Pătimirii, *compuse în sec al XVII-lea de un pastor luteran, Hallgrimúr Pétursson. În ceea ce privește literatura epică, în afara epopeelor nordice* (Sagas) *și a traducerilor din Homer, Milton și Pope, am putea spune că...* „un gol istoric se întinde" *peste insulă, pînă în pragul veacului al XX-lea.*

Islanda a fost cea din urmă țară nordică care și-a cîștigat independența (în 1917, un soi de autonomie care mai recunoștea autoritatea regelui danez și, în 1944, neatîrnarea). Aspirația națională, potențată de romantism în secolul al XIX-lea, a continuat și în sec. al XX-lea. În acest spirit a fost revalorificată literatura veche, ce nu încetase să se transmită oral: și astăzi se mai întîlnesc bătrîni islandezi care pot recita pe de rost capitole întregi din Edde *și* Sagas. *În acest spirit au exaltat poeții romantici (unii exilați din cauza aspirațiilor de independență) natura, obiceiurile, tradițiile și frumusețea aspră a unui pămînt bogat în ghețari și gheizere, în căderi de apă și geruri polare, cu o climă îmblînzită numai în partea de apus, de Gulfstream. Pe coasta occidentală s-a dezvoltat una din cele mai vechi capitale, Reykjavikul. Numele acestei așezări care numără 1200 de ani de existență înseamnă în traducere* „orașul cu fum"; fumul *e însă aburul cald care-l acoperă în fiecare primăvară, ieșind din izvoarele termale subterane, combustibilul de azi al industriei și încălzirii centrale. Orașul cu fum, cruțat deci de funinginea cărbunilor, portul ospitalier al Hyperboreei, avea să-și găsească în Tómas Guðmundsson primul său poet liric.*

Cîntăreții romantici ai Islandei — fie că vor fi studiat în Danemarca, precum Jóhann Sigurjónsson, fie că vor fi emigrat în America păstrîndu-și graiul matern ca Stephan G. Stephánsson — aveau să evoce

împărăția gheții și furtunilor pentru care visau o vreme de aur, „cînd omul fi-va liber ca visurile sale", *cîntată cu patima unui Einar Benediktsson și Thorstein Erlingsson, ori să moduleze cîteva motive erotice (Unnur Benediktsdóttir-Bjarklind, pe numele ei literar Hulda), sau să consemneze temperamentul contradictoriu al islandezului (Sigurdur Sigurðsson).*

Poezia modernă islandeză (sau pentru a preciza, poezia recentă), e socotită a fi început o dată cu apariția Cîntecelor unui vagabond *de Stefán frá Hvitadal și a volumului* Pene negre *de Davið Stefánsson. Cel dintîi e un vagabond trecut la catolicism și devenit din pasionat al pribegiilor un cîntăreț al temelor familiale. Ilustrativ, cităm cîteva strofe dintr-un lung* Cîntec de leagăn *închinat fetitei lui, Erla:*

„Auzi cum elfii[1] se-adună
pe-acest pămînt înghețat.
Ce vesel, în zbor, împresoară
și fermă, și cîmpuri, și sat.
Erla, iubita mea Erla,
tu n-auzi nimic. S-a-nnoptat.

. . . .

Amurgul amar de tristețe
vibrează în lungi elegii.
Desenul de purpură — viața —
răsare pe șesuri pustii.
Fantóme furișe nu intră
în somnul tihnit de copii.
Tristețea mi-o lasă! Și cariul
să-mi roadă doar creierul meu.

---

[1] Genii aeriene, simbolizînd în mitologia nordică aerul, apa, focul, pămîntul etc.

Cad umbrele-acum, milostive,
și tac împrejurul tău.
Nimic să nu-ți tulbure visul,
cu timbrul nostalgic și greu."

David Ștefánsson e un autor de „balade și idile" am spune, impregnate de melancolie, chiar în epoca poftei unanime de viață, de după primul război mondial. El evocă primele neliniști erotice ale adolescenței, reveriile unei fete care își așterne părul răvășit pe pernă, fără a-și putea stăpîni bătăile inimii. Tonul și muzica sa, ușor accesibilă, e nostalgică și sentimentală, traversată de acea tristețe care aburește bucuriile insularilor și care a făcut din David Stefánsson, pînă la moarte, poetul național al Islandei.

Printre liricii interbelici care au cultivat o lungă vreme formele tradiționale, se numără — alături de Stefán frá Hvítadal și David Stefánsson — mai sus amintitul Tómas Gudmundsson (n. 1901), romanticul realist al epocii, și Jóhannes úr Kötlum (n. 1889), romanticul socialist al poeziei islandeze, delicat în pasteluri, retoric în poeziile agitatorice (vezi Ruga pentru pace *din prima ediție a* Poeților nordici). *Cel care face trecerea între poezia tradițională și cea modernă e Snorri Hjartarson (n. 1906), al cărui debut a avut loc în 1936, în Norvegia, și în limba norvegiană. Întors acasă, el a izbucnit, la reîntîlnirea cu natura natală și cu graiul islandez, într-o cuceritoare euforie cromatică, explicabilă la un artist care a practicat, înaintea poeziei, pictura. Volumele din Islanda sînt niște victorii.*

*

Dacă extravertirea sentimentelor și accesibilitatea formală e caracteristică unanimității romanticilor islandezi, poeții moderni care au spart tiparele muzicii tradiționale sînt apreciați de critica locală ca „poeți dificili". De unde și faza bătăliei pentru și contra *versului liber, de unde și aprecierea victoriilor, după întinderea spațiilor cucerite în antologii. Trecînd peste această dispută neesențială, preferăm a semnala cititorilor cîteva profiluri contemporane remarcabile.*

Cel dintîi liric cu o conștiință poetică autentic modernă e Stein Steinarr (n. 1908), care trece, o dată cu al doilea volum, de la formele clasice la expresia liberă, dezinvoltă a protestului social, temperat de un lirism delicat și, în ultima culegere, Timpul și apa, *chiar de o undă de dezamăgire și de amărăciune:*

„Mi-am făcut patul
În ochiul întredeschis
Al eternității.

Lumi depărtate cresc
Asemeni unor flori ciudate
Din trupul meu de multă vreme-adormit...

Simt densitatea timpului
Căzînd fără putere
Prin apele moi."

Generația următoare, care nu are încă audiența largă a lui Stein Steinarr (publicul evoluează mai încet decît autorii), numără cîțiva poeți de prestigiu grupați în jurul revistei Birtingur (Optimistul) *majoritatea născuți în așezările pescărești de pe țărm.*

Cei mai vîrstnici sînt Thorsteinn Valdimarsson (n. 1918), în versurile căruia se perindă nălucile mitologiei eddice, şi Jón úr Vör (născut tot în 1918), sensibil la peisajul cotidian, dar vibrînd la ecoul cataclismelor umanităţii, chiar şi atunci cînd ele se petrec pe alte emisfere (vezi poezia Hiroşima). *Stefán Hörđur Grimsson (n. 1920) transcrie viaţa pitorească a aceloraşi pescari, cu un aer vag obosit, Jón Oskár (n. 1921), format sub influenţa franceză (el a tradus din Baudelaire, Rimbaud, Apollinaire), profesor de muzică în viaţa de toate zilele, împrospătează suav registrele liricii islandeze. Iată spre edificare un poem al său pentru pace:*

„Cine n-ar vrea
să putem asculta cu toţii acest cîntec?
Să vină muncitorul
în asfinţit să-l asculte
mărturisindu-ne dragostea
pentru pacea strunelor
şi fericirea arcuşului
în trio-ul lui Ravel!
Şi cel care a mîngîiat
un piept gol, să vină!
Şi cel îndrăgostit în taina
lungilor nopţi de nesomn,
de propria sa slăbiciune,
să se ridice ascultîndu-l pe Oistrach,
lăsînd numai nopţii regretele.
Şi el va învăţa să prefacă în bucurie veşnică
năluca femeii dorite,
şi va iubi puieţii de arbori
şi lujerul florilor, şi se va bucura
primăvara de acest cîntec
ce-l va putea asculta şi după ce,
dispărînd melodia, inima lui va fi tristă din nou.“

Un alt poet remarcabil e Einar Bragi (n. 1921). Însuşi numele pare predestinat muzelor: Einar îl chema pe cel mai vechi bard din sec. al IX-lea, pe care Sturluson îl socotea maestrul tuturor scalzilor. Urmaşul lor e un caligraf al anotimpurilor şi stărilor de spirit plutind în văzduhul sticlos al Nordului: miniaturi boreale de dimensiunile şi precizia haikaiurilor Orientului: „Cînd noaptea muri înăuntrul gheţarului, mîini tinere ieşiră din nori, şi se strecurară în pieptul meu şi traseră zăvoarele porţilor, pentru ca lumina să poată izgoni întunericul. Nu mai vreau să cutreier cîmpia şi să citesc pe pietre runele păgîne; doar tăcut să mă odihnesc pe sînul proaspăt precum zorii landei şi să contemplu cu ochi de copil lacrimile pe care noaptea le-a vărsat în bucuria de-a aduce pe lume o zi atît de pură.“ *Acestor nume le-am mai adăugat pe cel al lui Hannes Sigfússon (n. 1927), ale cărui poeme se dilată în viziuni apocaliptice, în* Monologuri şi conversaţii *angoasate de viitorul omului în era atomică. Dintre cei mai tineri, Sigfús Dađason (n. 1928) e un meditativ influenţat de poezia franceză, un poet cu o fină percepţie a nuanţelor, care întreţine printre rînduri un subtil dialog cu cititorul; Hannes Petursson (n. 1931), considerat de la apariţie un copil minune al Islandei, şi-a cucerit repede popularitatea, prin limbajul accesibil, direct, în care surprinde culorile şi parfumurile insulei. Sensibilitatea şi limbajul, în care evoluează de trei decenii încoace descendenţii scalzilor, sînt o dovadă că poezia modernă islandeză se află în plină efervescenţă.*

Şi dacă înainte de a da cuvîntul poeţilor, cităm şi numele lui Magnús Á. Árnason (n. 1894), o facem nu numai pentru că poetul interbelic, un entuziast traducător de poezie islandeză în engleză, ne-a înlesnit accesul la original dar şi pentru că atmosfera romantică din Toamna *sa merită, într-adevăr, o menţiune specială.*

Jón Ólafsson

(1850—1916)

ÎMPĂRĂŢIA MEA

Întunecată-i ţara şi norii stau grămadă,
icoana lumii stinsă din ochii mei să cadă,
dar soarele pe valuri se leagănă-n inele
în mîndra-mpărăţie a visurilor mele.

Întunecat Florarul. Copacii-s încă goi,
nu se desmiardă roua în pajiştile noi;
dar floarea primăverii eterne s-a deschis,
sclipind în roua mîndrei împărăţii din vis.

Exilu-mi creşte dorul de rîurile-albastre,
de munţii vechi din ţara zăpezilor sihastre;
dar patria-mi învie, de treceţi peste mări,
hotaru-mpărăţiei durată din visări.

Oricît m-ar ţine juzii în temniţi şi osînde
şi în surghiun danezii de m-ar trimite-oriunde,
eu văd o lume fără de temniţi şi zăbrele
în mîndra-mpărăţie a visurilor mele.

De prieteni dragi exilul ştiù a mă despárte,
străin să fiu în lume mi-a fost ursit de soarte,
dar gîndul mi-e acasă, la tot ce mi-a fost drag,
spre ei mă poartă visul, oriunde-aş fi pribeag.

Şi de-s fiinţe scumpe ce-n beznă s-au ascuns,
pe unde nici iubirea vreodată n-a pătruns,
şi unde n-a fost nimeni, eu mă-ntîlnesc cu ele,
în mîndra-mpărăţie a visurilor mele.

Că n-am comori şi aur, de ce aş fi mîhnit,
cînd prea ades săracul de pîine e lipsit?
Viaţa grea nu-mi pare; în vis eu văd poporul
cum făureşte, liber, prin secoli, viitorul.

Împărăţii vestite cu tron scînteietor
şi-or prăbuşi în pulberi străvechea faimă-a
lor.
Eu nu rîvnesc palate, nu vreau s-aud de
sceptre:
în visul meu din dèspoţi rămas-au numai spectre.

În noaptea întristării, cînd inima se frînge
şi nu-i balsàm pe lume durerea să-mi alunge,
în visul meu nădejdea atotbiruitoare
îmi şterge faţa-n lacrimi cu-aprinsa-i sărutare.

Iar cînd sfîrşi-voi drumul pe marea vieţii
crunte
şi va-ngheţa, în seară, îngălbenita-mi frunte,
o, Doamne, poartă-mi gîndul spre timpurile-acele
cînd omul fi-va liber ca-n visurile mele.

(Taşcu Gheorghiu)

Stephán Stephánsson

(1853–1927)

DUPĂ O ZI DE MUNCĂ

Cînd umbrele coboară pe creștete de munți
și ziua se destramă, iar luna își atîrnă de ramuri
sclipitorul
ei scut de-aramă;
cînd seara vîntu-și trece pe fruntea mea fierbinte
balsamul lui senin,
și mîinile trudite de zilnica-ncleștare
cer tihnă și alin.
Cînd clopotele turmei răsună-n depărtarea
de clinchet plină,
și cînd la tristul cîntec al păsării stinghere
grădinile se-nchină,
și boarea dulce-a serii își rupe dintr-o dată
în freamăt mîngîierea,
și-un rîs de prunc în triluri atît de limpezi intră
în ceartă cu tăcerea,
cînd în văpaia lunii scăldată iarba joacă
și-n străluciri se-aprinde,
și peste lacul tainic al serii fum subțire
alb-cenușiu se-ntinde,
cînd stelele deasupra pădurilor sclipind
atît de-aproape sînt,
eu în pridvorul casei mă simt adînc pătruns
de harul nopții sfînt.

Și sufletul meu parcă se face-al lumii suflet
în clarul asfințit,
și bucuria parcă peste întreg pămîntul
s-a-ntins și-a biruit,
că toți în lume-așteaptă să se-mplinească
visul
ce-l nalți în poezii
și mă binecuvîntă... Aceasta mi-e odihna
la capătul de zi...

(Tașcu Gheorghiu)

Sigurđur Sigurđsson

(1879—1939)

AJUNUL DE CRĂCIUN DIN COPILĂRIE

Ajunul din copilărie cu luminări şi brad frumos;
la slujbă, pe genunchii mamei, închizi
pleoapa, somnoros.
Nici o nuia în sac; o hartă, atîta doar,
de colorat,
şi-o pasăre de gumă ca să te uiţi la ea extaziat.

Ajunul din copilărie, prea iute dispărînd în zbor.
Abia te joci şi rîzi — şi iată că ţi se spune:
„Somn uşor!"
Ţi-aduce mama o felie de pîine, să te linişteşti,
Şi cu felia-n mînă intri în visele copilăreşti.

Ajunul celor maturi: daruri de cîte oare nu-ţi va da!
Vechi amintiri bătînd din aripi vor poposi
în preajma ta.
Ajunuri vechi şi frunţi plecate s-au şters cu
timpii fumurii.
Îmi place jocul de lumină din jocurile de copii.

(Veronica Porumbacu)

AZI

Sînt azi generos, arunc nestemate,
safire, topaze, şi peruzele.
Deschis îmi e scrinul comorilor toate,
ia, frate, ce-ţi place din ele;
ciudat eu vă par,
dau totul în dar,
un fleac e aurul rar!

Sînt azi amărît şi n-am nici un ban,
la alţii cer milă zadarnic;
nu-i cine s-audă pe omul sărman.
Mă poate-ncălzi cîte-o flacără, darnic.
Vreau pîine,-s flămînd! Mă vezi tremurînd,
Ci haide cu mine în rînd!

Sînt azi bucuros, dau spirtul de duşcă,
şi-mpart băutura cu alţii pe loc,
regeşte, cum doar vagabondul gol-puşcă
îţi poate ura: „Bun noroc!"
Semnez, dacă-mi cei,
orice poliţă vrei;
pămîntul se-nvîrte, iuhei!

Sînt azi un om tînăr, am chef de bătaie.
Vrăjmaşii-n bucăţi vreau să-i rup.
La dracu acest lătrat de potaie,
la dracu şi colţii de lup!
Pămîntul să cadă
ca o grenadă,
nimic să nu se mai vadă!

Sînt azi un moşneag, istovit merg pe drum,
şi vîntul îmi suflă-n hambare.
Sub jarul din piept — o mînă de scrum.
În părul meu — fulgi de ninsoare.
Sînt tare-obosit,
şi cîntul pornit
sună-acum mohorît, ruginit.

(Veronica Porumbacu)

Jóhann Sigurjónsson

(1880—1919)

ELEGIE

Vai, vai ţie, cetate căzută!
Unde sînt străzile tale,
turnurile tale,
marea luminilor tale, bucuria nopţilor tale?
Ca o tufă de corali în pieptul oceanului,
sălăşluiam sub cerul de-azur,
ca o broşă din cel mai curat argint,
odihneai pe pieptul pămîntului.

Vai, vai!
În beznă, pe ziduri de umbră se caţără melci
veninoşi,
dar noaptea însăşi se milostiveşte de-aceste ruine.
Potcoavele vieţii ridică praful în cer.
Oameni în zale.
Femei nebune în şarete de aur.
— Dă-mi sare, dă-mi sare, să mi se scorojească
limba în gură
şi să-mi potolească durerea!

Pe cai albi călăream sub bolta albastră a cerului
şi ne jucam cu sfere de aur:
ne agăţam de coama-ntunericului,
în timp ce cădeam în spaţiu,-n abis,
şi dormeam ca razele de lună pe-ocean.

Unde sînt munţii, să-i văd prăvăliţi peste
jalea din sufletul meu,
dealurile ce-mi vor ascunde sub praf goliciunea?
Un balaur de sînge trece în zbor prin cea mai
adîncă noapte a eternităţii,
suflîndu-şi veninul pe nări.
Soare după soare cade, strop după strop,
şi naşte o viaţă nouă şi-o nouă jale.

(Veronica Porumbacu)

SONET

Apuse primăvara. Parfumul de-nceput
trecu în exaltarea de flăcări estivale.
Dar peste cenuşiul acestor zile goale,
azi nici o galaxie de vise n-am văzut.

Sînt la hotarul lumii, pe-un ţărm pustiu născut,
muşcat de marea sumbră, cu — doar arar —
semnale
din veşnicie. Sînge, sudoare, zile pale,
cîteva scoici şi scînduri — şi anii au trecut.

Dar viaţa n-am iubit-o mai mult ca azi
niciciînd.
Eternitate! Pruncii se nasc cu-acest cuvînt
pe buze;-n faţa vieţii, genunchiul meu
se-nclină.

Trufaşul, greu îşi poartă povara în spinare.
Ca floarea de-ntuneric, tînjind după lumină,
vreau să primesc o rază în mîna-mi rugătoare.

(Veronica Porumbacu)

Unnur Benediktsdóttir Bjarklind (Hulda)

(1881–1946)

CUM DIN POTIRUL UNEI FLORI

Cum din potirul unei flori
Se pierde roua în lumină,
Aşa pierea tristeţea-n zbor
În tinereţea mea senină.
Mă copleşeşte-acum un dor
Ce nu-şi găseşte alinare;
Şi-i ca un tăinuit izvor
Ce n-a văzut vreodată soare.

(Taşcu Gheorghiu)

DACĂ RAZA LUNII

Dacă raza lunii
lin scînteietoare
aripi ar avea
şi-ar putea să zboare,
pe-aripi şoapta mea
să mi-o poarte-aş vrea
peste mări şi ţări,
dincolo de zări.

Dacă raza lină-a
lunii de lumină
pe cuvînt mi-ar ninge
alba ei funinge,
pe-aripa-i de nea,
la iubit aş vrea
iute ca un vînt
să-mi poarte cuvînt.

Dacă-a lunii lină
rază de lumină
aripi şi penet
ar avea, de-omăt,
pe-aripile vii,
i-aş da, prin tării,
un sărut să-mi poarte
dragului departe.

(Taşcu Gheorghiu)

(1889)

HARPA

O voce mică fură uneori
tăcerea din deşert, prin zarva mării,
mireasma la deschiderea de flori,
cînd sufletul e robul depărtării
în noapte, şi cînd trec poveşti uitate
prin ape-albastre,-n ore-nnegurate.

Pe recea vieţii-ntindere, de mile,
surîsul unei fragede copile.
În somn îi bate inima încet
sub pătura dungată-n violet;
stăpînă mi-i pe soartă.

Şi dincolo de golfu-ntunecat,
ard stelele, şi albul îngheţat
în depărtări îl poartă.

(Veronica Porumbacu)

(1894)

TOAMNĂ

Vara trecu. Adio, sora mea, roză. Îţi aminteşti de visele verii trecute?

— Foşneşte, foşneşte, şoptea Vîntul. Dar el nu te-a prins niciodată. Tu îţi plecai la vreme fruntea. Erai atît de sensibilă.

— Foşneşte, foşneşte, spunea Vîntul, şi nu îţi lua nimic altceva decît mireasma. Dar şi aşa ieşi cîştigat, de vreme ce toţi au spus: — E prietenul nostru.

Acum trebuie să plec — şi n-am să te uit. Voi păstra orice zîmbet al buzelor tale roşii în inima mea ca o rană zvîcnind, zi de zi.

Adio, draga mea roză, sora mea roză. Vara s-a dus departe. Păsările au plecat şi toţi norii ei aurii.

Tot ce-a fost al ei ne-a luat, departe, în lume.

— S-a dus, s-a dus, şopteşte vîntul în lacrimi.

— S-a dus, s-a dus, suspină iarba şi moare.

— S-a dus, s-a dus, gem frunzele galbene, căzînd de pe crengi, ca picuri de sînge dintr-o rană încă nevindecată.

Regretul mi-e însă tăcut.

Inima mea ascultă şi doare.

Dragostea mea s-a dus cu vara.
Cît de singuratică e cărarea pe care dansa, poteca îngustă ce o ducea prin iarbă spre casa mamei mele.
Şi grădina e atît de tristă, ca şi cum i-ar lipsi cineva dus departe.
Dar părerea de rău ne-a apropiat mai mult ca oricînd. Şi el îmi cuprinde acum bucuria.
Odată, frunzele moarte mi-au suflat mireasma lor caldă în obraji. Odată a spart tăcerea un hohot de rîs.
Inima mea ascultă şi o doare. Du-te în pace, vară! Dar nu lăsa dragostea mea pe unde te poartă paşii.
Zilele sînt mai scurte, mereu mai scurte. Întunecata iarnă va fi în curînd aici. O femeie tăcută vine din depărtări înfricoşătoare. O femeie ciudată cu limba tăiată. Ochii se holbează la stele.
— Bine-ai venit în casa mea, oaspe tăcut! Intră în grădina de flori — noapte de smoală. Nu duc lipsă de rouă cînd florile-s moarte.
Dar ascunde-mă sub tivul mantiei tale — unde sînt aproape de un loc deşert, ce mi-i drag de vara trecută.
Aici adun în tăcere amintiri din vara trecută în inima mea, ca nişte imagini înrămate într-o galerie de tablouri.
Acoperă zidurile holului cu draperii. Să nu le vadă nimeni, decît ea, dacă vine, cînd primăvara îţi va închide ochii.
Simt că iar aş putea surîde văzînd-o. Luminoasă ca soarele, ea coboară din cadru în inima mea...
Dar nimeni nu-i bănuie bucuria — cînd dă cu ochii de-aceste imagini zîmbindu-i de pe pereţii luminaţi, cu ochii ei albaştri de copil, care spun: — Am venit.

Du-te, du-te...
Înăuntru mama-şi spune rugăciunea pentru sora mea gata s-adoarmă.

(Veronica Porumbacu)

VISARE ÎNTR-O ZI DE VARĂ

Duminică. E soare pe cerul pur de nouri.
Un rîu vagabondează în drumu-i către mare,
încătuşat de munţii dimprejur,
de rîpe şi de pini.
Linişte sfîntă.
Pe mal se-aşază oameni în nisip,
copii o clipă iarăşi, pe povîrnişul veşniciei.

Neîntrerupt îşi mînă talazurile vremea,
ca rîul la picioarele lor.
Nu-i ştie nimeni începutul său şi nimeni
sfîrşitul.

Se joacă oamenii un timp în unde —
iar rîul curge, curge...

(Veronica Porumbacu)

Davíð Stefánsson

(1895)

MAMA VREA SĂ DOARMĂ

Vino și stai lîngă mine,
soră, azi-noapte.
În timp ce se-ntunecă nu vom vorbi
nici în șoapte.

Nimic să nu spargă tăcerea.
Nici un murmur în jur.
S-adoarmă, în timp ce topește amurgul
orice contur.

Mama va fi adormit.
E tare ostenită.
Pe unii i-apasă durerea.
În somn ar uita-o.
Jalea-i încearcă — ori poate
și dorul le-a obosit.
— În vis ajung la miracol;
sînt pe țărmul rîvnit.

Vino și stai lîngă mine,
să tăcem, surioară.
Mama poate c-adoarme,
cît se-ntunecă-afară.

(Veronica Porumbacu)

CONDURII DE MIREASĂ

Și singură-acasă, la vatră-și broda
frumoșii conduri de mireasă,
cu gîndul pe Dună departe-alergînd:
acolo — o poartă de casă...

Ce flacără nedrămuit o ardea!
În vis se văzuse mireasă,
acolo, pe Dună, sfioasă intrînd
cu straie de nuntă în casă.

Dar iată, la vatra pustie-a rămas.
— Cui oare de dînsa îi pasă?
Plîngînd își azvîrlă cu ciudă pe foc
frumoșii conduri de mireasă.

(Veronica Porumbacu)

Jóhann Jónsson

(1896—1932)

PĂRERE DE RĂU

Unde s-au dus culorile zilelor?
Şi poemele-aprinse în vine trecură din vis în alt vis —
unde căzură pradă furtunii, o, copile, care te-nchipui
hărăzit cu darul uimirii,
ca un izvor
fără margini în piept,
spune, unde?...

Stranie vorbă — unde —
ce mulţi o şoptesc
pe drum sau, poate,
şi vîntul o spune pe străzi,
şi nouă, visătorilor din obişnuinţă,
încet-încet ne-amorţesc mădularele...
Se toarce un sunet mereu mai încet în auz,
şi simţurile noastre mai calme-s cu-ncetul.
Dacă simţim pe pleoape un fraged răsuflu, ca o trezire,
sufletul nostru plînge,
plînge lucid:

„Unde s-au dus culorile?"
O, unde sînt anii? Pierduţi pe vecie?
Ce-nsemnătate are unde-i mormîntul trecutului:
Mai bine să-mi dărui o clipă de care să-mi pot aminti,
memorie, plînset al omului!
Dar cine te poate reţine,
iluzie sfîntă?
Ca bătaia de aripi a îngerilor
în ochii copiilor, dispari risipită...
Şi înainte de a ne bucura minunea ei mare
se topeşte-n mînie ori în nepăsătoare surîsuri...

Din nou batem drumul, fiecare propriul drum,
fiecare în propria viaţă, lui însuşi străin,
cu ochii vrăjiţi, cu inimi greu tulburate,
obişnuite mereu să se mintă, pînă la moarte...
Dar oricît de greu şi adînc ne-ar dormi conştiinţa,
ceva ne zumzăie nouă-n urechi fără tihnă,
ceva ce seamănă poate cu sunetul toamnei în vînt,
ceva ce aduce cu cîntecul mamei moarte de mult,
în cîntec pe care-l cînta departe, pe mare.

Şi grea de golul ce greu o apasă,
inima noastră şopteşte
un spaţiu, tăcută:
Încotro?... Încotro?...
Unde... unde se duce clipa?

(Veronica Porumbacu)

CÎNTEC DE LEAGĂN

Dormi ușor,
Tăcerea ne-acoperă totu-n vălul ei blînd.
Marea acoperă soarele.
Te-adorm, ușor murmurînd.

Destul te-ai jucat,
închide pleoapele tale, deschide-ți timpul visînd.
Tăcerea acoperă totul
cu vălul ei blînd.

(Veronica Porumbacu)

Jóhannes úr Kötlum

(1899)

CÎNTECUL PĂSTORULUI

Din creștetul munților vin turmele mele
cu coarne și copite despicate și cozi înnodate,
berbeci cu coarne scînteietoare
și pe dealurile verzi se rostogolesc torentele
și costișa e-nmiresmată de trestiile parfumate.
Vai mie, vai mie, o, mielușeii mei tineri!

Vine iarna cu zăpadă și Crăciun,
iarba rumegați-o și behăiți în beznă,
pînă cînd mielul se face noaten!
Vai, voi, berbecilor falnici!

Și turmele mele aleargă pe bolta cerului,
dragi vietăți cu lînă moale, albă asemeni zăpezii,
cu coarne și copite despicate și cozi înnodate
și cu preamoale lînă pentru veșmintele sfinte.

Ca un torent dalb-luminos de pămîntească fericire,
ele se înșiruie chiar la ieslea Domnului.

(Petre Stoica)

RAGANARÖK[1]

Pogoară adînc în marea de flăcări,
stea clătinată alături cu drumul,
pămînt oropsit şi orb,
glob al ochiului meu!

Mistuie pulberea decepţiei:
păsări de lut şi flori ţesute,
soldaţi de plumb, viaţă sintetică,
războaie organizate perfect.

Răsari apoi în altă zi
departe peste soare şi lună
perpelită în alb-albastră lumină —
limpede ca lacrima pură.

Străluceşte, ţîşneşte acolo în fiecare dimineaţă
trezit de noua iubire
a zeului tău — şi plămădeşte-mă
din roua ta!

(Petre Stoica)

[1] În mitologia scandinavă *raganarök* înseamnă lupta dintre viaţă şi moarte, dintre bine şi rău (n.r.).

TĂCUT O PORNESC

Soarele a căzut peste munţi; cîntecul păsării ploii
acum a tăcut,
iarba se tîrăşte în vale ca o stafie,
noaptea se tîrăşte în vale ca o stafie,
o stafie albă şi-o stafie neagră coboară în văi
mînă-n mînă.

Hăulitul ciobanului şi lătratul dulăului răsună din
stîncă în stîncă,
de parcă două lumi nechibzuite s-ar chema între
ele;
boarea înrourează iarba, nostalgic.
O stafie albă şi-o stafie neagră coboară în văi
mînă-n mînă.

Tăcut o pornesc la-ntîlnirea cu noaptea
să scriu în nisip,
să scriu o taină-n nisip —
o stafie albă şi-o stafie neagră coboară în văi
mînă-n mînă.

Hăulitul ciobanului şi lătratul dulăului departe se
sting,
în drumul spre casă, în drumul spre casă,
fiecare e-n drumul spre casă, afară de mine,
afară de mine şi de stafia albă şi stafia neagră.

(Veronica Porumbacu)

Tómas Guðmundsson

(1901)

O, PREAFRUMOASĂ LUME

Suav-lunară, şi-albă ca zăpada,
O, albă ca zăpada răsare faţa ta,
Şi-n fiecare noapte mi te-apropii,
Şi-n fiecare noapte din vinul tău sorbim.
Trec serile-n lumină şi-n dragoste se trec,
În dragoste şi raze. O, ceas slăvit, de har,
O, braţe-ale minunii, o, liliale mîini!
O, fermecată oră, îngenunchind ursita!

La ce-am jeli strălucitorul ieri,
Ce-n fulgere trecu pe lîngă noi?
Şi pentru ce să plîngem semeţele visări,
Ce ne-mbrăcau în flăcări de iubire?
Să-nalţe tinereţea rugăciuni
Pentru iubire, pentru vin în cupe,
Şi să se bucure de mii de ori mai mult
Cel ce, trăind, îşi umple viaţa lui,
Ca pe o cupă, cu amor şi vin.

Nu ştiu iubire care să se prefacă-n stîrv.
Dar dragoste să-mbrace-n raze viaţa,
Pentru-o preafericită oră, ştiu.

Iar cînd, la urmă, smoala mohorîtă
A nopţii lungi în suflet va intra,
Eu ştiu cu ce visare mă va vrăji iubirea
ce va pluti în aer, cu zvonul ei ceresc!
O, preafrumoasă lume, vin, soare — mulţumesc!

(Taşcu Gheorghiu)

CE AI ÎN SAC?

Îl întîlnesc zilnic
pe omul cu sacul în mînă.
Şi-l întreb de fiecare dată:
Ce ai în sac?
Dar nu primesc răspuns
şi îmi văd de drum,
mai tulburat ca-nainte.
Apoi îmi revin şi calc mai sigur.

Dar asta nu poate merge la nesfîrşit.
Mîine mă voi muta din oraş.
Tăria mea se frînge,
nu mai pot îndura
să-ntîlnesc omul cu sacul, mereu.
În curînd, o să-mi dispară
ultimul rest de linişte,
şi nu m-aş mira
să-mi pierd minţile,
pentru că uneori se-ntîmplă
să opresc oamenii-n stradă,
să mă învîrtesc în jurul lor, spunînd fiecăruia:
Ce ai în sac?

Şi ieri noapte am avut un vis.
Am visat că mă aflam într-o stradă.
Mă aflam în stradă şi ţineam o cuvîntare.
Vorbeam unui public
mişunînd de jur împrejurul meu,
şi cuvintele îmi cădeau de pe buze
puternice, răsunătoare:
— Fraţilor, le spuneam,
fraţi şi surori,
voi toţi cei de faţă!
Aveţi grijă de sac,
nu-l scăpaţi din ochi.
Fiindcă, iată,
ziua judecăţii e aproape,
cînd Domnul însuşi se va-nvîrti în jurul nostru,
pe fiecare întrebîndu-ne:
Ce ai în sac?

(Veronica Porumbacu)

Halldór Kiljan Laxness

(1902)

S. S. MONTCLARE

Am traversat Atlanticul înainte, napoi,
ca şi cum aş bea o picătură de apă.
Ieşind din mine, am stat cu alţii
înăuntrul fumoarului.
Şi nimeni nu m-a văzut.
Toţi vorbeau de lucruri urgente,
toţi în afară de mine.
Aici lenevește în linişte sufletul fără gînduri,
savurînd o ţigară.

Mult îmi plac domnişoarele pe punte.
Manichiură, pedichiură!

Epave mărunte se apropie-n joacă şi fac cîte-un semn:
— Nu vrei să ne vezi? să fim ţinta privirii?
Am obosit de atîta văicăreală:
cînd cheia de *sol*, cînd cheia de *fa*.

M-am uzat ca o stîncă la mare.
M-am uzat de valuri.

În ape extrateritoriale mă amestec des
cu mulţi oameni străini.
Totdeauna am cinstit omul multilateral,
mai mult decît pe Dumnezeu Tatăl Atotputernicul, Creatorul
cerului şi al pămîntului, şi pe Fiul Său, Domnul nostru,
împreună cu Sfîntul Duh...
Sînt cel mai fericit charlestonist de pe bord.

Copiii oamenilor sînt minuni ale vieţii.
La naştere sînt spăimîntător de minusculi,
dar cresc în curînd şi pleacă departe,
mînaţi de un dor mînios.
Nu-şi mai pierd timpul cu capul pe carte,
ar vrea să devină amanţi...
De fiecare pas pe care-l fac mă bucur şi eu —
căci inima-mi bate-n ceilalţi.

(Veronica Porumbacu)

Snorri Hjartarson

(1906)

CĂLĂTORIE

Fiecare drum de acasă
e-un drum ducînd spre casă.

Repede se întoarce roata zilei,
castelul de lîngă izvor
şi corturile de lîngă rîu
s-au pierdut departe, în urmă,
se întunecă şi secera
e-aţintită spre stelele palide.

Tăişul stîncii se deschide
negru-cenuşiu, şi rece
apare deşertul,
urechile de grîu ale stelelor
cad alb scînteind în moartele
stînci şi în nisipul greoi.

Noaptea va fi lungă,
sfărîmată şi neagră.

Însă dincolo de munţi
şi dincolo de noapte şi de punctele cardinale
se înalţă turnul luminii
unde doarme Timpul.

Ţinta călătoriei
e să intri în pacea şi în visul ei.

(Petre Stoica)

DOR

În zumzetul zilei, în tăcerea incoloră a nopţii,
în toate-i o chemare, un dor
crescut din lumină, din iarba cărărilor unde
zăreai, în copilărie, născîndu-se viaţa;
piscuri de stînci cu duhuri grozave urcau pîn'la cer.
Blocuri perfect cizelate şi porţi de piatră
în tonuri pastel
apărau valea;
din împărăţia lor auzeai
în graiul de taină păgînă,
mărturia credinţei în pace.
De toate îndurerat ţi-aminteşti azi, veghind
în pragul nopţii de purpură, şi-n depărtare:
scoală-te,-ţi cere dorul, din culcuşul sărman,
ieşi din braţele somnului!
Singur rămîi, gînditor, în faţa uşii deschise,
şi-a micilor tale agoniseli:
îţi laşi casa şi pleci, pleci departe,
pe drumul lung înapoi către casă, cu
rădăcini dezvelite;

e aspru şi greu şi bolovănos, cu urme de paşi,
dispăruţi,
pînă-n clipa cînd piscul de munte-şi înalţă
fruntea cu rouă
naintea ta; unicul munte stropit cu focuri
de stele
peste ţărmurii ţării visate.

Abrupt şi sumbru, de-un roş purpuriu,
se-nalţă din largile valuri
ale colinelor verzi, plumburii, din alba spumă
a florilor
şi din mărăcinii de-o palmă. Tăcut
calci tu pe cărarea cea verde, purtîndu-te
printre rîpele roase,
în poarta lumii ferecate cu şapte zăvoare,
şi-aici laşi să cadă o rugăciune în lacul de
sunete-al muntelui:
lăsaţi-mă, duhuri sacre, să ispăşesc cîntîndu-vă.

Auzi, auzi loviturile!
Ciocanul ridicat izbind nicovala
puternic şi dur, zgomotos, auzi cum suflă foalele
în flăcări, în timp ce cleştele, pila,
mîngîie-oţelul, şi incandescentul clocot metalic
bolboroseşte
în ceaun. Îţi bate sîngele-n vine şi tragi
cu sete în piept asurzitorul vuiet al forjelor.

Unde e colţul tău calm, adăpostul din copilărie,
cu visuri deşarte în care te simţeai apărat?
Cu-ndoială şi teamă priveşti înălţimile-abrupte.
Iată! scîntei printre storuri,

salutul stelelor de un alb solar,
rotindu-se-n jurul stîncilor, absorbite în
spaţiul de smoală.

Dragonul, Lebăda, roata uriaşă a Carului Mare
ce sapă pe boltă făgaşuri de rune trecute
prin foc:
Adevărul, destinul tău însuşi!

Adevărul tău, da, şi tot ce există pe lume.
De scadenţa durerii
nu scapă nimeni, şi cel mai puţin în trecut.
În adăpostul montan al speranţelor
pîndeşte o lume războinică.
Tărie, şi spaimă, şi milă curg astăzi spre tine.
Tînjesc amintiri, prefăcîndu-se iar în dorinţe,
în blocuri de piatră eratice, unde bate inima
lumii
lîngă stînca însîngerată a altarului,
cu-o sete pustiitoare de noi cuceriri, în creaţie;
dăruieşte-te
vieţii, laudei sale
şi ţie — şi tu eşti viaţa,
eşti ceea ce meriţi să fii, ceea ce ţi se dăruie!

Dorul, vechiul dor tînăr, botezul de foc
ce te atrăgea pe tine, palid fugar,
spre locul de baştină, ca-n transă, ca-n vis,
te cheamă din nou şi te cere, îţi reaminteşte
datoriile tale, sfidîndu-te parcă: încrede-te-n
stînca

cea fără de moarte. Nu părăsi nicovala, focul
din vine.
Făureşte din adevărul inoxidabil,
de nu o sabie, ode pe scuturi de aur!

(Veronica Porumbacu)

Steinn Steinarr

(1908)

CÎNTEC DE PRIMĂVARĂ

Un vînt tăcut
din albe nopți
îmi vine-n gînd.

Iubirea mea
n-o știe-un om
de pe pămînt.

E în poem
tot ce n-a spus
nici un cuvînt...

(Tașcu Gheorghiu)

PSALMUL 51

Pe muntele Valhus,
un om va fi schingiuit.
Lumea aleargă,

în automobile,
să vadă senzaționalul spectacol.

Soarele strălucește, e cald
și marea e albastră.

Omul e frumos,
are o frunte înaltă
și părul cărunt.
O fată cu ochii verzi
vine în goană și-mi spune:

„Va fi schingiuit,
și omului parcă nici nu îi pasă..."

(Tașcu Gheorghiu)

REALITATEA

Străzile acestea le-am cutreierat
cu ghetele mele jerpelite,
zi de zi,
an de an.
Miresmele primăverii m-au dezmierdat,
și gerurile iernii m-au răzbit
prin hainele vechi și rupte.

Am căutat pretutindeni viața,
m-am căutat pe mine însumi,

nădăjduind, dincolo de chipul zilelor,
ca un copil, o minune,
dar n-am găsit nimic,
n-am văzut nimic,
decît doar
feţe de şarlatani
şi muncitori lihniţi de foame,
care nu-şi aflaseră încă
ura lor
împotriva duşmanilor.

Am crezut, totuşi, într-o viaţă nouă,
şi o lume nouă,
într-o cultură liberă şi nouă,
într-un nou înţeles al omului
în slujba vieţii,
a mersului nostru-nainte.
Colbul pe uliţi
s-a învolburat,
năpădindu-mi ochii slăbiţi şi umflaţi.

(Taşcu Gheorghiu)

SLUJBĂ ÎN ZORI

Adînca noapte care îneacă lumina ochilor
şi stinge încet surîsul pe buzele rumene.
A luminat-o
şi a bucurat-o.

Foc din lumina care n-a fost aprinsă-n veci,
surîs din bucuria care nicăieri n-avusese fiinţă.

(Taşcu Gheorghiu)

VERDUN

Aici se petrecuse-ntr-o zi de mai cu soare
Taina pe care omul din veac n-o a ghicit,
Iar inima-mi de atuncea mereu rătăcitoare
O caută-n durere şi chin necontenit

Şi iar e primăvară cu flori şi cu parfumuri,
Cu văi şi munţi urcîndu-şi în soare nimbul greu.
Doar sufletu-mi mai trece pe-aceste căi de scrumuri.
O, căutaţi ca mine! Cel ce-a căzut sînt eu!

(Taşcu Gheorghiu)

MARMORĂ

Această splendoare elenă,
Această glorie romană
Sînt pulberile
De pe faţa mea.
Vîntul într-o zi
Le va sufla departe.
Priviţi-ne:

Zacem încă neatinse
De-o mînă de om —
Aşteptîndu-ne stăpînul.

(Taşcu Gheorghiu)

COPII LA JOACĂ

În soarele rîzînd,
    stam şi priveam
    obrajii arşi de soare
şi tălpile desculţe.

Gîndul meu sfredelea umbrele
    nopţii de moină;
    greu mi-era braţul, de gheaţă.

A fost odată un om
    într-o ţară necunoscută.
O mînă de nisip.
Şi totul s-a spus.

(Taşcu Gheorghiu)

TIMP ŞI APĂ

Zi ce urcă-n azur
Noapte mută

Mi-am făcut patul
În ochiul întredeschis
Al eternităţii

Lumi depărtate cresc
Asemeni unor flori ciudate
Din trupul meu de multă vreme-adormit

Simt învîrtindu-se întunericul
Precum o roată de metal
În jurul axei timpului

Simt densitatea timpului
Căzînd fără putere
Prin apele moi

În timp ce ochiul veşniciei
Contemplă
Nedezlegatele mele visuri.

(Taşcu Gheorghiu)

(1918)

SKINFAXI[1]

I-am cerut şi vîntului,
i-am cerut pămîntului,
drumului de mult cerui
să-mi arate dacă poate
unde-şi are ţinta lui.
Mai puţin el o ştia
decît orice altceva,
poate doar cît ştie-o umbră
ce sub paşi în foşnet umblă.
Încotro merg şi de unde
vin? Zadarnic, nu-mi răspunde.

Dintr-un stup, într-un deşert
o albină-n cer incert
îşi ia zborul zumzăind
cu aripe de argint,
alergînd
fără gînd,
şi urmînd-o, eu am dat

[1] Calul cu opt potcoave al zeului Odin care scapără stelele pe Calea Laptelui — numită în mitologia islandeză *Calea iernii*. Corespunde Pegasului din mitologia greacă.

în adîncuri de pămînt
de un beci, a cărui gură
în adîncuri s-a căscat.
Şi, într-o despărţitură,
pană neagră am aflat —
vîrfu-n noapte înmuiat.

Şi-n tăcere auzii
valuri-valuri, armonii
ce se sparg
de ţărm, şi-n larg,
armonii de clopote,
dangăte şi ropote,
inima ta şi a mea —
ce în noapte-ncet bătea.

Şi-apoi coame de lumine
— valuri — au privit spre mine
mîngîind uşor-uşor
umerii mei c-un fior,
fruntea încingînd în jur
albul nimb, rotund contur
şi-o lumină-aveam pe faţă-n
aurul de dimineaţă,
pace blîndă şi tăcută
ce obrazul mi-l sărută.
Braţul drept — un chiot,
braţul stîng — un bocet,
în tăcerea aspră cum îi
doar în ziua-ntîi a lumii,
cînd un ţipăt lung au dat
vulturii din ceru-nalt
peste cerbi
trecînd în ierbi.

Eu, privindu-ţi gîtu-ntins,
te-am încălecat şi-am prins
coama-ţi pe cărări de nor,
şi-n galopul tău uşor
lunecînd pe curcubeu,
vrere-aş să mă porţi mereu;
bun prieten, suflet frate,
caldul vînt în coamă-ţi bate!

(Veronica Porumbacu)

CÎNTEC DE PRIMĂVARĂ, IARNA

Vino înainte de ofilirea florilor tale,
trandafirii ce mi-ai trimis ca să-mi prelungească vara.
Vino înainte de insinuarea vicleană a serii
sub eşarfa ta,
bucurîndu-te că porţi o cerboaică fugară
în privirea sfioasă,
vino şi rămîi la mine o vreme.
Şezi lîngă mine în timp ce straniul şi binecuvîntatul amurg
coboară peste răscrucea inimilor noastre,
vino fluturîndu-ţi mîna de nimfă în visele noastre,
schimbîndu-ne munţi de lumină,
plutind în zbor legănat
două flăcări dintr-o singură faclă
tremurînd în bătaia brizei de Java —
pînă ce ornicul turnului bate orele serii
lăsîndu-le să cadă peste oraş.

(Veronica Porumbacu)

Ştefán Hördur Grímsson

(1920)

ZI DE IARNĂ

Faţa îngheţată a pămîntului
îşi holbează ochii morţi ai lacurilor
spre verdele cer de februarie.

Pe cărările fără popas ale vîntului,
pe bolta fără hotar a cerului,
nu se-auzi nici o veste.

Incolorele neguri de rime
îngheaţă departe, şi liniştea
în pieptul pustiilor albe.

Din clopotul gol al tăcerii
auzi doar adîncurile sunete
cînd bate inima gheţii.

Trec oameni prin ţara-ngheţată
subţiri, cu picioare ca fusele,
cu munţii înalţi pe umeri.

(Veronica Porumbacu)

MIEZUL NOPŢII A PLÎNS CU LACRIMI ALBASTRE

Miezul nopţii a plîns cu lacrimi albastre
pe iarbă şi în pădure

pămîntul a devenit răcoros şi adînc
sub tălpile mele —
pentru o clipă
am simţit paloarea
căzîndu-mi pe piept
şi-am fost înfricoşat.

Şi mi-a părut c-aud o şoaptă
atît de adîncă precum închiderea unei flori:
erai o primăvară acuma un mileniu!

(Veronica Porumbacu)

HEI, PISICĂ SĂLBATICĂ!

Părul tău
soarele-n deşertul iernii.
Ochii tăi
azurul ce se pleacă peste pomi în august
ah, ochii tăi,
pisică sălbatică,
fiară din pădurile de umbră
ochi de umbră în spaima nopţii
zîmbet în zi curată de iunie
bucurie în grădinile serii

ştii cine-mi trecu pe seară în grădină?
Fugi, destramă-te,
aruncă-te în prăpastie, pieri!
Blînda mea cotoşmană,
am să-ţi port de grijă!

(Taşcu Gheorghiu)

Einar Bragi

(1921)

CREŞTEREA ZILEI

Cînd noaptea muri înlăuntrul gheţarului, mîini tinere ieşiră din nori, şi se strecurară în pieptul meu şi traseră zăvoarele porţilor pentru ca luna să poată izgoni întunericul. Nu mai vreau să cutreier cîmpia şi să citesc pe pietre runele păgîne, doar tăcut să mă odihnesc pe fînul proaspăt precum zorii landei şi să contemplu cu ochi de copil lacrimile pe care noaptea le-a vărsat în bucuria de-a aduce pe lume o zi atît de pură.

(Petre Stoica)

REFREN

Barcă în seara albă ca zăpada,
înaripată de vîsle cu muchiile roşii
pe fluviul de argint în somnoroasa tăcere.
Cu molcome picuri măsoară
eternitatea clipelor noastre.

(Petre Stoica)

LUMÎNĂRI ÎN BISERICĂ

Şovăielnice lumini
dibuie cu vîrful degetelor amorţite
pereţii umezi de frig
ai bisericii de piatră tăcută.

Cornul lunii de toamnă
pune un crucifix sumbru
pe sînul palidei zăpezi
de pe pămîntul înfrigurat.

Peste întinderea aţipită,
în căciula lui de metal rece,
grav răsună bătaia clopotului
în tăcerea şubredă.

În sicriul de brad negru
fecioara palidă se duce
cu inima veştedă, străpunsă
de albа săgeată a arcaşului.

(Petre Stoica)

DANS

Nimeni, în sală, nu-ţi auzi cuvintele: — Te iubesc —
ce-au dispărut în vîrtejul cîntecului, mai părăsite

ca frunza proaspătă, smulsă, cu ochii închişi, de vîntul din sud,
de pe crengile unor arbori necunoscuţi, şi-aruncată în fluviu...

(Veronica Porumbacu)

PLOAIE DE MAI

Îşi înfăşură copilul în părul bogat, îl ridică în braţe, intrînd în soarele alb al zilei. Se apropie de poiana cu iarbă fragedă, în care primăvara serba încolţirea sămînţei. Îmi surîsese uşor melancolic, spunîndu-mi: te baţi pentru dragostea ta, pentru viaţa ta, împotriva teroarei şi morţii. Şi amîndoi, aplecîndu-ne peste copil, îi dădurăm din nou un nume. Şi cîntul eternei creaţii se ridică din pămînt pe buzele noastre, de pe buze în văzduh, unde cerul deschis lăsă dintr-o dată să cadă asupră-ne ploaia blîndă, fecundă, binecuvîntîndu-ne.

(Veronica Porumbacu)

CA ŢĂRÎNA...

Frumoasă, tînără, iubită
(ca şi ţărîna),
caldă în alb aşternut.
Fericit aleargă iubitul
spre tine, să-şi sprijine capul

pe pieptul tău bun, o, ţărînă.
Cînd raze tăcute îţi cad peste trup,
un hulub îşi ia zborul din cuib
(cu ochi albaştri de prunc),
cu suspinul orb de lumină
ce-alungă negrele duhuri;
se-apleacă supus în odaie
să-şi ia locul său, lîngă foc,
încălzindu-ţi şi pruncul şi, poate,
pe tine însăţi cu el,
pe tine, iubită şi tînără,
odihnind fericită-ntre perne,
tu ce-ai născut de curînd,
ca ţărîna.

(Veronica Porumbacu)

OMUL DE ZĂPADĂ

Cine vrea să dea omului de zăpadă zdrenţe,
să-i acopere goliciunea, ca să nu mai tremure
ca un şofer ofticos — gata să-ncingă focul
sub ceaunul atomic?
— Nimeni! răspunse clarul de lună, lunecînd
pe patine din os de cal, pe gheaţa lucie,
de februarie.

(Veronica Porumbacu)

CÎNTEC DE CRĂCIUN

Lumină din zori
fulgerînd
coliba de-o palmă.
Clipire
de ochi limpezi albaștri

Atingere
a fragilelor mîini
trezind bucuria.

Trandafir viu
așezat de obicei
în culcuș de paie.

(Veronica Porumbacu)

Jón Óskar

(1921)

POEMUL ȘI LUMEA

Poți să-mi culegi poemul și să-l duci
iubitei tale, care nu știe decît c-ar putea spune
te iubesc; și puteți rîde împreună
de poemul meu și să spuneți: O, e ciudat,
o, ciudat mai e acest poem despre libertate,
și ciudate-s aceste cuvinte care-au liberat
mîinile, piepturile și limbile noastre
și ne duc spre îmbrățișare, e ciudat
să fii liber și să iubești cu minți pline de bucurie,
cu căldura visului acestui poet care și-a aruncat
simțămintele sale în vîntul nopții,
o, ciudată-i această odă adusă minunii
și-acest poem despre noi doi care-am găsit
crini roșii și trandafiri albi în mîinile
vîntului de noapte ca să îmbine o coroană-nflorată
în jurul amîndurora. Poți să-mi culegi poemul
și să-l iei de aici; eu nu-l cunosc.

(Petre Stoica)

Mulţi ani de-a rîndul m-am gîndit la libertate
căci eu voiam să-ţi spun:
asta ţi-am dăruit.
Mulţi ani de-a rîndul m-am gîndit la libertate
căci voiam să-ţi spun:
asta ţi-am dăruit.

Mulţi ani de-a rîndul am văzut mîinile tale
zdrobite de munca de-a dărui nevoiaşilor
pîinea pentru revoluţii.
Şi libertatea: asta ţi-am dăruit-o.
Mulţi ani de-a rîndul am scris pe ea,
şi case pe jumătate construite mi-au spus-o
în timp ce strada murmura la picioarele mele.

Dar atunci veni moartea
şi ea execută idealul meu.

Şi sîngele curgea
în timp ce vocea sa cînta:
Ea va fi a ta.
Şi învăţătoarea explica
sîngele care curgea.

Dar eu îţi spun,
într-o zi învăţătoarea

va face să explodeze nonsensul cuvintelor sale
şi va striga: La naiba cu moartea!

(Petre Stoica)

NOAPTEA PE UMERII NOŞTRI

Da, dacă am încerca să scuturăm noaptea de pe umerii noştri?
Am vedea surîsurile care se oglindesc, numai în treacăt,
pe asfaltul cenuşiu al şoselei, şi automobile
ivindu-se în privirile noastre — primăvara vine
doar în treacăt — şi mărunţi funcţionari
în automobile smulgîndu-şi chipul o dată cu hainele,
doar în treacăt, în timp ce se dezbracă, şi femeile timpuriu
fanîndu-şi sînii mult mîngîiaţi în trecătoarele ore
ale nopţii, dar soldaţii dansează pe asfaltul cenuşiu
al şoselei, şi automobilele răsar în privirile noastre
şi asta-i noaptea care apasă pe umerii noştri, în timp ce,
obosită ca asfaltul sau casele, ţara aşteaptă ca o fetiţă să vină
c-un omuleţ, într-un automobil micuţ pe care
să-l conducă liberi de orice soldăţime, dispreţuind
spaimele slugarnice, în limpezimea solară a zilei.

(Petre Stoica)

PRIMĂVARĂ

Nicăieri nu-i primăvară
decît acolo unde-am văzut crestele valului îngheţat
ce spală feţele copiilor. Străinii susţin
că-i iarnă încă. Asta începe prin oamenii
care-şi spun: Iată, primăvara soseşte.
Într-adevăr, soarele s-a înălţat pe cer.
E-un soare încă foarte sfios,
dar oamenii îl salută şi spun:
E mare deosebire.
Am zărit o fetiţă alergînd pe drumul îngheţat.
Am auzit chiciura trosnind voios sub picioarele ei.
Am văzut un bătrîn ieşind
fără haină, în pragul uşii
ca să privească soarele cum asfinţeşte
în timp ce noaptea geroasă
aştepta dincolo de gherdapuri.
Primăvară — într-adevăr, o presimţire doar,
mai multă lumină.
Am văzut o fată în picioare, cu mult înainte de căderea serii,
pentru simplul motiv că era încă lumină. Buzele ei
tremurau de bucurie, şoptind pentru ea însăşi.
Am văzut o fată mergînd
pe drum, pe vreme calmă şi îngheţată,
îmbătată de izbucnirea nopţii de primăvară.

(Petre Stoica)

FEMEIA

Ţările sînt mari şi gîndurile bărbaţilor mici.
În grădină cresc fructe şi eu îmi închipui
sînii femeii care vara trecută era un copil.
Şi mi s-a pus un nod în gît zărind-o în depărtare,
dar n-am văzut fructele grădinii înainte de trecerea ei.

Atunci mi-am înturnat privirea ca să le văd mai bine şi n-am văzut nimic
decît sînii femeii, albi în briza dimineţii.

(Petre Stoica)

ÎNTREB, AUD...

Cît timp aceste falduri de perdele
au să ascundă ochilor flămînzi
pămîntul bun şi soarele ce-l scaldă,
pămîntul care leagănă cartofii
şi poartă paşii fetei, arşi de soare?
O, cît de bine ştiu: sînt alte inimi
ce bat în alte piepturi, ca şi-al meu.
Sînt alte nări pe lume-adulmecînd
miresmele cantatelor festive
ce pururi se ridică-n zorii zilei.
Sînt alte buze-n jur, în larga lume,
care sărută ceasurile zilei.
Şi-ntreb: ce sînt perdelele ferestrei
care-mi ascund vederii toate-acestea?

Va trebui să vină cineva
ca să le dăm, în fine, la o parte.
Şi va veni odată,-aud, presimt,
să-mi dea şi mie-o mînă de-ajutor,
căci singur n-am putere, încă n-am
să trag aceste falduri de pe geam...

(Veronica Porumbacu)

Hannes Sigfússon

(1922)

CONVERSAŢII ŞI MONOLOGURI

I

Stăm cu mîinile goale
pîndind timpul cum întoarce filele
zilei şi nopţii simţindu-ne cel mai bine
în amurg
Atunci apare această placă de aramă
înverzită de vreme pe un fundal întunecat:
luna şi stelele de pom de Crăciun ale copiilor.
— Şi totuşi străbate prin sticlă
asemeni păienjenişului de lacrimi

Măreţ te simţi în palidele umbre ale serii
cînd învechitele forme plutesc
şi urechi păroase palpitînde
oblîncuri uzate
aşteptăm acea liniştire
ar trebui să ascultăm dincolo de absurdul tuturor
cuvintelor care s-ar potrivi pentru limbile noastre
despicate
— cuvinte în două culori şi echivoce
mituri

II

Dimineața însă cînd lumina
își închide strîmtoarea peste orice și sprijină
sofaua masa și scaunele
totul se tîrîie și se cuibărește
într-o scoică
Sîntem printre amintiri moarte
în expunerea zilei —
palide fosile
rigide statui

Ce te înspăimîntă pe tine
și pe mine în locul acesta? Și ce-i acest lucru
pe care atît de mult ne străduim
să-l uităm?
De ce sînt ochii o sticlă și-o oglindă care nu răsfring
cînd dimineața-și îndreaptă farul spre noi?
— Asemenea pulberei cade lumina zilei
pe fețele noastre

Oare șederea noastră constă numai în asta
timpul să-l măsori cu potopul?
Să măsori tăciunii focului care se stinge
și al nevăzutei zăpezi?
Te urmăresc cum zi de zi îmbătrînești
fața ta de-abia se mai vede
asemenea oaselor albindu-se
în ceața adîncă...

III

Călătorim prin fîșiile de materie
spre puncte de vedere tot mai depărtate
sîntem liberi nu sîntem prizonierii
unei zile unei cărni
pînă și oasele ne sînt străvezii
bifurcate raze de lună —
pretutindeni străbatem alunecînd

Ofticosul e legat de patul său de fier
pare-se că pentru el nu e sortită
viața unei păsări sau viața unei antilope
O rază invizibilă-i vibrează la ureche —
și într-o clipită devine: vultur alb
un meteor scăpărînd
o puternică vîntoasă pe întinsul albastru —
explodînd casca de sticlă a timpului și a spațiului
bătînd tainica potecă a zeului prin eternitatea de
nuanța amurgului

Nu vor mai fi ochi blocați
de-un zid de stele de-un cer palid
acoperișul lumii s-a prăbușit
și zidurile au pierit în depărtări invizibile
zeul pe care-l prinsesem în plasa noastră
era reflexul oglindit al eului nostru
acum facem farmece în adînca tăcere
cuvinte misterioase și suflarea
prevestirilor supranaturale

De asemeni am pătruns profunzimea materiei
şi ne-am dat seama că-i vînt împletit din apă
abur nerezistent ce se-ngroaşă în jurul imaginaţiei
noastre
bulgări de ţărînă şi pîine
Acum îl dizolvăm în focul
ce arde trecătoarele tabuuri prefăcîndu-le în fum
albastru
lună stele şi soare cad poticnindu-se
asemenea scînteilor şoptitoare
într-o tăcere arcuită

Şuierul viitorului e în sîngele nostru
oarbă cunoaştere a unor mişcări circulare
Tăciuni lucioşi ne ţintesc privirile
oarbă cunoaştere a zămislirii
În urechile noastre vibrează bătăi întunecate
mută cunoaştere a bătăilor inimii
a zeului aflat la enorme depărtări şi-un atom
încărcat cu aşteptare
suflarea noastră
ascultînd eternitatea...

(Petre Stoica)

Jón úr Vör

(1927)

CA MAREA

Uneori ochii tăi sînt ca marea —
ea nu ştie ce vrea,
dar e-adîncă şi des schimbătoare.

Noaptea îşi ţese un veşmînt între noi
murmurînd cuvinte cu dublu-nţeles,
pînă ce timpul nu mai poate fi măsurat
şi orele lumii îşi lasă neputincioase mîinile
să cadă în beznă.

Şi — în veşmîntul nocturn —
te îmbarci să-ţi cauţi nefericirea.

(Veronica Porumbacu)

NOAPTE DE VARĂ

Dragostea mea e pe mare,
în timp ce tăcerea cîntă la harpă

şi culmile se răsfrîng în unde albastre de-amurg.
O fată aşteaptă pe ţărm, în golful cu alge,
ascultînd plescăitul tainic al vîslelor.
Cu capul ascuns sub aripi, doarme *eiderul*[1],
iar soarele răsare, trezind pescăruşii din somn.
O altă barcă porneşte spre larg,
şi mîini vînjoase o duc mereu mai departe.
Vîslele — aripi albe — sărută fiordul.

Îndrăgostiţii pornesc pe valuri,
la muncă, la muncă,
smulgîndu-se tihnei.

(Veronica Porumbacu)

UN CAL ORB

Cei care-au avut ochi să vadă
la Hiroşima
au zărit un cal orb
cu crupa arsă
şi coada arsă şi coama —
alergînd
printre ruinele oraşului
şi nici măcar moartea
nu îndrăznea
să-l încalece.

(Veronica Porumbacu)

[1] *Eider* — pasăre de ţărm, caracteristică faunei extrem-nordice.

Sigfús Daðasson

(1928)

MÎINI ŞI CUVINTE

(Fragmente)

XXI

Privirea oraşului e atît de multiplă, încît mă lasă ameţit; privirea vicleană şi insinuantă, părăsită, uitată; privirea ce arde-n văpăi mistuitoare şi cea gata să se stingă; privirea oarbă şi cea atotînţelegătoare; şi, dacă aş vrea, desigur aş fi în stare să-mi închipui cum arată privirea veninoasă amintită uneori de-nţelepţi. Dar m-a foarte-ntristat să-ntîlnesc cîte o privire obraznică sau alta din cale afară de sfioasă. Am văzut cît de neajutorate erau amîndouă, cît de-nrudite-ntre ele, şi mi-am reamintit de atîtea lucruri, mi-am reamintit de privirea pură ce-o căutam toată noaptea, fără s-o aflu.

XXII

Şi de-acea oră ţi-ai amintit: te plimbai într-un oraş unde nimeni nu te ştia, nu te oprea în vreun scuar ori în faţa vreunei biserici iluminate festiv, mai bătrînă ca însuşi oraşul, în timp ce te rezemai de ghizdul fîntînii. Ciudate lucruri îţi mai veneau în minte; era murmurul gîlgîitor, biserica ce aducea mărturie că oamenii sînt mai înalţi decît par; erau colibele ridicate pe ruinele din jurul scuarului

şi zgomotul tot mai stins al pietonilor pe străzile ce se goleau după truda zilei de sîmbătă? sau ce te făcu dintr-o dată să simţi că viaţa e minunată, în seara aceasta, aici?

XXV

Prin inima noastră trece cîmpul de luptă, semănat de cadavre, dar războiul însuşi se poartă în capetele înfierbîntate; pe fiecare petec de ţară se ciocnesc între ele armate şi fiece casă e un front năruit de nădejdi ori deznădejdi — aşa e şi primăvara, cînd arborii rîd în lumină şi-i păleşte o rafală de vifor, dar ei, neclintiţi în vîrtejuri, aşteaptă să treacă furtuna; de ce nu putem fi asemenea lor pînă toamna? Martiri şi eroi; nici călăul, nici preotul nu v-au putut prăda de speranţa ce mişcă munţii din loc, şi fără să plîngeţi, luptaţi înfruntînd deznădejdea, neomenia, puterile nemărginite, ce-s totuşi mărunte, infime, faţă de voi.

Nu doar pînă-n toamnă, ci peste ani şi vecii vă vom păstra amintirea, martiri şi eroi! Pasărea Phoenix învie în vîrtejul lumii: vocea inimii noastre, bătînd străvezie, sub pielea neapărată de scut, în graiul oamenilor, în graiul zeilor, în tainicul grai al vieţii, în spiritul omului, în chipul pămîntului.

(Veronica Porumbacu)

Jón frá Pálmholti

(1930)

VORBIND DESPRE VÎNTUL DE NORD

O, vînt rece, amar, dinspre nord, fiece vorbă a mea
e un cîntec ţie-nălţat şi o rugă pentru frumuseţea vieţii.

(Dar nu frumuseţea sterilă, ideal de vedetă;
frumoasa linişte plină de sens, din zîmbetul celor umili.)

O, rece, amar vînt nordic, ce neînsemnaţi
sînt munţii cînd treci suflînd peste ei,
ce neînsemnat eşti tu însuţi în neodihnitele-ţi drumuri,

ce fără odihnă e totul
în vuietul tău şi în liniştea înşelătoare...

(Veronica Porumbacu)

ZIUA EXECUŢIEI

Cîteva clipe înainte de ceasul morţii o bătrînă se ridică de pe scaun şi-i rugă pe cei de faţă să îngîne o litanie frumoasă întru cinstirea morţilor. Cu mîini

tremurînde se porni să bată tactul şi să murmure un imn binecunoscut. Lacrimile i se prelingeau pe obraji iar basmaua roşie adia în ritmul cîntecului. Cei care nu-şi reveniseră încă din răscolitoarea întîmplare, la început nu ştiură ce să facă: să rîdă ori să plîngă. Dar cum bătrîna nu dădea nici un semn c-ar vrea să înceteze acest joc de măscărici, cu toate că nu o imita nimeni, izbucni rîsul. Sala răsună în hohotiri. În timp ce cioclii împinseră mortul prin mulţimea cuprinsă de rîs, unul dintre ei întrebă dacă nu cumva s-ar putea deschide o fereastră. Dar nimeni nu luă în seamă întrebarea, în afară doar de ceilalţi ciocli. Trebuiră astfel să lase o clipă leşul, iar cel care se afla cel mai aproape de fereastră o deschise. Rîsul se revărsă în stradă amestecîndu-se cu zgomotul maşinilor, pînă cînd cineva îşi reveni şi întrebă dacă leşul se mai află acolo. Leşul? întrebară oamenii şi se priviră cu ochi de corbi. A! Leşul, a, da, întocmai, spuseră şi se împrăştiară tăcuţi în stradă, cu frunţile aplecate asemenea flăcăilor sfioşi de la ţară.

(Petre Stoica)

Hannes Pétursson

(1931)

O FATĂ

Nu mai treci peste cîmp
să-mi tai drumul.
Deşi locuieşti
în acelaşi loc, prietene,
tu nu mai vii,
m-ai uitat.

E gheaţă pe lac —
şi dimineţile
aştept în zadar să se suie un abur de primăvară
de pe ţărmul înzăpezit.
Mînji sălbatici cu coama în vînt
îşi croiesc drumul greu sub lună,
pe cărări îngheţate ce cîntau de-obicei
sub copitele cailor sprinteni,
alergînd nădușiţi
către casă, pe poarta din cîmp,
după drumul lor lung.

E gheaţă pe lac —
dar tu nu mai treci peste cîmp.
Ades te simţeam

ca o casă rece şi sumbră
în care iubirea
sosea ca lumina de lună
oprită-n obloane
şi mîngîierile mele
se izbeau ca vîntul
de-o uşă înzăpezită.

Niciodată
nu-ţi mai duci caii la adăpat, niciodată
nu te mai văd în bălţile cîmpului înprimăvărat,
venind către mine,
şi totuşi, mereu,
ca o părere de rău ascunsă
şi-un dor mai adînc decît poţi bănui,
eşti oaspele meu tăcut.

Mulţi ani de aici înainte
vîntul are să sufle pe drumuri de munte,
stîrnind nisipul printre case uitate şi rouă,
umezind spinarea vacilor de pe păşunile verii.
Deseori am să ies să mă scald primăvara,-ncălzită,
şi-apoi am să merg prin vecini, pe la ferme,
în serile calme,
şi tu ai să fii dulceaţa
sărutărilor mele!

(Veronica Porumbacu)

DIALOG CU UN POM ÎNFRUNZIT

Nu voi fi poet cît timp te voi afla
ascunsă în sîngele meu şi eu voi fi tu —
o harpă verde ca frunzele în mîna ta, pe lumină
şi pe întuneric,
cer şi pămînt se schimbă într-un pod viu
ce leagă soarele de ţărîna rece;
unealtă muzicală sînt sub degetele vieţii —
o harpă cu strune vii, fremătătoare ca tine.

(Taşcu Gheorghiu)

COPERNIC

Pe seară, în lumina lunii şi a stelelor
ei se întorc de la cîmp; vîntul poartă
sunetele stinse de clopot — cu capu-nclinat, în
tăcere,
trec pe cărare în dreptul crucii roase de vreme,
cu furcile părinţilor lor pe umeri,
împăcaţi că totul se desfăşoară după legile veşnice:
iată, aceeaşi lună şi vînturi, iată acelaşi drum şi
flori.

Ei nu ştiu că soarele ce-i salută adesea în timpul
zilei,
a rupt pămîntul dintr-o rădăcină a sa şi l-a aruncat
ca o piatră măruntă în hăul cel negru.

(Veronica Porumbacu)

CUPRINS

FINLANDA

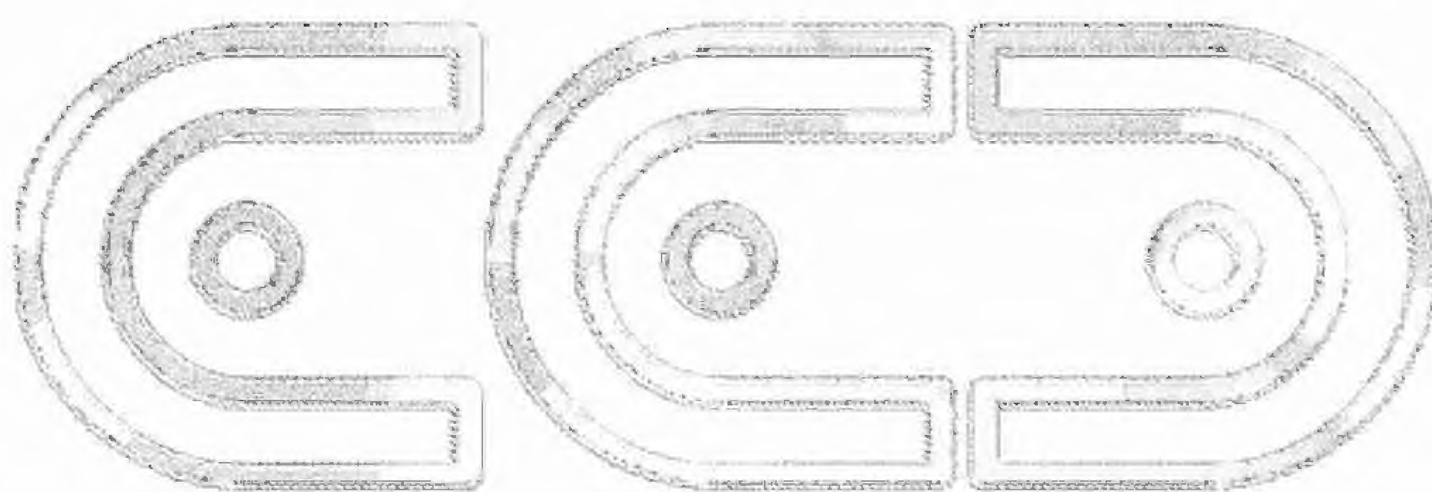
POEȚI FINEZI

Redactor responsabil : ION ACSAN
Tehnoredactor : ELENA CĂLUGĂRU

Dat la cules 11.03.1968. Bun de tipar 26.06.1968. Apărut 1968. Tiraj 30175 ex. broşate. Hîrtie ziar de 50 g/m². Format 700×920/32. Coli ed. 10,61. Coli tipar 11,25. A. nr. 22 524/1967. C. Z. pentru bibliotecile mari şi mici 8—1(08) = 59.

Tiparul executat sub comanda nr. 80 201 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti — Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

de

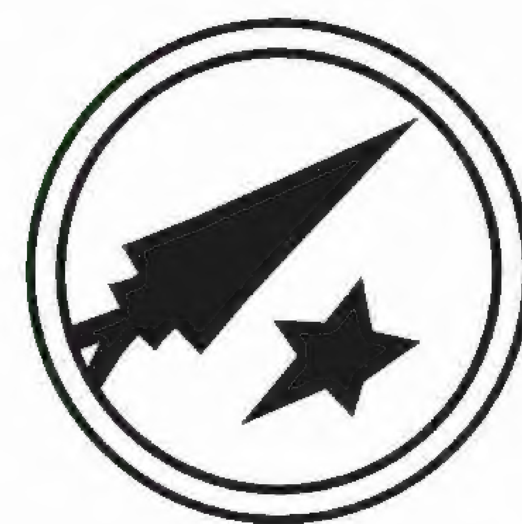
Anonim

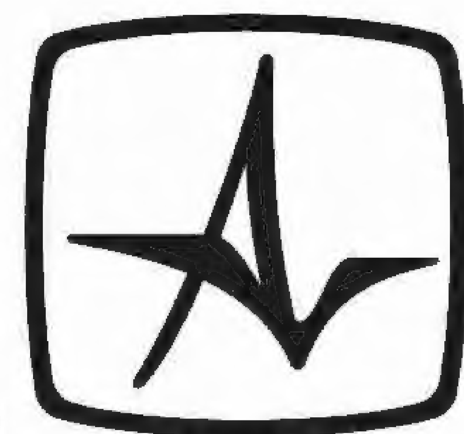

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

